

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**ANALIZA USKLAJENOSTI VISOKOŠOLSКИH PROGRAMOV
TURIZMA S POTREBAMI SLOVENSKEGA TURIZMA**

Ljubljana, november 2019

VERNEŠA ŠABIĆ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Vernesa Šabić, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Analiza usklajenosti visokošolskih programov turizma s potrebami slovenskega turizma, pripravljena v sodelovanju s svetovalcem doc. dr. Kirom Kuščerjem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 26.11.2019

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 TEORETIČNA IZHODIŠČA ZA OBRAVNAVO PROBLEMATIKE USKLAJENOSTI ŠTUDIJSKIH PROGRAMOV Z IZOBRAŽEVALNIMI POTREBAMI V TURISTIČNEM GOSPODARSTVU	2
1.1 Naraščajoča vloga izobraževanja na področju turizma	2
1.2 Povezovanje izobraževalnih institucij na področju turizma in turističnega gospodarstva.....	4
2 IDENTIFICIRANJE IZOBRAŽEVALNIH POTREB TURISTIČNEGA GOSPODARSTVA.....	7
2.1 Ključna znanja za potrebe turizma.....	8
2.2 Izobraževalne vsebine v študijskih programih za potrebe turizma	9
3 VISOKOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE NA PODROČJU TURIZMA V SVETU.....	13
3.1 Razvoj visokošolskega izobraževanja na področju turizma v nekaterih državah	13
3.1.1 Razvite države	13
3.1.1.1 Velika Britanija.....	13
3.1.1.2 Avstralija.....	14
3.1.2 Države v razvoju.....	16
3.1.2.1 Brazilija	16
3.1.2.2 Kenija.....	17
3.1.3 Sloveniji primerljive države	18
3.1.3.1 Avstrija.....	18
3.1.3.2 Švica.....	21
4 VISOKOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE NA PODROČJU TURIZMA V SLOVENIJI	23
4.1 Trendi na področju visokošolskega izobraževanja za turizem v Sloveniji....	23
4.2 Pomanjkljivosti slovenskega izobraževalnega sistema na področju turizma	24
4.3 Stanje sodelovanja med izobraževalnimi institucijami na področju turizma in turističnim gospodarstvom v Sloveniji.....	27
4.4 Kratek pregled visokošolskih institucij na področju turizma v Sloveniji	28

5 ANALIZA USKLAJENOSTI VISOKOŠOLSКИH PROGRAMOV TURIZMA S POTREBAMI SLOVENSKEGA TURIZMA.....	35
5.1 Opredelitev problema, namena in ciljev.....	35
5.2 Metodologija.....	37
5.2.1 Predstavitev vprašalnika.....	37
5.2.2 Predstavitev vzorca	38
5.3 Omejitve raziskave	38
5.4 Prikaz rezultatov analize usklajenosti visokošolskih programov turizma s potrebami slovenskega turizma.....	39
5.5 Priporočila za nadaljnja raziskovanja.....	53
SKLEP.....	54
LITERATURA IN VIRI.....	55
PRILOGE	61

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število turističnih programov v Avstraliji od leta 1970	15
Tabela 2: Število dodiplomskih turističnih programov v Braziliji.....	16
Tabela 3: Kazalci slovenskega turizma za leti 2017 in 2018	23
Tabela 4: Dodiplomski turistični programi I. stopnje	32
Tabela 5: Podiplomski turistični programi II. stopnje in doktorski programi.....	33
Tabela 6: T-test pomembnosti managerskih in organizacijskih znanj	46
Tabela 7: T-test zastopanosti managerskih in organizacijskih znanj	47
Tabela 8: T-test pomembnosti teoretičnih znanj	48
Tabela 9: T-test zastopanosti teoretičnih znanj	48
Tabela 10: Spearmanov test korelacije med raziskovalnimi in prenosljivimi znanji po pomembnosti	50
Tabela 11: Spearmanov test korelacije med raziskovalnimi in prenosljivimi znanji po zastopanosti	50
Tabela 12: Spearmanov test korelacije med znanji »tuji jeziki za poslovni namen« po pomembnosti in zastopanosti	51
Tabela 13: ANOVA, pomembnost znanj glede na vrsto sektorja	51
Tabela 14: Welchev test zastopanosti znanj glede na vrsto sektorja.....	52

KAZALO SLIK

Slika 1: Podjetniška orientiranost v izobraževanju v turizmu.....	5

Slika 2: Model odnosa med izobraževalnimi institucijami in gospodarstvom.....	6
Slika 3: Razkorak med turističnim gospodarstvom in izobraževalnimi institucijami glede znanj za potrebe turizma.....	12
Slika 4: Strategija izobraževanja in usposabljanja v turizmu in gostinstvu v Keniji	17
Slika 5: Horizontalni model izobraževanja	21
Slika 6: Vertikalni model izobraževanja	22
Slika 7: Spol (v %)	39
Slika 8: Vrsta turističnega sektorja (v %).....	40
Slika 9: Starost (v %)	40
Slika 10: Izobrazba (v %).....	41
Slika 11: Povprečne ocene strinjanja glede zastopanosti in pomembnosti managerskih in organizacijskih znanj	42
Slika 12: Povprečne ocene strinjanja glede zastopanosti in pomembnosti znanj s področja ekonomije in prava.....	42
Slika 13: Povprečne ocene strinjanja glede zastopanosti in pomembnosti teoretičnih turističnih znanj.....	43
Slika 14: Povprečne ocene strinjanja glede zastopanosti in pomembnosti raziskovalnih znanj.....	44
Slika 15: Povprečne ocene strinjanja glede zastopanosti in pomembnosti prenosljivih znanj.....	44
Slika 16: Povprečne ocene strinjanja glede zastopanosti in pomembnosti tujih jezikov za poslovni namen.....	45

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Predmetniki	1
Priloga 2: Spletni vprašalnik	24
Priloga 3: Cronbach's Alpha.....	29
Priloga 4: Analiza rezultatov s pomočjo programa SPSS	37

SEZNAM KRATIC

ang. – angleško

BDP – Bruto domači proizvod

CAES – (ang. Colleges of Advanced Education); Kolidž naprednega izobraževanja

CAUTHE – (ang. Council of Australian University Tourism and Hospitality Education); Svet avstralskih univerz za izobraževanje v turizmu in gostinstvu

EMTM – (ang. European master in tourism management); Evropski magistrski program turistični management

FKPV – Fakulteta za komercialne in poslovne vede

MBA – (ang. Master of business administration); Magisterij iz poslovne administracije
MIRT – Mediteranski inštitut za raziskave v turizmu
nem. – nemško
NLG – (ang. National Liaison Group for Higher Education in Tourism); Nacionalna zveza za visoko šolstvo v turizmu
NPK – Nacionalne poklicne kvalifikacije
SRIPT – Strateško razvojno inovacijsko partnerstvo turizem
STO – Slovenska turistična organizacija
TedQual – (ang. Tourism Education Quality); Kakovost turističnega izobraževanja
UL EF – Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta
UM EF – Univerza v Mariboru, Ekonomska fakulteta
UM FT – Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem
UNWTO – (ang. World Tourism Organization); Svetovna turistična organizacija
UP FTŠ – Univerza na Primorskem, Fakulteta za turistične študije
VITT – Visoka šola za trajnostni turizem
VŠHT – Visoka šola za hotelirstvo in turizem

UVOD

Trenutno stanje na področju kakovosti človeških virov v slovenskem turizmu ni blesteče. Opaziti je mogoče mnoge slabosti kot so razhajanja med izobraževalnimi programi in potrebami gospodarstva, kar posledično vodi v odsotnost nekaterih ključnih znanj in spretnosti, ki jih turistično gospodarstvo potrebuje, neobstoje kakovostnih izobraževalnih programov na vseh stopnjah turistične dejavnosti, nizka izobrazbena sestava turističnih kadrov, kjer je delež visoko izobraženih zaposlenih najslabši v celotnem gospodarstvu, omejeno praktično izpopolnjevanje v podjetjih, ki se ukvarjajo s turizmom, slabi delovni pogoji in nekonkurenčno okolje, visoka fluktuacija zaposlenih, postavljanje kratkoročnih prioritet pred dolgoročnimi koristimi človeških virov, upadanje zanimanja za karijerne izzive v turizmu in nezavedanje lokalnega prebivalstva o priložnostih, ki jih ustvarja turizem (Tkalčič, 2009).

Magistrsko delo analizira usklajenost visokošolske ponudbe s potrebami v turističnem gospodarstvu v Sloveniji.

Namen magistrskega dela je proučiti usklajenost visokošolskega izobraževanja na področju turizma s potrebami turističnega gospodarstva v Sloveniji ter podati predloge za usklajitev izobraževalnih programov s potrebami turizma. Predstavljeno je visokošolsko izobraževanje s področja turizma v nekaterih državah, povzeto je stanje na področju visokošolskega turističnega izobraževanja v Sloveniji in identificirana so ključna znanja za turizem. V empiričnem delu naloge je predstavljena analiza usklajenosti visokošolskih programov turizma s potrebami slovenskega turizma. **Cilj** magistrskega dela oz. raziskave, ki je bila izvedena med srednjim in višjim managementom s področja turizma, je ovreči ali potrditi hipoteze, ki se nanašajo na analizo usklajenosti visokošolskih programov s potrebami slovenskega turizma.

Metodologija magistrskega dela. Temeljne hipoteze, ki jih preverjam v nalogi, so:

H1: Managerska in organizacijska znanja so po mnenju managerjev zelo pomembna za delo v turističnem gospodarstvu, s statistično značilno oceno višjo od štiri, ter so po njihovem mnenju visoko zastopana v študijskih programih, s statistično značilno oceno višjo od tri.

H2: Teoretična turistična znanja so po mnenju managerjev manj pomembna za delo v turističnem gospodarstvu, s statistično značilno oceno nižjo od dva in pol, ter so po njihovem mnenju visoko zastopana v študijskih programih, s statistično značilno oceno višjo od štiri.

H3: Med pomembnostjo raziskovalnih znanj in prenosljivih znanj za delo v turističnem gospodarstvu in njihovo zastopanostjo v študijskih programih obstaja statistično značilna povezanost.

H4: Med pomembnostjo znanj s področja tujih jezikov za delo v turističnem gospodarstvu in njihovo zastopanostjo v študijskih programih obstaja statistično značilna povezanost.

H5: Vrsta sektorja, v katerem delajo turistični managerji, statistično značilno vpliva na povprečne vrednosti njihovih mnenj o pomembnosti znanj za delo v turističnem gospodarstvu.

H6: Vrsta sektorja, v katerem delajo turistični managerji, statistično značilno vpliva na povprečne vrednosti njihovih mnenj o zastopanosti znanj v študijskih programih.

V magistrsko delo so vpeljana dognanja tujih avtorjev, ki so se ukvarjali s proučevano problematiko. Kot izhodišče metodološkega dela magistrskega dela služita dve obstoječi raziskavi z obravnavanega področja, in sicer raziskava avtorjev Ring, Dickinger in Wöber (2009) in raziskava avtorja Wang (2008).

Empirični del magistrskega dela predstavlja kvantitativno raziskavo, izvedeno med srednjim in višjim managementom s področja turizma. Na anketo se je odzvalo 94 managerjev. Pridobljeni odgovori so analizirani z deskriptivno statistično analizo s pomočjo statističnega programa SPSS.

Magistrsko delo je razdeljeno na pet poglavij. Prvo poglavje je namenjeno opisu teoretičnih izhodišč in dosedanjih znanstvenih spoznanj na obravnavanem področju. Drugo poglavje je osrednje teoretično poglavje, ki ugotavlja izobraževalne potrebe turističnega gospodarstva in identificira ključne izobraževalne vsebine, ki bi morale biti prisotne v turističnih študijskih programih. V tretjem poglavju je predstavljeno visokošolsko izobraževanje za potrebe turizma v šestih izbranih državah. Na kratko je opisano stanje v Angliji, Avstraliji, Braziliji, Keniji, Avstriji in Švici. Četrto poglavje je namenjeno povzetku razvoja in trenutnega stanja visokošolskega izobraževanja na področju turizma v Sloveniji. V tem poglavju so prav tako predstavljene vse visokošolske institucije, katerih ponudba zajema izobraževanje za potrebe turističnega gospodarstva. Peto poglavje je namenjeno empirični raziskavi. Tu so opredeljeni namen in cilji magistrskega dela, postavljene so delovne hipoteze in opisana je metodologija dela. Predstavljeni so tudi rezultati raziskave usklajenosti visokošolskih programov turizma s potrebami slovenskega turizma. V tem poglavju so navedena tudi priporočila za nadaljnji razvoj na področju usklajenosti ponudbe visokošolskih institucij s potrebami v slovenskem turizmu. Sledi sklep, v katerem so predstavljene ključne ugotovitve magistrskega dela.

1 TEORETIČNA IZHODIŠČA ZA OBRAVNAVO PROBLEMATIKE USKLAJENOSTI ŠTUDIJSKIH PROGRAMOV Z IZOBRAŽEVALNIMI POTREBAMI V TURISTIČNEM GOSPODARSTVU

1.1 Naraščajoča vloga izobraževanja na področju turizma

Področje turizma doživlja vse intenzivnejše spremembe, kot so spremenjene navade turistov, vpliv informacijsko-komunikacijske tehnologije, podnebne spremembe, izginjanje

tradicionalne distribucijske verige in internacionalizacija turističnih podjetij (Rodriguez-Anton, Alonso-Almeida, Rubio Andrada & Celemin Pedroche, 2013).

Doseganje konkurenčne prednosti za destinacijo ali podjetje v času hitrih sprememb zahteva jasno razumevanje smeri sprememb in njihovih posledic na poslovanje ter upravljanje. V raziskavah med avstrijskimi turističnimi skupnostmi so avtorji opazili več področij, na katerih bi lahko zmanjšali tveganje in pripravili podjetje na globalne spremembe. Ta področja vključujejo: trajnostni razvoj v turizmu, okoljske spremembe, usmerjeni marketing, krizni menedžment, inovacije izdelkov in izobraževanje, ki je po mnenju avtorjev ključnega pomena (Dwyer, Edwards, Mistilic, Roman & Scott, 2009).

Rast turizma je lahko omejena, razlog za to pa največkrat najdemo v pomanjkanju usposobljenega kadra. Prav področje človeških virov je pomemben dejavnik, ki lahko vpliva na pozitivne gospodarske učinke, ki jih prinaša turizem (Liu, 2002). Žal pa se zaposleni v tem sektorju večinoma ukvarjajo s tekočim poslovanjem in velikokrat spregledajo trende v globalnem gospodarstvu. Če se silam zunanjega okolja ne posvetimo pravočasno, vodi to do začasne ali tudi dolgoročne nekonkurenčnosti (Tkalčič, 2009).

Turistično gospodarstvo ustvarja veliko možnosti za zaposlovanje. Če se zanašamo na rezultate študije z naslovom »Skills supply and demand in Europe: medium-term forecast up to 2020«, ki jo je opravil CEDEFOP (ang. European Centre for the Development of Vocational Training) leta 2010, potem lahko pričakujemo, da se bo do leta 2020 povpraševanje po visoko izobraženem kadru povečalo za skoraj 16 milijonov, po kadru s srednjo izobrazbo za 3,5 milijona, potreba po nižje izobraženem kadru pa se bo zmanjšala za približno 12 milijonov. Ta ugotovitev kaže na potrebo po trajnostnem vlaganju v izobraževanje in usposabljanje človeškega kapitala, saj, tako kot ugotavljajo avtorji raziskave, postaja povpraševanje po visoko kvalificiranem in kompetentnem kadru čedalje večje.

Ustrezna izobrazbena struktura prebivalstva pomembno vpliva na konkurenčno prednost nekega turističnega gospodarstva, sposobnost uporabe pridobljenega znanja pa prepoznamo kot enega od ključnih proizvodnih dejavnikov. V postindustrijski dobi se vsebina človeškega dela čedalje bom spreminja, kar od posameznikov zahteva vedno večjo samostojnost in prilagodljivost. Izobrazba posameznika je zato eden temeljnih pogojev za učinkovito odzivanje na spremembe, ki jih prinaša trg dela. Z namenom prilagajanja hitrim spremembam je treba prevetriti in preučiti vsebino izobraževalnih programov in tudi metodologijo poučevanja ter skladno s tem razviti učni načrt, ki bi bil odgovor na »novo paradigmo turističnega izobraževanja«. Ta nova paradigma mora temeljiti na vrednotah trajnostnega razvoja turizma, prav tako mora biti v skladu s potrebami vseh deležnikov turističnega gospodarstva (Sheldon, Fesenmaier, Woeber, Cooper & Antonioli, 2008).

Študij turizma pa je dokaj kompleksen in zato ni enostavnih odgovorov na vprašanja, kaj, koliko in na kakšen način izobraževati. Tribe (2005) meni, da pri študiju turizma poskušamo

odkriti nove načine, kako razumeti turizem, odkrivati nove koncepte turizma, razvijati nove teorije ter graditi znanje. Avtor nadalje navaja, da moramo ugotoviti, kateri deli turističnega znanja morajo biti obvezni elementi učnega načrta, saj lahko le na ta način turistično izobraževanje pridobi vrednost in s tem smisel samega izvajanja, hkrati pa ostane konkurenčno drugim izobraževalnim programom.

1.2 Povezovanje izobraževalnih institucij na področju turizma in turističnega gospodarstva

Leta 2004 sta Petrova in Mason v Veliki Britaniji opravila raziskavo med delodajalci s področja turizma z namenom, da ugotovita, kakšna je vrednost diplome s tega področja. Dognala sta namreč, da se število dodiplomskih študentov za smer turizem povečuje hitreje, kot se širi ponudba visokošolskih ustanov. Obenem sta opozorila na pojav visokega deleža diplomantov turizma, ki po zaključenem študiju težko najdejo zaposlitev v turističnem gospodarstvu. To pa je v nasprotju s splošno državno in visokošolsko politiko, ki si prizadevata za povečanje kakovostnega kadra v gospodarstvu in promovirata višjo izobrazbo kot prispevek k boljši zaposlitvi. Ugotovila sta, da državna politika močno vpliva na mnenje delodajalcev glede splošne in strokovne izobrazbe, saj država opredeljuje visokošolsko izobraževanje. Prav tako sta ugotovila, da imajo delodajalci zelo malo ali celo nobenih neposrednih izkušenj z diplomanti turizma (Petrova & Mason, 2004).

Pa vendar v novejših raziskavah avtorji ugotavljajo, da visokošolske ustanove svoje delovanje počasi usmerjajo k potrebam družbe, v kateri prevladujejo informacije, tehnologija, globalizacija, internacionalizacija ipd. Zaradi teh potreb je ključna vzpostavitev tesnejšega sodelovanja med visokim šolstvom, gospodarstvom in državo (Etzkowitz & Leydesdorff, 2000), saj, kot opozarjata Välimaa in Hoffman (2008), se znanje ustvarja v različnih organizacijah in institucijah in lahko visokošolske institucije izgubijo monopol v pridobivanju znanja.

Temeljna naloga visokošolskih institucij kot glavnih izobraževalnih organizacij je, da ustvarjajo bogat človeški kapital. Paradigma družbe znanja od visokega šolstva zahteva, da za gospodarstvo, ki je odvisno od znanja, »proizvede« čim več usposobljenih ljudi, ki naj bi ta znanja redno vzdrževali (Beerkens, 2006, str. 4). Izobraževalni programi pa se velikokrat razvijajo v smeri zadovoljitve potreb študentov. Kakovost izobraževalnih programov in število diplomantov na leto bi morala biti v skladu s kratkoročnimi, srednjeročnimi in dolgoročnimi potrebami turističnega gospodarstva. V tem kontekstu bi študentje morali biti »proizvodi« in ne »kupci« (slika 1).

Slika 1: Podjetniška orientiranost v izobraževanju v turizmu

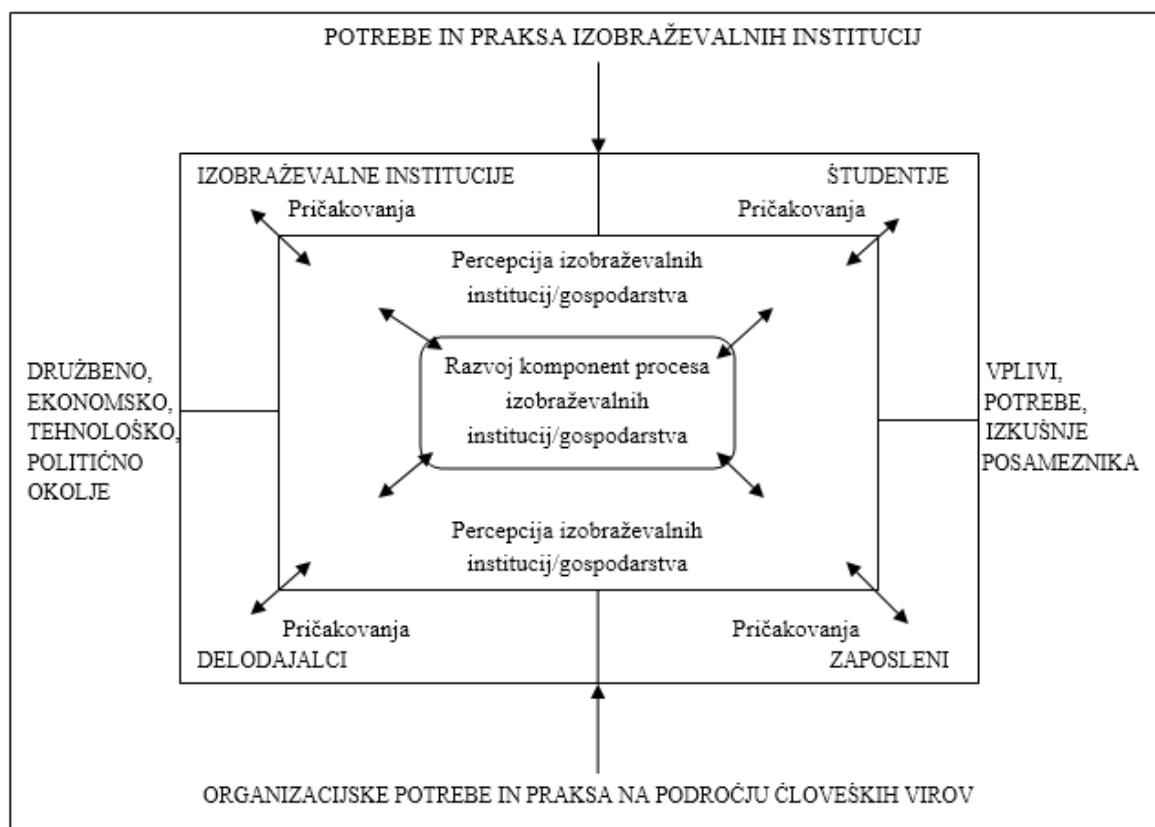
Vir: Jayawardena (1997, str. 313).

Airey in Tribe (2005) sta ugotovila, da je večina turističnih študijskih programov oblikovana brez večjega sodelovanja pedagogov s turističnim gospodarstvom. Tribe (2005) nadalje opozarja, da moramo ugotoviti kakšen je odnos med turizmom kot fenomenom, turističnim znanjem in turističnim učnim programom. Do tega spoznanja pa lahko pridemo samo, če med turističnim gospodarstvom in izobraževalnimi institucijami gradimo mostove. Tudi ostali avtorji pišejo o tem, da je slaba komunikacija s turističnim gospodarstvom največja težava turističnega izobraževalnega sistema.

Haywood in Maki (1992) sta razvila model odnosa (slika 2) med izobraževalnimi institucijami in gospodarstvom. Avtorja ugotavljata, da imata ti dve skupini različna pričakovanja glede študentov oz. zaposlenih, ki pridejo v podjetja. Delodajalci namreč zahtevajo praktična in prenosljiva znanja, medtem ko izobraževalne ustanove v svojih izobraževalnih programih poudarjajo konceptualna in specifična turistična znanja. Kot razloge za to vrzel avtorja navajata:

- nezadostno mero sodelovanja med obema deležnikoma,
- nezadostno vključenost izobraževalnih institucij v turistično gospodarstvo in
- slabo definirano vlogo turističnega gospodarstva v izobraževalnih procesih.

Slika 2: Model odnosa med izobraževalnimi institucijami in gospodarstvom

Vir: Haywood & Maki (1992).

Cooper in Shepherd (1994) pa kot ovire za sodelovanje med turističnim gospodarstvom in izobraževalnimi institucijami vidita naslednje razloge:

1. **Raznolikost turističnega gospodarstva** – turistično gospodarstvo se prepleta s številnimi drugimi sektorji gospodarstva. Kadrovske potrebe se zato po področjih turizma razlikujejo. Zaradi tega se pojavljajo različne interpretacije glede ustreznosti znanj zaposlenih s posameznih področij.
2. **Značilnosti delovne sile** – zaradi nižjega vrednotenja turističnih poklicev gospodarstvo manj vlaga v izobraževanje in usposabljanje. Majhna in srednja turistična podjetja velikokrat ne prepoznajo dolgoročnih koristi, ki jih prinese izobraževanje zaposlenih, zato tovrstnih dejavnosti finančno ne podpirajo.
3. **Nezrelost turističnega gospodarstva** – mednarodni masovni turizem se je razvil šele v petdesetih letih, zato je turistično gospodarstvo v primerjavi z drugimi področji gospodarstva še relativno mlado, izobraževalni prijemci za potrebe turističnega gospodarstva pa so še v razvoju.
4. **Področje planiranja človeških virov** – v manjših in srednjih turističnih podjetjih je opaziti pomanjkanje ali celo odsotnost planiranja na področju človeških virov, saj turizem ostaja nepriljubljen sektor gospodarstva za bolj izobražen kader.

Ponudniki izobraževalnih programov se morajo v interesu lastnega napredka povezati z gospodarstvom in v svoje učne programe integrirati njegove poglede na turizem (Cooper, Shepard & Westlake, 1996). Turistično gospodarstvo najboljše ve, katera specifična znanja in kompetence morajo imeti zaposleni v posameznih turističnih sektorjih. Zaradi tega morajo izobraževalne institucije razvijati različne oblike sodelovanja z gospodarstvom. Kot možne načine sodelovanja Tkalčič (2009) predlaga naslednje oblike:

- sodelovanje pri oblikovanju in nadgrajevanju programov izobraževanja ter usposabljanja;
- sodelovanje pri oblikovanju in nadgrajevanju programov praktičnega usposabljanja dijakov in študentov;
- izobraževanje in usposabljanje mentorjev v podjetjih;
- praktično usposabljanje dijakov in študentov v turističnih podjetjih;
- gostovanje predavateljev šole na praktičnem usposabljanju dijakov in študentov in izmenjava izkušenj med predavatelji šol in mentorji v podjetjih;
- organiziranje seminarjev za mentorje dijakom in študentom v podjetjih;
- strokovna srečanja predstavnikov turističnega gospodarstva in izobraževalnih institucij;
- sodelovanje dijakov in študentov na prireditvah, ki jih organizirajo turistična podjetja;
- izvajanje strokovnih izobraževanj za pridobitev specifičnih znanj in spretnosti v podjetjih.

Povezanost gospodarstva z izobraževalnimi institucijami je izredno pomembna. Izobraževalne institucije morajo zagotoviti, da bodo znanja prihodnjih diplomantov praktično uporabna v turističnem gospodarstvu. Zaradi tega mora vsaka država poznati vsebino svojega izobraževalnega sistema, ga nadzirati in prilagajati tako, da ustreza potrebam njenega turističnega gospodarstva, katerega razvoj narekujejo potrebe po določenih kadrih. Turistični kadri morajo torej zadovoljevati potrebe turističnega gospodarstva in nikakor ne obratno (Fidgeon, 2010).

2 IDENTIFICIRANJE IZOBRAŽEVALNIH POTREB TURISTIČNEGA GOSPODARSTVA

Spreminjajoče se poslovno okolje ima neposreden vpliv na pričakovanja turističnega gospodarstva glede znanja in kompetenc, ki naj bi jih imeli njihovi zaposleni (Zehrer, Siller & Altmann, 2006). To pomeni, da morajo izobraževalne institucije pri načrtovanju svojih izobraževalnih vsebin upoštevati potrebe, želje in mnenja zunanjih deležnikov (Cooper, Shepherd & Westlake, 1996). Turistično gospodarstvo pa ne sme imeti prevladujoče vloge pri oblikovanju izobraževalnih programov, ampak se morajo ti prilagajati potrebam turističnega gospodarstva (Ritchie, 1998). Obstaja namreč nevarnost, da upoštevanje kratkoročnih potreb turističnega gospodarstva, ne pomeni nujno zadovoljevanja dolgoročnih potreb gospodarstva.

S ciljem razvoja kakovostnih izobraževalnih programov morajo biti poklicni predmeti, ki zagotavljajo neposredno praktično uporabne kompetence, in akademski predmeti, ki zagotavljajo akademsko-raziskovalne kompetence, v ravnovesju. Poleg dobrega ravnovesja poklicnih in akademskih znanj pa je potrebno tudi filozofsko razumevanje celotne sfere turizma (Paris, 2011). Delodajalci v turizmu pa v prvi vrsti zahtevajo izkušnje, ki konkretizirajo znanja, pridobljena med učnim procesom (Powell & Solga, 2008), zato to področje ne sme biti zanemarjeno.

2.1 Ključna znanja za potrebe turizma

Dale in Robinson (2001) sta prepoznala tri področja znanj, ki bi jih morali študentje pridobiti v svojem izobraževalnem procesu:

- generična znanja, katerih cilj sta širše razumevanje turizma in razvoj interdisciplinarnih sposobnosti;
- funkcionalna znanja, katerih namen je izobraževanje strokovnjakov za določena področja (npr. IT, marketing, turistično načrtovanje);
- znanja o specifičnih turističnih proizvodih/trgih (dediščinski turizem, urbani turizem, eko turizem ipd.).

Znanja, ki imajo natančno določen cilj in hkrati uporabno vrednost, Airey (2008) označi kot »uporabna« oz. **poklicna znanja**. Ta znanja imajo ekonomsko osredotočeno osnovo, skozi katero so druge znanstvene discipline zgradile znanstveno disciplino turizma, kot jo poznamo danes. Med avtorji obstaja splošno strinjanje, da lahko iz vsebine turističnih izobraževalnih programov zasledimo poudarek na poslovnem managementu (Cooper & Westlake, 1998; Gee, 1999; Evans, 2001).

Med poklicna znanja štejemo naslednja znanja s področja turizma:

- hotelirstvo (poznavanje oblik hotelirstva, hotelskih verig, delovanje nastanitvenih obratov, povezanost nastanitvenih obratov z drugimi elementi turistične destinacije in poznavanje dobrih delovnih praks ipd.);
- organizacijska znanja in management (ukvarjanje s procesi in upravljanjem procesov v turizmu: upravljanje destinacije, management človeških virov, event management, krizni management, trženje in prodaja, vodstvene kompetence, management znanja in izobraževanja, projektno vodenje ipd.);
- gostinstvo in kulinarika (poznavanje teorije kuharstva in delovnih procesov v kuhinji, varstvo pri delu, gastronomija, enogastronomija, enologija, strežba in procesi v strežbi, ravnanje z živili in zdravstveni standardi, dietetika, barmanstvo in mešanje pijač ipd.);
- sestavine turizma (poznavanje tipov turizma in njihovih značilnosti, poznavanje elementov destinacije, razvoj turizma skozi zgodovino, trendi v turizmu, poznavanje vloge države in deležnikov v turizmu, potovalna industrija, logistika v turizmu, mednarodni turizem ipd.);

- ekonomija in podjetništvo (računovodstvo, ekonomski pojavi, davčni sistem v turizmu, pravo v turizmu, dimenzije podjetništva, mednarodno poslovanje, bančni sistem, poznavanje in interpretacija poslovnih načrtov, finance ipd.);
- informacijska znanja (poznavanje komponent računalnika in IT, poznavanje programov za besedilo, obliko in statistično obdelavo, poznavanje spleta, podatkovnega rudarjenja, rezervacijskih sistemov, multimedijjskih sistemov ipd.).

Za širše razumevanje turizma so poleg poklicnih znanj pomembna tudi **akademska znanja**. Paris (2011) ugotavlja, da so tovrstna znanja ključna za razumevanje turizma na višji ravni, pa kljub temu so ta t. i. »neuporabna« znanja zapostavljena. Cilj akademske sfere je razumeti kompleksne turistične pojave in dvigniti ugled turizma kot izobraževalne smeri, kar bi prav tako pozitivno vplivalo na vrednost zaposlenih v turizmu.

Med akademska znanja uvrščamo:

- raziskovalna znanja (poznavanje količinskih in kakovostnih pristopov, metodologije, statistike in interpretacije znanstvenih rezultatov, poznavanje tehnik obdelave podatkov, marketinških raziskav, raziskav trga in ekonomskih raziskav ipd.);
- družboslovje turizma (poznavanje sociologije, zgodovine, psihologije, kulturologije v turizmu, poznavanje vzorcev turizma in vedenja potrošnikov, poznavanje etike in avtentičnosti turizma ipd.);
- tuje jezike za namen turizma.

Izobraževalne ustanove na področju turizma so se v svojih učnih načrtih v zadnjih nekaj desetletjih osredotočale na ponudbo tehničnih znanj, medtem ko so zanemarile nekatera **prenosljiva znanja**, ki jih turizem nujno potrebuje (Sigala & Baum, 2003; Christou, 1999). Ta znanja so specifična za vsakega posameznika in so uporabna na vseh področjih dela. Na splošno so to dobre prakse pri delu, vestnost, etična odgovornost in specifične kompetence, ki pomagajo posamezniku pri opravljanju njegovega dela ter ga poleg uspešnega naredijo tudi osebno bolj zrelega, vse to pa je stranska posledica uspešne tehnike učenja (Stergiou, Airey & Riley, 2008). Prenosljive kompetence usvajamo skozi usvajanja drugih kompetenc, kar se ne navezuje neposredno na vsebine poučevanih predmetov. Pomembne so na delovnem mestu, saj zagotavljajo večjo uspešnost pri delu. To so kritičnost, debatiranje o problematikah, timsko delo, raziskovalni zagon, inovativnost, ustvarjalnost, podjetniški čut, karierna orientiranost, empatija, komunikacijske sposobnosti ipd. (Paris, 2011). V raziskavi, ki jo je opravil Lewis (2005), so deležniki v turizmu opozorili na pomembnost vodstvenih kompetenc, razširjenega razumevanja turizma ter samostojnega in holističnega razmišljanja.

2.2 Izobraževalne vsebine v študijskih programih za potrebe turizma

Ključni izsledki ankete, ki je bila leta 1992 izvedena med izobraževalnimi institucijami, gospodarstvom in študenti v Veliki Britaniji, kažejo na strinjanje anketirancev glede

nekaterih glavnih vsebin, ki bi morale biti vključene v turistične izobraževalne programe (Cooper, Shepherd & Westlake, 1994):

- pomen in narava turizma ter povezanost turizma s prostim časom in rekreacijo;
- struktura turističnega gospodarstva, ključni sektorji turizma in operacije, ki se izvajajo na različnih področjih turizma;
- dimenzije narodnega in mednarodnega turizma ter merjenje ekonomskega vpliva in razsežnosti turizma;
- ekonomski, družbeni, okoljski učinki turizma in trajnosti razvoj;
- trženje v turizmu;
- načrtovanje in razvoj v turizmu;
- politike v turizmu, turistični management, finance in organizacijsko vedenje.

To kategorizacijo izobraževalnih vsebin za področje turizma je leta 1995 prevzela tudi angleška Nacionalna zveza za visoko šolstvo v turizmu (ang. UK National Liaison Group for Higher Education in Tourism, v nadaljevanju NLG). Čeprav NLG ponuja uporaben okvir glede področij izobraževalnih vsebin, pa je treba upoštevati tudi nekatere omejitve, ki se pojavljajo. Prvič, omenjene vsebine se nanašajo zgolj na znanja, povezana s turizmom. Iz predhodno navedene literature pa lahko ugotovimo, da je turizem sestavljen tudi iz različnih drugih disciplin. Airey (2008) navaja, da je področje turizma možno obravnavati iz najmanj 16 različnih disciplinskih vidikov. Drugič, turizem se je v zadnjih letih drastično spremenil, skladno s tem pa se spreminjajo in prilagajajo tudi izobraževalne vsebine, ki jih poučujejo na izobraževalnih ustanovah (Wang, 2008).

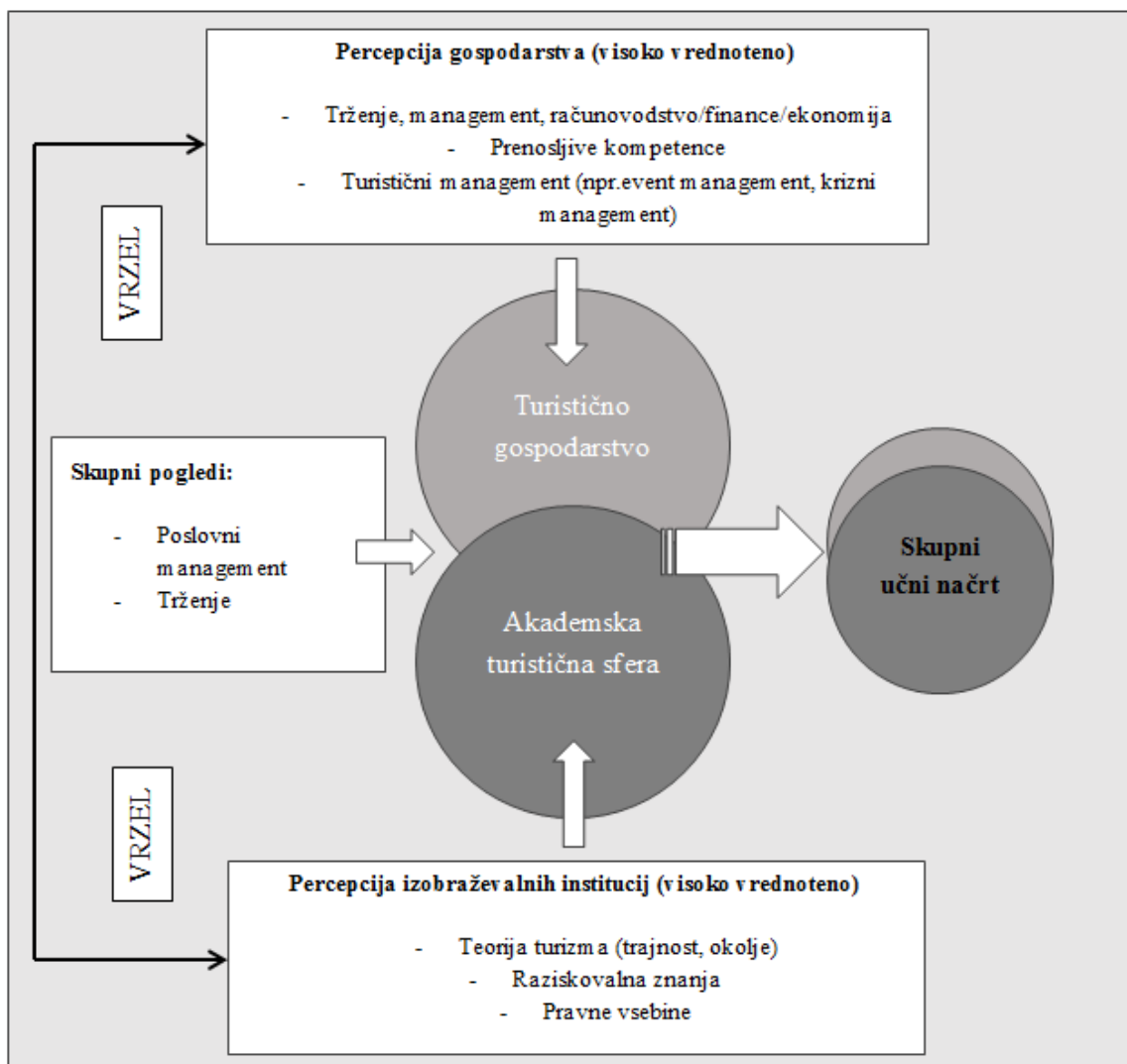
Če pa strnemo novejšo literaturo s področja visokošolske izobrazbe za turizem, ugotavljamo, da se v turističnem kurikulumu pojavlja sedem vrst izobraževalnih vsebin (Smith & Cooper, 2000; Busby & Fiedel, 2001; Tribe, 2002; Busby, 2003; Morrison & O'Mahony, 2003; Morgan, 2004; Inui, Wheeler & Lankford, 2006; Ring, Dickinger & Wöber, 2009; Wang, 2008):

- širše razumevanje turizma in turistične družbe, razumevanje pomena turističnega gospodarstva in učinkov turizma, turističnega okolja in multidisciplinarnega pristopa (družbene vede, filozofija, zgodovina, naravoznanstvene vede ipd.);
- prenosljive kompetence, kot so vseživljenjsko učenje, ustvarjalnost, kritično in fleksibilno razmišljanje in socialne kompetence;
- prihodnost turizma, ki vključuje osebno odgovornost in zmožnost vplivanja na oblikovanje prihodnosti turizma in zahteva kritično refleksijo sedanje situacije kot tudi ustvarjalnost in inovacije;
- trajnost;
- pripravljenost za delo v turističnem gospodarstvu, ki zahteva poklicna znanja;
- managerske kompetence;
- informacijska tehnologija.

Wang (2008) je na primeru Avstralije opravil raziskavo na področju usklajenosti turističnega izobraževanja s potrebami turizma. Glavna ugotovitev je, da se stališča glede vrednosti določenih znanj za področje turizma med gospodarstveniki in predstavniki izobraževalnih institucij precej razhajajo. Kljub temu pa imata oba deležnika enake poglede na nekatere izobraževalne vsebine. Kot je razvidno iz slike 3 so izobraževalne vsebine, za katere se obe strani strinjata, da morajo biti obvezni del turističnega kurikula, predvsem predmeti s področja poslovnega managementa in trženja (strateški management, temelji trženja itd.). Razhajanja pa je mogoče prepoznati v mnenju o vrednosti teoretičnih znanj in znanj s področja prava. Predstavniki gospodarstva namreč tem znanjem ne pripisujejo velikega pomena. Očitno ne prepoznajo prednosti razumevanja pravnih vsebin za delo v turističnem gospodarstvu. Turizem je del kompleksnega pravnega sistema. Upoštevati mora lokalne, državne in mednarodne pravne ureditve s področja varstva potrošnikov, davčnega prava, delovnega prava, okoljskega prava itd. Predstavniki izobraževalnih institucij menijo, da so tovrstna znanja prav tako tesno povezana s trajnostnim razvojem turizma in zato tudi njim pripisujejo velik pomen (trajnosti turizem, mednarodni trendi v turizmu, načrtovanje in razvoj turizma itd.). Glavni razlog za to vrzel najdemo v različnem poslanstvu, ki ga imajo izobraževalne institucije in gospodarstvo. Visokošolsko turistično izobraževanje temelji na teoretičnih znanjih, pogled akademikov je širše in dolgoročno naravnano. Turistično gospodarstvo pa se na drugi strani osredotoča na neposredne, kratkoročne poslovne dejavnosti, pomembni so mu dobički in ekonomski učinki. Z razvojem gospodarstva in globalnih politik ter s tehnološkim napredkom se turistično gospodarstvo spopada s težavami na področju globalizacije, okoljskih politik in regulacije. Če želijo turistična podjetja ne samo preživeti, ampak tudi postati vodilna na svojem področju, morajo upoštevati spremembe, ki jih prinaša konkurenčno okolje, in skladno s tem razviti dolgoročno vizijo. Za doseganje trenutnih in prihodnjih potreb so v očeh gospodarstvenikov pomembni predmeti, kot sta npr. management prireditvev in krizni management, prav tako turistična podjetja pri svojih zaposlenih cenijo prenosljive kompetence, medtem ko akademiki tem znanjem ne pripisujejo velike vrednosti (slika 3). To dejstvo je lahko posledica neprilaganja izobraževalnih institucij hitrim in kompleksnim razvojnim spremembam na področju turizma. Ti predmeti so namreč oblikovani kot odgovor na nove porajajoče se izzive v turizmu. Nizek poudarek na teh predmetih je posledica nerazumevanja trenutnih in prihodnjih potreb turizma s strani visokošolskih institucij, ki ponujajo izobraževanje za potrebe turizma (Wang, 2008).

Slika 3: Razkorak med turističnim gospodarstvom in izobraževalnimi institucijami glede znanj za potrebe turizma

Vir: Wang (2008).

Z namenom oblikovanja učinkovitega izobraževalnega programa za področje turizma je bila leta 2009 izvedena raziskava med akademiki in gospodarstveniki s področja turizma iz 34 držav (od tega 66 % anketirancev iz evropskih držav). Svoja pričakovanja glede izobraževalnih vsebin, ki bi jih po njihovem mnenju morale ponujati visokošolske institucije s področja turizma, so strnili na naslednja področja (Ring, Dickinger & Wöber, 2009):

- management;
- ekonomija in pravo;
- turistične vsebine;
- prenosljive/splošne kompetence;
- raziskovalna znanja;
- tuji jeziki

- praksa;
- zaključno delo.

Rezultati raziskave kažejo na to, da sta v očeh gospodarstvenikov najpomembnejši področji praksa in prenosljive kompetence, sledita jima tuji jeziki in znanje managementa. Najmanj pomembni sta področji teoretične vsebine s področja turizma in zaključna naloga. Ta kategorizacija izobraževalnih vsebin je bila nekoliko prilagojena in uporabljena pri oblikovanju vprašalnika za empirični del tega magistrskega dela.

3 VISOKOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE NA PODROČJU TURIZMA V SVETU

3.1 Razvoj visokošolskega izobraževanja na področju turizma v nekaterih državah

Po letu 1920 in še intenzivneje po letu 1950 postanejo vplivi turizma čedalje vidnejši in upoštevanja vredni tudi v nekaterih narodnih gospodarstvih. V tem obdobju je postal turizem privlačen za ekonomska raziskovanja in tudi za proučevanja v okviru drugih znanosti. Konec 19. stoletja so se začele znanstvene študije o turizmu, predvsem v Evropi (Cvikl & Alič, 2009). Tudi izobraževanje za potrebe turizma se je začelo konec 19. stoletja (Salgado & Costa, 2011). Na začetku je šlo za usposabljanje osebja za različna področja turizma, kot npr. hotelski management. Ti tečajji so se posledično razvili v tehnične in poklicne šole, ki so nato prerasle v dodiplomske in podiplomske programe (Ring, Dickinger & Wöber, 2009, str. 107). Trenutno obstaja približno 3000 svetovnih univerz, ki ponujajo študijske programe s področja turizma in gostinstva (Cvikl & Alič, 2009). V nadaljevanju je opisano visokošolsko izobraževanje na področju turizma v izbranih državah.

3.1.1 Razvite države

3.1.1.1 Velika Britanija

V Veliki Britaniji se je visokošolsko izobraževanje za področje turizma začelo sredi šestdesetih let prejšnjega stoletja kot izbirna smer v okviru dodiplomskega študija in študijskih programov Hotelska in Gostinska administracija (ang. Hotel and Catering Administration). Ob koncu šestdesetih let sta bila na voljo dva programa za pridobitev višje nacionalne diplome (ang. Higher National Diploma) kot del poslovnega poklicnega izobraževanja (Airey, 1979).

Izobraževanje na področju turizma je v Veliki Britaniji dobro razvito in pokriva izobraževanje na vseh ravneh: na poklicnih/tehničnih kolidžih kakor tudi na univerzah (Cooper, Shepherd & Westlake, 1996). Programe za področje turizma najdemo na vseh stopnjah izobraževanja (vajeništvo, dodiplomski in podiplomski programi in doktorati).

Možni so redni in izredni študij ter tudi študij na daljavo. Prav tako je razvito sodelovanje z gospodarstvom na vseh ravneh izobraževanja (Baum, 2005).

Izobraževanje na področju turizma ima v Veliki Britaniji petstopenjsko strukturo, kjer prva stopnja predstavlja najnižjo raven poklicnega izobraževanja, na kateri študentje osvojijo rutinsko uporabne spretnosti in veščine za delovna mesta v turizmu, peta stopnja pa predstavlja podiplomsko izobraževanje in usposabljanje na najvišji ravni (program MBA). Študentje pridobijo znanje za reševanje najkompleksnejših nalog in za delovanje na pogosto nepredvidljivih področjih turizma. Po koncu študija se ti zaposleni ukvarjajo z analizami, projekcijami, diagnozami, načrtovanjem, implementacijo in nadzorom visoko kompleksnih delovnih procesov (Baum, 2005).

Britanski izobraževalni sistem ne določa točno, kje in na kakšen način študentje pridobijo potrebno znanje za potrebe turizma, ampak upošteva pridobljene kompetence in znanja z vseh področij turizma (preko univerz, prakse v gospodarstvu ali pa preko izobraževalnih shem v podjetju). Izobraževanje je torej fleksibilno in progresivno ter omogoča mnoge priložnosti za razvoj in nadaljnje izobraževanje in usposabljanje po izobraževalni lestvici navzgor (Baum, 2005, str. 32).

3.1.1.2 Avstralija

Univerzitetni programi s področja turizma so se v Avstraliji razvili iz različnih poklicnih programov, ki so bili na voljo od leta 1960 na tehničnih šolah in kolidžih. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je na novo ustanovljeni Colleges of Advanced Education (v nadaljevanju CAES) začel nuditi poklicno usmerjene študijske programe s področja turizma in gostinstva. Leta 1976 je nekdanji Footscray Institute of Technology v Melbournu predstavil prvi dodiplomski program s področja turističnega managementa. Kot navaja Richardson (1999), je bil to prvi turistični program v Avstraliji in tudi na svetu. Zaradi hitre gospodarske rasti na področju Azije in Pacifika se je število turistov v Avstraliji sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja drastično povečalo (King & Craig-Smith, 2005). Posledično se je povečala tudi ponudba turističnih in gostinskih programov, in sicer je bilo v tem obdobju na voljo približno 15 programov (večina s področja turizma in nekaj s področja gostinstva). Večino teh programov je ponujal CAES.

Pozno leta 1987 je avstralska vlada uvedla reforme, ki so obstoječi binarni sistem visokega šolstva (65 univerz) prestrukturirali v enoten sistem, v katerem je bilo 37 univerz (Sharpham, 1993). Nekateri CAES so se prekvalificirali v »nove generacijske univerze«, medtem ko so nekatere univerze priključili k že uveljavljenim univerzam. Posledično se je število turističnih in gostinskih programov v devetdesetih letih povišalo s prvotnih 15 na 44, kjer je bil fokus na turističnih programih in ne toliko na gostinskih programih. Rast števila turističnih programov v Avstraliji od leta 1970 do 2004 je prikazana v tabeli 1.

Tabela 1: Število turističnih programov v Avstraliji od leta 1970

Leto	1970–1979	1980–1989				1990–1999				2004
	1976	1980	1985	1987	1989	1990	1993	1995	1997	
Število turističnih programov	2	4	5	6	15	19	21	32	44	95*

Legenda: * Vključeni tudi programi s področja specializacije

Vir: King & Craig-Smith (2005).

V letu 1989 je bil študij turizma v celoti priznan kot samostojno področje, in sicer je Univerza James Cook v Townsvillu ustanovila prvo Katedro za management v turizmu (ang. Chair of Tourism Management) in prvi raziskovalno usmerjen študij turizma (Richardson, 1999; Pearce, 2005). Avstralija je tako postala ena od prvih držav, ki je promovirala visokošolsko izobraževanje za turizem kot del nacionalne politike (McKercher, 2002). Hkrati sta se povečala zanimanje in povpraševanje po študiju turizma, prav tako je narastel ugled turističnega gospodarstva. Rast se je nadaljevala tudi v novem tisočletju, čeprav počasneje (Craig-Smith & Ruhanen, 2006).

Stopnja rasti razvoja turističnih programov je zadnje čase upočasnjena, oživitve pa se zdi malo verjetna. Raziskava CAUTHE-ja (ang. Council of Australian University Tourism and Hospitality Education) je zabeležila upad povpraševanja po turističnih izobraževalnih programih. Nekatere dolgoletne programe so ukinili, druge prestrukturirali. Izobraževanje za turizem in gostinstvo se v nekaterih primerih ponovno izvaja znotraj širših generičnih študijskih programov, kot je npr. MBA (ang. Master of Business Administration).

V Avstraliji obstaja približno 8000 dodiplomskih študentov, vpisanih v študijske programe s področja turizma. Čeprav je skupna številka visoka, je povprečno vpisanih 90 študentov na program, ki tipično traja tri ali štiri leta. Z namenom zagotavljanja ekonomije obsega si izobraževalne institucije prizadevajo dosegati minimalno število vpisa 100 študentov. Na podiplomske študijske programe se vpiše približno 35 študentov na program, večina teh študentov pa je iz tujine. Ker je ponudba splošnih turističnih in gostinskih programov že dosegla svoj vrh, so se univerze začele osredotočati na nišne programe turizma, kot npr. ekoturizem in kulturni turizem (King & Craig-Smith, 2005).

Danes več kot tri četrtine avstralskih univerz ponuja študij s področja turizma. Avstralija slovi po ponudbi kakovostnih izobraževalnih programov s področja turizma in tako ostaja vodilna država na področju izobraževanja za potrebe turizma in gostinstva (King & Craig-Smith, 2005).

3.1.2 Države v razvoju

3.1.2.1 Brazilija

Prva faza razvoja visokošolskega izobraževanja na področju turizma in gostinstva se je v Braziliji zgodila v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so se pojavila prva strokovna znanja s tega področja. Zaradi vpliva ekonomske krize v osemdesetih letih je drugo fazo zaznamovalo majhno število novih izobraževalnih programov s področja turizma in gostinstva. V devetdesetih letih se je število strokovnih turističnih programov na področju visokošolskega izobraževanja povečalo, nekateri viri navajajo porast za 900 %. V četrti razvojni fazi pa lahko zasledimo uravnoteženost med količino in kakovostjo izobraževalnih programov. Z namenom zadovoljevanja konkretnih potreb turistov v posameznih regijah države so se razvili tudi mnogi drugi kurikuli kot npr. ekoturizem, rekreacija ipd. (Airey & Tribe, 2005). Leta 1994 je bilo v ponudbi 32 dodiplomskih programov s področja turizma in gostinstva, leta 2003 pa kar 510.

Tabela 2: Število dodiplomskih turističnih programov v Braziliji

Leto	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Število programov	32	36	40	53	89	156	230	322	463	510

Vir: Airey & Tribe (2005).

Zadnje čase je opaziti porast tudi v interesu za podiplomski študij na področju turizma in gostinstva. Ob prelomu tisočletja je ponudba brazilskega izobraževalnega sistema zajemala 1490 magistrskih in 821 doktorskih programov, vendar turizem ni bil obravnavan kot samostojen podiplomski študijski program in je bil vključen le v nekatere od teh programov. V letu 2004 obstajali le štirje podiplomski magistrski in dva doktorska programa s področja turizma in gostinstva, ki so bili enakovredni programom Mphil¹ v Veliki Britaniji. Pomembno je omeniti tudi težavo premajhnega števila predavateljev z ekspertnim znanjem s področja turizma in gostinstva. Podobno kot v nekaterih drugih državah je težava tudi, da na trgu obstaja velik delež institucij, ki ponujajo nekakovostno izobraževanje, ki ni usklajeno s standardi znanja, ki ga turistično gospodarstvo dejansko potrebuje. Sodelovanje med univerzami in turističnim gospodarstvom do nedavnega ni obstajalo. Kot drugod po svetu so imele izobraževalne institucije v Braziliji težave pri vzpostavitvi ravnovesja med akademskimi, poslovnimi in strokovnimi znanji. Na trgu dela je bil zato kader s področja turizma necenjen. Brazilsko šolsko ministrstvo je zato sestavilo komisijo s področja turistične stroke, ki je zadolžena za pripravo meril in standardov kakovosti dodiplomskih študijskih programov s področja turizma in gostinstva (Airey & Tribe, 2005).

---

¹ Master of Philosophy.

3.1.2.2 Kenija

Zametki izobraževanja za potrebe turizma in gostinstva v Keniji segajo v konec šestdesetih let, ko so na zavodu Kenya Polytechnic prvič začeli izvajati seminarje osredotočene predvsem na področje hotelskega managementa. Sredi sedemdesetih let je turistični sektor začel rasti z veliko hitrostjo, zato je potreba po strokovno usposobljenem kadru postajala čedalje bolj izrazita. Kot odgovor na ta izziv je država leta 1975 ustanovila prvo višjo strokovno šolo za turizem in gostinstvo Kenya Utalii College, katere namen je bil ponuditi široko paleto znanj s področja turizma in gostinstva. Kasneje se je na trgu pojavilo več kot 200 novih javnih in zasebnih institucij, ki ponujajo certificirana izobraževanja, predvsem za srednješolske poklice.

Slednje so velikokrat predmet razprav v strokovnih in akademskih krogih, saj mnogi dvomijo v kakovost teh institucij in pozivajo k ureditvi nastale situacije. Stanje poslabšujejo tudi mnoge državne agencije in organizacije, ki delujejo v okviru razvojne politike turizma v državi. Njihove pristojnosti in področja njihovega delovanja velikokrat niso jasno definirani. Poleg tega ni jasno določeno, v čigavi pristojnosti so visokošolski izobraževalni programi. Posledica številnih javnih in zasebnih iniciativ je premajhna odgovornost in neustrezno vodenje na področju razvoja kakovostnih izobraževalnih programov, ki nudijo uporabno znanje. Ustanovitev Moi University v devetdesetih letih prejšnjega stoletja štejemo kot začetek visokošolskega izobraževanja na področju turizma in gostinstva v Keniji. Kmalu zatem je bilo ustanovljenih še nekaj univerz (Maseno, Kenyatta, Nairobi, Egerton). Kljub temu pa novonastali programi ne zadovoljujejo potreb po kakovostnih kadrih v turistično-gostinskem sektorju (Mayaka & Akama, 2007).

Slika 4: Strategija izobraževanja in usposabljanja v turizmu in gostinstvu v Keniji

Prirejeno po Mayaka & Akama (2007).

Kenija je dober primer države v razvoju, ki z izobraževanjem ljudi prispeva k ustvarjanju večje blaginje in zmanjševanju revščine. Zaradi tega je potrebno oblikovanje ustrezne strategije, ki bo hitro rastočo turistično dejavnost preskrbela s kakovostnimi človeškimi viri. Mayaka in Akama (2007) predlagata naslednji strateški model izobraževanja in usposabljanja v turizmu (slika 4).

Glavni cilj predlagane strategije je zagotovitev izobraženega in učinkovitega kadra za potrebe turizma. Strategija mora biti usklajena z državnimi razvojnimi načrti in razvojno politiko na področju turizma. Zgornji model spodbuja oblikovanje številnih povezav med ključnimi deležniki ter tesnejši odnos med vsemi subjekti v državi. Strategija predlaga tudi vzpostavitev mehanizma za izboljšanje standardov kakovosti izobraževalnih programov. Leti naj bi zagotovili več strokovnega znanja, ki se posledično odraža v kakovostnejši turistični ponudbi. Medsebojno sodelovanje spodbuja večjo dinamiko lokalnega okolja, v katerem se izobražuje posameznik, zato je pri oblikovanju študijskih programov potrebno upoštevati tudi specifiko tega okolja. Tak sistemski pristop prinaša koristi vsem deležnikom, saj upošteva vrednote različnih subjektov in omogoča globlje razumevanje izobraževalne politike. Mayaka in Akama (2007) predlagata naslednje korake:

- identificiranje in opredelitev sodelujočih deležnikov;
- temeljite študije in analize sodelujočih, ki bi omogočile boljšo preglednost in vpogled v dejansko stanje;
- identificiranje in določanje strateških prioritet;
- razvoj nacionalne strategije;
- oblikovanje načrta za implementacijo strategije po fazah.

3.1.3 Sloveniji primerljive države

3.1.3.1 Avstrija

Osnovnošolsko izobraževanje poteka od 1. do 4. razreda. Sekundarna raven izobraževanja se v Avstriji deli na 3 področja, in sicer nižja sekundarna raven (ali drugo osnovnošolsko obdobje od 5. do 8. razreda), višja sekundarna raven (od 9. do 13. razreda) in postsekundarna, a neterciarna raven (Piskaty, Elsik, Blumberger & Thonabauer, 2000).

V letu 2002 so v Avstriji sprejeli nov zakon, imenovan Zakon o univerzah (nem. Universitätsgesetz), ki ureja novo razmerje med univerzami in državo. Univerze so še vedno državne institucije, financirane s strani države, vendar so popolnoma avtonomne v smislu njihovih statutih, notranjih zadev in učnih načrtov. Visokošolsko izobraževanje v Avstriji poteka na 22 javnih univerzah, 21 univerzah, ki posredujejo znanstveno zasnovano poklicno znanje (nem. Fachhochschule), na 13 zasebnih univerzah in 17 univerzah za izobraževanje učiteljev (nem. Pädagogische Hochschulen). Sprejem na univerzitetni program prve stopnje je mogoč s potrdilom višje sekundarne šole (nem. Reifezeugnis) ali s posebnim

univerzitetnim izpitom, imenovanim Studienberechtigungsprüfung ali Berufsreifeprüfung. Na podlagi zadnjih dveh opravljenih izpitov je omogočen prehod na univerzo z vseh poklicnih šol (Eurydice, 2018).

Terciarna raven se deli na programe prve (diplomski študij), druge (magistrski študij) in tretje stopnje (doktorski študij), ne nudi pa višješolskega izobraževanja na omenjeni stopnji. Univerze so v letu 2011/12 prvič uvedle t. i. orientacijsko poskusno obdobje, v katerem ta faza zajema od 4 do 30 kreditnih točk, traja en semester, v katerem morajo študentje opraviti vsaj dva izpita. S tem so želeli doseči, da študentje opravijo to poskusno obdobje, da sploh lahko nadaljujejo s programom in zares pokažejo zanimanje za študij ter se ne vpisujejo le zaradi statusa. Veliko avstrijskih univerz ima karijerne centre, kjer študentom nudijo podporo za poklicno orientacijo, iskanje prve zaposlitve in oblikovanje poklicnih omrežij. Za sprejem v magistrski program je potreben uspešen zaključek dodiplomskega študija, diplome iz univerze uporabnih znanosti ali kakega drugega enakovrednega programa na visokošolski stopnji (Eurydice, 2018).

Zakon o znanstvenem poklicnem znanju (nem. Fachhochschul-Studiengesetz, FHStG) je ustvaril možnost za vzpostavitev praktično usmerjenega študija tudi na visokošolski ravni. Študijski programi tako ponujajo znanstveno in poklicno usmerjene tečaje na visokošolski ravni. Izobraževanje je namenjeno usposabljanju študentov za pridobitev ustreznih poklicnih kvalifikacij, ki jim omogočijo realne možnosti za opravljanje danega poklica ob vstopu na trg dela (Tritscher-Archan & Nowak, 2011). Dekani univerz se redno sestajajo s socialnimi partnerji in posameznimi družbami za izmenjavo idej. V bistvu se Avstrija ponaša s preizkušenim in testiranim modelom socialnega partnerstva. Vključeni so tako predstavniki zaposlenih (delavska zbornica, sindikati) in delodajalcev (Avstrijska gospodarska zbornica, Združenje avstrijske industrije) kot tudi strokovnjaki iz univerz. V razpravah postavljajo mejnike in aktualne dogodke vključno s terciarno izobrazbo. Predstavniki strokovnih področij so vključeni v razvoj učnega načrta (Eurydice, 2018). Iz tega lahko razberemo, da je tudi na terciarni ravni izobraževanja poskrbljeno za usmerjeno, povezano, kvalitetno izobraževanje, ki je skupek povezanosti različnih akterjev.

Po mednarodnih standardih se avstrijski turizem uvršča zelo visoko na lestvici. Razlog za visoko kakovostno turistično ponudbo je v visoki kvalificirani turistični delovni sili. Avstrijski izobraževalni sistem za področje turizma se deli na štiri komponente (Weiermair & Bieger, 2014):

- tradicionalno vajeniško izobraževanje in usposabljanje (dualni sistem),
- sekundarne poklicne turistične šole,
- postsekundarna raven brez univerzitetne izobrazbe,
- turistično izobraževanje na univerzitetni ravni.

Vajeništvo

Vajeništvo temelji na dualnem sistemu. Dualni sistem poklicnega izobraževanja je sistem, ki združuje teoretično znanje, ki ga vajenec pridobi skozi formalno izobraževanje v izobraževalnih institucijah, in praktično usposabljanje v delovnem procesu (Muršak, 2002).

Sekundarne poklicne turistične šole

Cilj sekundarnega poklicnega izobraževanja za turistični sektor je omogočiti tako dostop do splošnega znanja in usposabljanja, kot tudi do specifičnega znanja po področjih turizma. Študij običajno traja dve leti, v okviru katerega študenti opravijo tudi 12-tedensko prakso v turističnih podjetjih. Študij se zaključi z zaključnim izpitom, študenti pa so po končanem šolanju takoj pripravljene za delo v turizmu. Tovrstno poklicno izobraževanje zasleduje cilj pridobitve visoko usposobljenega kadra za vodilna mesta v hotelih, gostinskih obratih in potovalnih agencijah, kot tudi v turističnih administrativnih ustanovah (Weiermair & Bieger, 2014).

Postsekundarni turistični programi

Turistično izobraževanje na politehničnih kolidžih

V letu 1994/95 so nastali novi izobraževalni programi, ki so omogočali izobraževanje na več področjih, tako imenovani politehnični kolidži. Zaradi poklicne usmerjenosti in krajšega študija (7–8 semestrov) ti programi predstavljajo alternativo univerzitetnim programom. Politehnični študij se zaključi z diplomom (neuniverzitetna stopnja). Po uspešnem zaključku študija študent pridobi naziv »magister« ali »diplomirani inženir« z navedbo specifične študijske usmeritve, študij pa lahko nadaljujejo na univerzitetni ravni. Avstrijska vlada je vsem politehničnim kolidžem podelila avtonomijo pri oblikovanju magistrskih programov, ki so primerljivi z univerzitetnimi programi (Weiermair & Bieger, 2014).

Univerzitetni študijski programi za turizem (diploma)

Namen univerzitetnih študijskih programov za turizem je poglobiti znanje na področju administracije in managementa, predvsem v hotelirstvu in nevladnih turističnih organizacijah. Poleg tega študenti pridobijo tudi specifično turistično znanje (Weiermair & Bieger, 2014).

Specializirano turistično izobraževanje na univerzitetni ravni

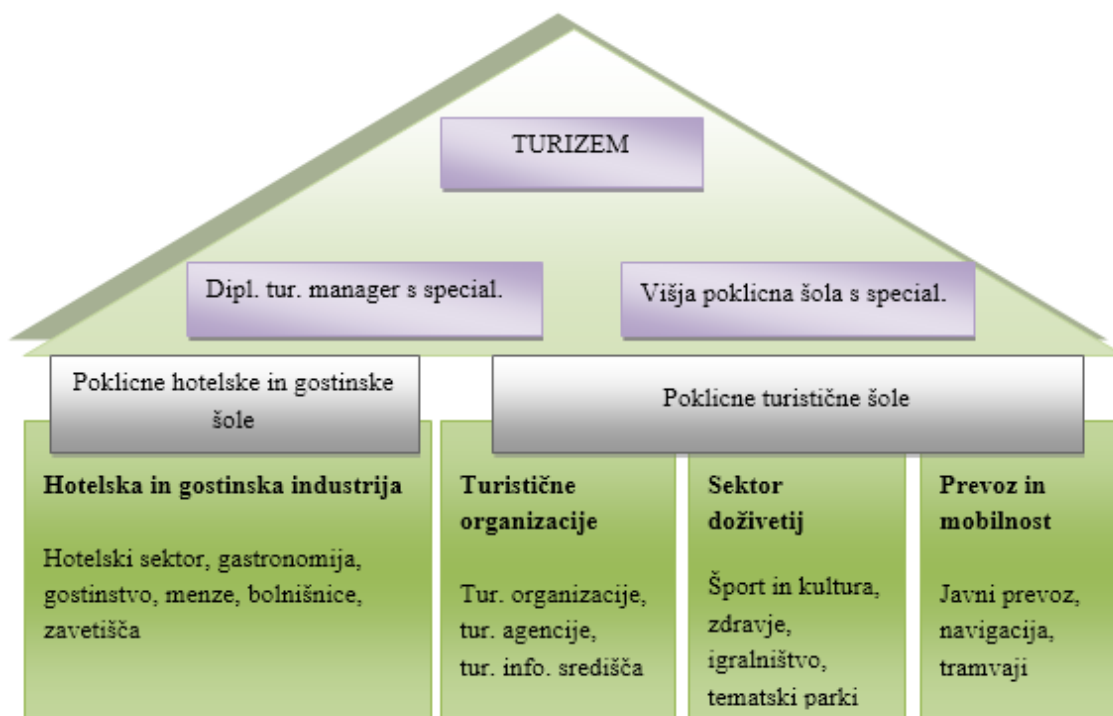
Dve avstrijski univerzi ponujata izobraževanje s področja turizma na univerzitetni ravni, Ekonomska univerza na Dunaju in univerza v Innsbrucku, kjer študenti lahko izberejo usmeritev s področja turizma. V Avstriji lahko zapazimo trend povečanega povpraševanja po postsekundarnih turističnih programih, tako po izobraževanju na politehničnih kolidžih, kot tudi na univerzitetni ravni. Od leta 1997 do 2003 se je povpraševanje po tovrstnih programih zvišalo za 36 %. V istem obdobju se je povpraševanje po srednješolski izobrazbi

znižalo za 6 %. Podatki torej kažejo na to, da v splošnem povpraševanje po visoki izobrazbi skokovito narašča (Weiermair & Bieger, 2014).

3.1.3.2 Švica

Izobraževanje za potrebe turizma se je začelo z odprtjem zelo slavne šole za hotelirstvo v Lozani in Glionu po drugi svetovni vojni. V času prve strukturne krize v turizmu in nastanka novega turizma, v nasprotju z drugimi državami, Švica ni imela razvitega celovitega sistema izobraževanja za področje turizma, razen klasičnega hotelirstva. Razvoj formalnega izobraževanja za področje turizma se je začel v devetdesetih letih z ustanovitvijo višjih šol ali t. i. »kolidžev« (Greuter, 2000). Te šole so se osredotočale predvsem na splošno upravljanje turizma in so bile subvencionirane s strani zvezne in deželne vlade. Turistični izobraževalni sistem se je preoblikoval v naslednjih letih. Novi zvezni zakon, ki pokriva področje poklicnega usposabljanja (Neues Berufsbildungsgesetz, nBBG), je stopil v veljavo 1. januarja 2004. Zaradi neusklajenega razvoja različnih izobraževalnih ustanov in posledično njihovih kompleksnih struktur ter zaradi sprememb v gospodarstvu, ki so zahtevale nove pristojnosti, je bila potrebna reorganizacija turističnega izobraževalnega sistema (Müller, 2002). Nova struktura turističnega izobraževanja je vsebovala pripravništvo za delo v turizmu in povečala transparentnost izobraževanja.

Slika 5: Horizontalni model izobraževanja

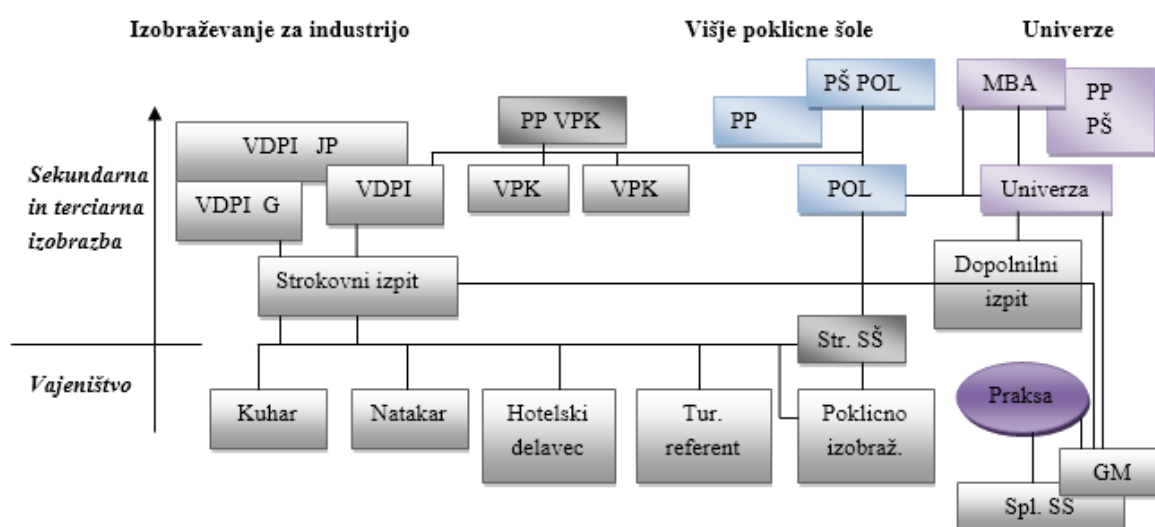

Prirjeno po Müller (2002).

Ker je turizem sektor, kjer se stikajo vsa druga ekonomska področja, lahko izobraževanje na področju turizma opišemo na vertikalni in horizontalni ravni. Kot je prikazano na zgornji sliki, lahko vodoravni model izobraževanja v turizmu razdelimo na štiri področja: hotelirstvo in gostinstvo, turistične organizacije, sektor »doživetij« ter promet in mobilnost (slika 5). Model prikazuje turistično relevantna področja izobraževalnega sistema, ki jih je treba upoštevati.

Vertikalna dimenzija prikazuje različne načine za pridobitev izobrazbe na področju turizma. Razvidno je, da so programi na področju turizma na voljo na vseh ravneh izobraževanja (slika 6).

Slika 6: Vertikalni model izobraževanja

Legenda:

- POL – politehnična šola,
- VPK – višji poklicni kolidž (T – turizem, G – gostinstvo),
- PP – podiplomski program,
- PŠ – podiplomski študij,
- VDPI – višji državni poklicni izpit (JP – javni prevoz, T – turizem, G – gostinstvo),
- MBA – magisterij poslovne administracije (T – turizem),
- GM – gimnazijska matura,
- STR. SŠ – strokovna srednja šola,
- SPL. SŠ- splošna srednja šola.

Prirjeno po Renner-Bach (2003).

Obstajajo različni načini za pridobitev višje izobrazbe na področju turizma. Nekateri med njimi so višja poklicna diploma »dipl Toursimusexperte«, poklicni kolidž, tehniške šole, univerzitetna izobrazba s poudarkom na turizmu. Največji delež diplomantov prihaja s strokovnih šol za turizem, in sicer približno 600 vsako leto (Bieger, 2005).

4 VISOKOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE NA PODROČJU TURIZMA V SLOVENIJI

4.1 Trendi na področju visokošolskega izobraževanja za turizem v Sloveniji

Po podatkih Slovenske turistične organizacije (v nadaljevanju STO) iz leta 2019 smo v Sloveniji leta 2017 zabeležili več kot 5,5 milijona turistov, ki so skupno ustvarili 14,2 milijona prenočitev. Leta 2018 smo zabeležili več kot 5,9 milijona turističnih prihodov (domači 1,5 milijona in tuji 4,4 milijona) in skoraj 15,7 milijona turističnih prenočitev (od tega so tuji gostje ustvarili 11,2 milijona prenočitev, domači pa 4,5 milijona). Dvig prilivov iz naslova izvoza potovanj se je v letu 2018 prav tako povečal, in sicer za 13,4 % v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2017, in tako dosegel rekordnih 2,71 milijarde evrov. Turistična panoga je v letu 2017 posredno ustvarila 11,90 % bruto domačega proizvoda, v letu 2018 pa je skupni prispevek k BDP znašal 12,30 %. Vsi ti rezultati se odražajo tudi v deležu zaposlenih v turizmu, saj je število zaposlenih v turizmu v letu 2017 znašalo 56.014, leta 2018 pa 57.800.

Tabela 3: Kazalci slovenskega turizma za leti 2017 in 2018

	2017	2018	Sprememba
Število turistov	5.503.284	5.933.266	+7,8 %
Število prenočitev	14.208.545	15.694.705	+10,5 %
Število zaposlenih	56.014	57.800	+3,2 %
Prilivi iz naslova izvoza	2,39 mrd EUR	2,71 mrd EUR	+13,4 %
Skupni prispevek k BDP	11,90 %	12,30 %	+0,4 %

Vir: SURS (2019).

Leta 1999 je Slovenija podpisala tako imenovano Bolonjsko deklaracijo, v kateri se je zavezala k oblikovanju skupnega evropskega visokošolskega prostora, katerega glavni cilj je razvoj na znanju temelječe družbe. V sklopu tega cilja je bil leta 2004 sprejet Zakon o visokem šolstvu (ZVis), Ur. l. RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 109/12, 85/14, 75/16, 61/17 – ZUPŠ in 65/17, ki je temeljil na smernicah Bolonjske deklaracije. V veljavo je stopila nova študijska struktura, ki jo sestavljajo tri stopnje: dodiplomska stopnja (univerzitetni in visokošolski strokovni študijski programi), podiplomska stopnja (magistrski študijski programi in enoviti magistrski programi) in podiplomska stopnja, kjer se opravlja doktorat znanosti. Izobraževalni sistem deluje tako, da diplome po prvi stopnji omogočajo prehod do programov druge stopnje, diplome po drugi stopnji pa dostop do programov doktorskega študija. Zakon omogoča prepoznavne in primerljive stopnje in tudi uveljavitev nacionalnega sistema za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu (ZVis).

V slovenskem visokošolskem prostoru je mogoče zaslediti kar nekaj izzivov, s katerimi se moramo spoprijeti tako na nacionalni kot na institucionalni ravni. Nekateri izmed teh izzivov so masifikacija visokega šolstva, kakovost, konkurenčnost, internacionalizacija, globalizacija, mobilnost ipd. Na področju visokošolskega izobraževanja lahko opredelimo naslednje trende (Košmrlj in drugi, 2013):

- velik vpis študentov na visokošolske študijske programe,
- veliko zanimanje študentov za le določene študijske programe in smeri,
- veliko novonastalih visokošolskih zavodov in
- potreba po uskladitvi visokega šolstva s potrebami trga dela.

Množičnost vpisa mladih v visokošolske izobraževalne sisteme in povečana ponudba visokošolskih institucij je trend, ki je značilen za 21. stoletje in je v veliki meri vplival na sistem financiranja in kakovost visokega šolstva v Evropi in tudi v Sloveniji. Za študij se odloča več kot polovica mladih, trg dela pa postaja pri zaposlovanju diplomantov vse zahtevnejši. Ob naraščajočem številu deležnikov v visokošolskem izobraževanju in posledično povečanem številu diplomantov sta področji kakovosti in zaposljivosti diplomantov zelo pomembni (Košmrlj in drugi, 2013). Z vidika kakovosti se težava izraža predvsem v povečanem številu študentov visokošolskega izobraževanja in hkrati nespremenjenih zmogljivostih in finančnih virih za visokošolsko izobraževanje. Bistveno je, da so predvsem finančni viri, ki so jih institucije pridobile od države (govorimo o javnih visokošolskih zavodih), ostali isti in večinoma ne zadostujejo več za »zagotavljanje kakovostnih diplomantov«. Ugotovitve glede gibanj povpraševanja po visokošolskem izobraževanju v bližnji prihodnosti kažejo, da se kljub neugodnim demografskim trendom povpraševanje ne bo zmanjšalo, ampak se bo le strukturno spremenilo, pri čemer bosta v vpisne populacije v primerjavi s preteklimi obdobji vključena manjši delež mladih (srednješolcev) in večji delež starejših oseb (npr. z namenom dopolnitve izobrazbe, prekvalifikacije, napredovanja) (Čepar, 2009). Na drugi strani smo priča vse večjemu številu samostojnih visokošolskih zavodov. Z naraščanjem konkurence in ponudbe na nacionalni in mednarodni ravni se je povečala tudi potreba po izkazovanju kakovosti visokošolskih institucij. Ugotavljanje, spremljanje in zagotavljanje kakovosti dela v visokem šolstvu so bistvenega pomena za nadaljnji razvoj visokega šolstva (Strašek, 2010).

4.2 Pomanjkljivosti slovenskega izobraževalnega sistema na področju turizma

Izsledki raziskave, ki je bila izvedena med slovensko turistično javnostjo, kažejo zanimive rezultate, in sicer je bilo področje izobraževanja ocenjeno kot najbolj »zanemarjeno« področje turističnega razvoja v Sloveniji. Vprašani so izpostavili potrebo po izobraževanju skupnosti ter razvoju izobraževalnih programov v podporo turističnega gospodarstva. Do sedaj v tej smeri niso bili sprejeti še nobeni vladni ali nevladni ukrepi. Strategije za starajočo se populacijo, na primer vključevanje prostovoljcev v industrijo, prekvalifikacija starejših

za zaposlitev v turizmu in vseživljenjsko učenje, vidijo vprašani kot manj pomembne naloge, s katerimi se bodo ukvarjali v prihodnosti (Knežević Cvelbar, 2010).

Slovenija se srečuje, podobno kot večina turistično razvitih evropskih držav, s problematiko pomanjkanja kadrov za nekatere ključne poklice v gostinstvu (Sibila Lebe, 2010). Največje povpraševanje trenutno obstaja po kadru, ki ima srednjo poklicno izobrazbo (75 % vseh zaposlitev je v tem razredu) ter srednjo strokovno ali nižjo poklicno izobrazbo (v obeh primerih nekaj več kot 10 % zaposlenih) (Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017–2021). Nižje vrednotenje poklicev s področja turizma pripomore k temu, da poklicno izobraževanje ni dovolj privlačno za sposobnejše in bolj nadarjene učence. V družbi se je oblikovalo mnenje, da so poklicne in strokovne šole vredne manj, zato je tudi delo učitelja na teh šolah manj cenjeno. Posledično taki učitelji ne morejo izobraževati samostojnih in samozavestnih prihodnjih strokovnjakov (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2000). Da bi več mladih prepričali o prednostih in pozitivnih platih teh poklicev, je treba razumeti način razmišljanja mladih ter poznati njihove vrednote, povezane s poklicem in življenjem, predvsem pa vzode odločanja pri mladih v starostnih obdobjih, v katerih izbirajo poklic. Sedanji intenzivni promocijski ukrepi morajo biti v prid višanja ugleda gostinskih poklicev, uspešni pa bodo šele takrat, ko se bo več osnovnošolcev odločalo za vpis v strokovne srednje šole (Sibila Lebe, 2010).

Na področju visokošolskega izobraževanja se je v zadnjem obdobju povečalo število programov na področju turizma. Kljub široki ponudbi pa v Sloveniji nimamo kakovostnega in sodobnega poslovnega programa za hotelirstvo, ki je največji zaposlovalec v turizmu. Tak program bi bil namenjen usposabljanju srednjega vodstva po mednarodnih standardih. Na trgu namreč obstaja pomanjkanje kakovostnega kadra na področju srednjega vodstva v turizmu (predvsem: vodje recepcije, receptorji, vodje gostinstva, vodje gospodinjstva, vodje wellnessa ipd.). Slovenski turizem potrebuje kadre, ki imajo praktična, konkretna in sodobna znanja za vodenje hotela. Tovrstna znanja vključujejo trženje, prodajo, rezervacije, prihodkovno upravljanje, organizacijo delovnih procesov, finančno vodenje ter znanja na področju skrbi za gosta in oblikovanja turističnih doživetij (Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017–2021).

Na nekaterih stopnjah izobraževanja se je ustvarila prevelika ponudba izobraževalnih programov za področje turizma, vendar gre tukaj velikokrat za količino in manj za kakovost tovrstnih programov. Obstaja torej potreba po kakovostnih in učinkovitih izobraževalnih programih, ki bi zagotovili tudi kakovost in učinkovitost turističnega gospodarstva. Turistično izobraževanje mora upoštevati razvojne potrebe turističnega gospodarstva, kot tudi mora slediti spremembam in svetovnim trendom na področju turizma. Povezava med prakso in izobraževanjem mora biti dvostranska. Turistično gospodarstvo potrebuje konkurenčne in kompatibilne kadre. S tem namenom je potrebno oblikovati izobraževalne programe, ki bodo primerljivi s programi drugih evropskih fakultet (Mihalič, 2003).

Slabost je tudi prenizka prehodnost znotraj in med programi. Prav tako izobraževalne institucije na področju turizma in gostinstva med sabo ne komunicirajo in posledično ne poznajo svojih programov. V ponudbi visokošolskih programov lahko zasledimo podvajanje programov, istočasno pa nekaterih vsebin nihče ni vključil v svoje izobraževalne programe. Kljub temu, da v Sloveniji obstaja veliko izobraževalnih institucij za področje turizma, gospodarstvo poroča o nezadovoljstvu s kakovostjo diplomantov, ki pridejo v turistična podjetja. Nekateri diplomanti nastopijo z delom brez osnovnih ekonomskih znanj in brez občutka za inovativnost (Ogorelc, 2001). Udeleženci izobraževanja premalo razvijajo sposobnost vključevanja podjetniškega znanja v prakso in preslabo poznajo trg delovne sile (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2000). V vse učne načrte od srednje šole naprej je treba vključiti pripravo poslovnega načrta ter predmete, ki spodbujajo inovativnost in razvijajo podjetništvo. Visokošolsko in univerzitetno izobraževanje na področju turizma bo v prihodnosti zahtevalo poglobljeno znanje na področju obstoječih izobraževalnih disciplin, poleg tega pa vključevanje nekaterih novih disciplin. Pomembna znanja za delo v turizmu bodo v prihodnosti predvsem znanja z naslednjih področij (Ogorelc, 2001):

- poslovna ekonomija (zlasti marketing),
- informacijska tehnologija,
- ekološki učinki turizma in metode okoljskega managementa,
- sociološki vplivi turizma,
- psihologija,
- antropologija,
- pravo (pravo EU),
- druga znanja.

Sibila Lebe (2010) opozarja, da bo za izpopolnitev izobraževalnega sistema na področju turizma treba spremeniti tako vsebine učnih programov kakor tudi organiziranost izobraževanja. V izobraževalne programe, tako visokošolske kot univerzitetne, je potrebno vključiti več prakse, saj bodo udeleženci izobraževanja le na tak način boljše razumeli turistično gospodarstvo. Kot zgled navaja zahodnoevropske države, kjer poudarjajo dualno izobraževanje, ki poteka ob pomoči mentorjev in se je kot tako izkazalo za uspešno in pripomore k zadrževanju perspektivnega kadra. Poleg nižje izobraženega kadra je treba v Sloveniji izobraziti tudi vodilne strokovnjake, ki bodo imeli znanje za oblikovanje in ohranjanje segmenta luksuzne turistične ponudbe. Avtorica tukaj opaža težavo med slovenskimi ponudniki izobraževanja za potrebe turizma, saj med njimi ni zaslediti elitne izobraževalne institucije, ki bi ponujala nove programe z aktualnimi vsebinami s področja turizma in zaposlovala domače in tuje strokovnjake s področja turizma, ki bi se znali hitro prilagajati trendom v turizmu in to znanje tudi hitro posredovati. Slovenski izobraževalni sistem pa nove programe uvaja z zamikom in je zaradi dolgih postopkov akreditacij rigid. Kot možno rešitev te težave avtorica predlaga šolanje kadrov na elitnih šolah v tujini, vendar opozarja na tveganje, da si ta kader poišče zaposlitev izven meja Slovenije (Sibila Lebe, 2010).

Mihaličeva (2003) nadalje opozarja, da bo v prihodnosti treba izboljšati merjenje relevantnosti programov v očeh turističnega zasebnega in javnega sektorja, programi morajo ostajati sodobni, kadri pa dosežati mednarodne standarde kakovosti. Avtorica poudarja, da v Sloveniji nimamo mehanizma, ki bi v praksi nadzoroval kakovost in ustreznost kadrov na turističnih šolah, kaj šele njihovih referenc za posamezno znanstveno disciplino, ki jo dejansko predavajo. To vidi kot eno največjih pomanjkljivosti turističnega izobraževanja. Prav tako ugotavlja odsotnost mehanizma, ki bi zagotavljal, da se v programih ne uporablja literatura, ki je že zastarela in zato neprimerna. Zaradi vedno hitrejših sprememb se morajo učbeniki, vsebine ter postopki izobraževalnih programov ves čas prilagajati. Omenjene pomanjkljivosti se lahko odpravijo z uvedbo mednarodnih standardov kakovosti, ki izvajalcem izobraževalnih turističnih programov nudijo orodje in tehnike, s katerimi preprečujejo, da bi se takšni odkloni zgodili (Mihalič, 2003). Slovenske izobraževalne institucije za turizem bi morale stremeti k pridobitvi mednarodnih certifikatov kakovosti (npr. mednarodni certifikat kakovosti Svetovne turistične organizacije TedQual).² Prav tako se težava kaže v prepočasnem odzivanju na spremembe in integraciji novitet v izobraževalni proces. Najsodobnejše izobraževalne metode morajo vključevati predavanja tujih profesorjev, diskusije s predavatelji in turističnimi poslovneži, študije primerov, individualno in skupinsko delo, elektronsko delo ob pomoči informacijske tehnologije, raziskovalno delo, sprotno kritično sledenje in komentiranje aktualnih turističnih dogodkov, simulacije in inovativno reševanje predstavljenih primerov ter potovanja – delo na terenu (Ogorelc, 2001).

4.3 Stanje sodelovanja med izobraževalnimi institucijami na področju turizma in turističnim gospodarstvom v Sloveniji

Značilnosti odnosa med znanostjo in gospodarstvom v Sloveniji so se oblikovale šele v procesu tranzicije, zato lahko trdimo, da je področje sodelovanja med državo, znanostjo in gospodarstvom slabo razvito. Povezovanje visokošolskih institucij z gospodarstvom je še vedno v povojih, kljub temu pa lahko zasledimo že prve pozitivne spremembe, ki se kažejo predvsem v ustanavljanju različnih razvojno-znanstvenih inkubatorjev, odcepljenih (ang. spin-off) podjetij, konferenc ipd. Vsekakor pa stanje še ni zadovoljivo, saj na tem področju primanjkuje konkretnega sodelovanja. Če Slovenijo primerjamo z drugimi državami, lahko ugotovimo zaostanek po kazalcih inovativnosti, učinkovitosti nacionalnega inovacijskega sistema in razvojnih politikah. V primerjavi z drugimi državami smo premalo uspešni v povezovanju in prenašanju znanja (podjetja, raziskovalne organizacije in visokošolske organizacije, podporne institucije, javni sektor in vlada). Znanost (inštituti in fakultete) in gospodarstvo različno dojemata, kaj so bistvene predpostavke za sodelovanje med podjetji, državo in univerzo. Gospodarstvo vidi ovire na strani znanosti, znanost pa jih vidi na strani

---

² TedQual je metodologija, ki zagotavlja obliko standardizacije pri turističnem izobraževanju in usposabljanju. Cilj te metodologije je odkrivanje morebitnih razkorakov med potrebami in pričakovanji gospodarstva ter rezultati izobraževalnih načrtov in izobraževalnih institucij. Razvila jo je Svetovna turistična organizacija.

gospodarstva. Oboji pa kot glavno oviro prepoznajo nejasno vlogo države in slabo finančno okolje (predvsem v povezavi z državnimi sredstvi). Prenos znanja pa je pogoj za ustvarjanje dodane vrednosti ter povečanje inovativnosti in produktivnosti v gospodarstvu (Lenarčič, 2007).

Raziskava z naslovom »Sodoben model upravljanja s človeškimi viri za področje turizma«, ki je potekala med zaposlenimi na višjih šolah pod vodstvom avtorice Sibila Lebe in drugi (2009), razkriva, da v Sloveniji obstajajo neizrabljene možnosti sodelovanja z gospodarstvom in z ostalimi izobraževalnimi institucijami. Med načini sodelovanja z drugimi izobraževalnimi institucijami se največkrat pojavljajo gostovanja predavateljev, dogodki za gospodarstvo ter dogodki za lastne zaposlene, katerih se udeležujejo tudi zaposleni s sorodnih institucij. Rezultati raziskave pa kažejo na to, da je to sodelovanje potrebno še okrepiti. To je možno storiti na različne načine: sodelovanje pri sestavi učnih načrtov in izmenjava izkušenj, organiziranje strokovnih razprav in strokovnih ekskurzij v tujino, izobraževanje in usposabljanje osebja ter nepristransko preverjanje in nadziranje kakovosti pedagoškega dela s strani tujih strokovnjakov. Poleg domačega je treba spodbuditi tudi mednarodno sodelovanje, s pomočjo katerega bi oblikovali mednarodno primerljive izobraževalne programe. Mednarodno sodelovanje bi prav tako omogočilo prenos dobrih praks v domače okolje ter povečanje kompetenc študentov in možnosti njihove zaposlitve. Na področju sodelovanja z gospodarstvom obstajajo mnoge neizkoriščene možnosti. Te se kažejo predvsem v kadrovskega štipendiranju in v praktičnem usposabljanju študentov, v vključevanju gospodarstva v oblikovanje študijskih programov in vseživljenjskem učenju ter v posredovanju informacij o deficitarnih znanjih pri diplomantih, ki se zaposlijo v turističnem gospodarstvu.

V Sloveniji je opaziti kompetenčno podhranjenost kadra, ki jo turistična podjetja rešujejo z dodatnimi izobraževanji v nizki sezoni. Ta obsegajo notranja izobraževanja v gostinskem sektorju, dodatna izobraževanja za kakovost gospodinjstva, prekvalifikacije, izobraževanja zunaj podjetja, izobraževanja o poslovnem bontonu in delovni klimi, krepitev ekipnega duha (ang. teambuilding) in komunikaciji. Postavlja se vprašanje, ali je to posledica slabe komunikacije med gospodarstvom in visokošolskimi institucijami ali je le ceneje zaposliti slabše izobražen kader in mu nato ponuditi dodatna izobraževanja znotraj podjetja (Praprotnik Gomzi, 2009). Iz vsega navedenega izhaja, da je ključni izziv doseči soglasje med visokim šolstvom in gospodarstvom, ki bi omogočalo izobraževanje neposredno zaposljlivega kadra.

4.4 Kratak pregled visokošolskih institucij na področju turizma v Sloveniji

Kadri v slovenskem turizmu so eden njegovih najpomembnejših neizkoriščenih razvojnih potencialov za prihodnji, trajnostni razvoj (Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017–2021). Vlaganje v človeške resurse je bilo do nedavnega nepovezano in razdrobljeno med deležniki v turistični dejavnost, ni bilo sistemsko urejeno, prav tako niso bili oblikovani

konkretni cilji na tem področju. Sistem za izobraževanje na področju turizma je bil pomanjkljiv in preohlapen, zaradi česar je nastal primanjkljaj visoko izobraženih kadrov v turističnem gospodarstvu (Sibila Lebe in drugi, 2009). Obravnava turizma kot interdisciplinarne in multidisciplinarne vede ter raziskovalno delo vezano na turizem sta v Sloveniji še v začetni razvojni fazi. Kljub temu je v zadnjih nekaj letih možno opaziti znaten napredek v smeri nadgrajevanja obstoječih in oblikovanja novih izobraževalnih programov, tudi na visokošolski ravni (Tkalčič, 2009).

V Sloveniji obstaja sedem visokošolskih zavodov, ki izvajajo visokošolske turistične programe. Od tega so trije zavodi samostojni, štiri pa spadajo pod tri slovenske univerze (Univerza v Ljubljani, Mariboru in na Primorskem) (UL EF, 2018; UM EF, 2018; UM FT, 2018; UP FTŠ, 2018; FZKPV, 2018; Erudio – Visoka šola za trajnostni turizem, 2018; VŠHT, 2018):

1. Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani,
2. Ekonomska fakulteta Univerze v Mariboru,
3. Fakulteta za turizem v Brežicah Univerze v Mariboru,
4. Fakulteta za turistične študije – Turistica Univerze na Primorskem,
5. Erudio – Visoka šola za trajnostni turizem,
6. Fakulteta za komercialne in poslovne vede in
7. Visoka šola za hotelirstvo in turizem Bled.

Študij turizma na **Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani** (v nadaljevanju EF) se izvaja od leta 1961. Obstoječi dodiplomski in podiplomski študij na EF je od leta 2002 nosilec akreditacije oz. certifikata TedQual (ang. Tourism Education Quality). Tega po pooblastilu in kriterijih Svetovne turistične organizacije podeljuje fundacija THEMIS in pomeni, da programi, ki se izvajajo na EF, dosegajo določene standarde kakovosti in da so po vsebini in načinu izvajanja primerljivi s turističnimi programi drugod po svetu. Akreditacija in certifikat omogočata večjo prepoznavnost programov v tujini in odpirata možnosti za sodelovanje na področju izobraževanja in raziskovanja z drugimi, predvsem evropskimi univerzami. Po besedah prof. Tanje Mihalič je bilo v pridobitev certifikata ob pomoči vlade vloženega veliko napora. Največji napor so občutili na področju institucionalizacije odnosov s prakso, kjer sta jih omejevala veljavna šolska zakonodaja in način financiranja.

Na EF izvajajo naslednje študijske programe s področja turizma (UL EF, 2018):

1. študijski program smer Turizem na Visoki poslovni šoli;
2. študijski program smer Turizem na Univerzitetni in poslovni ekonomski šoli;
3. študijski program smer Turizem na podiplomskem študijskem programu (magistrski program) v slovenskem in angleškem jeziku;
4. dvoletni študijski program na podiplomski ravni EMTM (ang. Erasmus Mundus Tourism Management), kjer študentje študirajo v treh izobraževalno, kulturno in družbeno

različnih evropskih državah: na Danskem (Esbjerg), v Sloveniji (Ljubljana) in v Španiji (Girona);

5. možnost usmeritve v doktorsko raziskovalno delo na področju turizma.

Na **Ekonomsko poslovni fakulteti Univerze v Mariboru** izvajajo študijske programe s področja turizma le na bolonjskem visokošolskem programu. Na univerzitetnem in magistrskem programu se smer turizem ne izvaja. Študentje se srečajo s turističnimi predmeti v drugem letniku. Ta smer usposablja diplomanta za potrebe turističnega gospodarstva s posebnimi poudarki na turističnem trženju in na vodenju turističnih podjetij. Zato je diplomant izobražen za tržno obravnavo turistov. Obvezna je tudi praksa, kjer študentje sodelujejo s turističnimi podjetji, predvsem v marketinških službah. Področje turističnih predmetov pokrivajo štirje domači predavatelji. Na fakulteti se ukvarjajo tudi z raziskovalno-svetovalno dejavnostjo, vendar odprtih projektov s področja turizma ni zaslediti (Ekonomsko-poslovna fakulteta Maribor, 2018).

Študentje ekonomskih fakultet pridobijo v času študija znanje s področja ekonomije in poslovnih ved. Slabost je le v tem, da se na znanja iz turizma in gostinstva nanaša le majhen del njihovega izobraževanja. Po uspešno končanem študiju pa pridobijo naziv diplomirani ekonomist/diplomirana ekonomistka (VS) ali diplomirani ekonomist/diplomirana ekonomistka (UN) ter VII. stopnjo izobrazbe.

Najmlajša članica **Univerze v Mariboru** je v letu 2009 ustanovljena **Fakulteta za turizem** s sedežem v Brežicah, ki je prve študente univerzitetnega in visokošolskega programa vpisala v študijskem letu 2012/2013. Za študijsko leto 2017/2018 je razpisala 140 mest za visokošolski program in 55 mest za univerzitetni program. Zaposluje 43 sodelavcev, od tega 12 rednih in 6 izrednih profesorjev. Ponuja izobraževanje na področju turizma na visokošolski, univerzitetni in podiplomski ravni. Izobraževanje na visokošolskem strokovnem študijskem programu 1. stopnje Turizem je usmerjeno v oblikovanje in realizacijo turistične ponudbe. Diplomanti se lahko zaposlijo v podjetjih, ki opravljajo turistično dejavnost, prav tako pa tudi v vseh drugih, ki se na trgu pojavljajo kot sodelujoča ali dopolnilna podjetja pri oblikovanju turistične ponudbe. Po zaključenem študiju študentje pridobijo naziv diplomant turizma/diplomantka turizma (VS). Univerzitetni študijski program 1. stopnje Turizem je interdisciplinaren, saj študentje pridobijo znanja z vseh relevantnih področij, ki so: upravljanje, trženje, organizacija, psihologije porabnikov, komuniciranje, jeziki, turistične strategije ipd. Poleg tega lahko študentje izberejo vsebine s področij različnih vej turizma (npr. zdraviliški, wellness, športni turizem). Po zaključenem študiju je pridobljeni naslov diplomant turizma (UN). Fakulteta je pred nekaj leti prvič razpisala tudi redni magistrski študij. Strokovni naziv po končanem dvoletnem programu je magister/magistrica turizma. Kot svojo prednost navajajo vključevanje uspešnih gospodarstvenikov v študijski proces ter vključevanje študentov v delo gospodarskih družb med njihovim študijem, tj. praktično usposabljanje, ki poteka na vseh študijskih programih. Študentje lahko praktično usposabljanje opravljajo tudi v tujini v okviru programa Erasmus. Pred nastopom dela se študent udeleži uvodnega seminarja, po zaključku prakse pa pripravi

pisno poročilo o opravljenem praktičnem usposabljanju ter ga zagovarja. Fakulteta se ukvarja tudi z znanstvenoraziskovalnim delom, v okviru katerega lahko študentje, asistenti in profesorji skupaj s turističnim gospodarstvom izvajajo znanstvenoraziskovalno dejavnost in razvojne projekte. Trenutno je aktualen raziskovalni projekt z naslovom Identifikacija kompetenc zaposlenih, potrebnih za dolgoročno konkurenčnost slovenskega turizma in oblikovanje predlogov posodobitve izobraževalnih programov, ki bo trajal do leta 2020 (Fakulteta za turizem, 2018).

Univerza na Primorskem, Fakulteta za turistične študije Portorož – Turistica (v nadaljevanju UP FTŠ Turistica) izobražuje mlade kadre na področju turizma in povezanih dejavnosti od leta 1995. Leta 2003 so se kot ustanovna članica pridružili Univerzi na Primorskem. Skladno z Bolonjsko deklaracijo ponujajo dva visokošolska strokovna študijska programa prve stopnje (Management turističnih destinacij in Management turističnih podjetij), dva univerzitetna študijska programa prve stopnje (Turizem in Kulturni turizem), od študijskega leta 2017/18 dalje pa ponujajo tudi študijski program v angleškem jeziku (Tourism Enterprise Management). Diplomanti njihove šole pridobijo naziv diplomirani organizator turizma ter VII. stopnjo izobrazbe. Nadgradnja na podiplomski ravni se je začela izvajati leta 2004. Na podiplomskem študiju izvajajo magistrske programe (Turizem, Dediščinski turizem in Management trajnostnega razvoja) in doktorski program (Inovativni turizem).

Evropski projekt Tempus, v okviru katerega je leta 1995 nastala UP FTŠ Turistica, je že takrat zagotavljal mednarodno primerljivost edinstvenega dodiplomskega študijskega programa hotelirstva in turizma v Sloveniji. Ob sprejemu smernic Bolonjskega procesa in preoblikovanju študijskih programov so danes ti še bolj primerljivi in mednarodno priznani. UP FTŠ Turistica je postala največje središče znanstvenoraziskovalnega dela na področju turizma v Sloveniji. MIRT – Mediteranski inštitut za raziskave v turizmu – je bil ustanovljen leta 2009 z namenom, da postane vodilna znanstvenoraziskovalna institucija na področju turizma tako v Sloveniji kot širšem mednarodnem prostoru. Turistica in MIRT si prizadevata za vzpostavitev sodobnega sistema raziskovalno-razvojne dejavnosti v turizmu ter povečevanje razvoja in prenosa znanja v turistično gospodarstvo in med druge uporabnike znanja. Turistica je trenutno najbolj specializirana za turistične vede. Državni zbor ji je leta 2008 podelil status Fakultete za turistične študije (UP FTŠ Turistica, 2018).

Visoka šola za trajnostni turizem Erudio (v nadaljevanju VITT) je samostojni visokošolski zavod, ki je bil ustanovljen leta 2011. Vizija VITT je predstavljati center medorganizacijskega povezovanja z namenom širjenja zavedanja pomena trajnostnega turizma. Tu se izvaja program Dediščinski in kulinarčni turizem, v okviru katerega ponujajo dve smeri: Turizem v naravi in dediščinski turizem in Kulinarčni turizem in protokolarni dogodki. Po opravljenih študijskih obveznostih študentje pridobijo naziv diplomirani organizator/diplomirana organizatorica trajnostnega turizma (VS). Na VITT poskušajo vpeljati projektno in aplikativno delo pri predavanjih z vključevanjem aktualnih primerov

turistične prakse (študije primerov). Razvito imajo tudi mednarodno mobilnost, saj Erasmus omogoča mednarodno izmenjavo tako za predavatelje kot tudi za študente (VITT, 2018).

Na Fakulteti za komercialne in poslovne vede Celje (v nadaljevanju FKPV) se izvaja dodiplomski in podiplomski študij za turizem. Študijski program omogoča študentom pridobivanje specifičnih znanj za delo na področju turizma in hotelirstva ter znanj s področja ekonomije in menedžmenta, potrebnih za vodenje poslovnih turističnih sistemov. Na dodiplomski ravni je možen redni in izredni študij. Magistrski študijski program 2. stopnje Turizem se izvaja v dveh modulih: turistična destinacija in hotelirska industrija. Strokovni naslov, ki ga pridobijo študentje po uspešno končanem študiju, je magister/magistrica turizma (FKPV, 2018).

Visoka šola za hotelirstvo in turizem Bled (v nadaljevanju VŠHTB) je bila ustanovljena leta 2010. Ponuja izobraževanje na prvi bolonjski stopnji, smereh Hotelirstvo in turizem in Zdravstveni turizem. Študij traja tri leta, pridobljeni naziv ob koncu študija pa je diplomirani organizator/diplomirana organizatorica poslovanja. Predavanja se izvajajo na Bledu, možen pa je samo izredni študij. Diplomanti te šole so zaposljivi v turizmu, drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih (dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezanih dejavnosti), v kulturnih, razvedrilnih in rekreacijskih dejavnostih. Visokošolski učitelji in sodelavci VŠHTB opravljajo tudi izobraževalno ter znanstvenoraziskovalno in strokovno delo. Ob pedagoškem delu so vključeni tudi v raziskovalno delo v okviru raziskovalnih in razvojnih projektov. Vključeni so v nekatere domače in mednarodne projekte, trenutno je aktualnih pet projektov (VŠHTB, 2018).

Tabela 4: Dodiplomski turistični programi I. stopnje

Visokošolski zavod	Program	Trajanje	Strokovni naziv	Način izvajanja študija	Vpisna mesta 2018/19 – 1. letnik
UL EF	Turizem VPŠ	3 leta	dipl. ekon. (VS)	redni	40
	Turizem UNI		dipl. ekon. (UN)	redni	32
UM EF	Turizem VPŠ	3 leta	dipl. ekon. (VS)	redni	n. p.
UM FT Brežice	Turizem VPŠ	3 leta	diplomant turizma (VS)	redni/izredni	140 (70 redni, 70 izredni)
	Turizem UNI		diplomant turizma (UN)	redni/izredni	55 (40 redni, 15 izredni)
UP FTŠ Turistica	visokošolski strokovni program (MTD, MTP*)	3 leta	dipl. org. turizma (VS)	redni/izredni	MTD izredni 30, MTP redni 90 (slo. jezik), izredni 30 (angl. jezik)
	univerzitetni program Kulturni turizem		dipl. org. turizma (UN)	redni	30

se nadaljuje

Tabela 4: Dodiplomski turistični programi I. stopnje (nad.)

Visokošolski zavod	Program	Trajanje	Strokovni naziv	Način izvajanja študija	Vpisna mesta 2018/19 – 1. letnik
	univerzitetni program Turizem		dipl. org. tur. (UN)	redni	60
VITT Erudio	visokošolski strokovni program DKT**	3 leta	dipl. org. trajnostnega tur. (VS)	izredni	120
FKPV Celje	visokošolski strokovni program Turizem	3 leta	dipl.org. tur. (VS)	redni/izredni	230 (50 redni, 180 izredni)
VŠHT Bled	visokošolski študijski program Hotelirstvo in turizem	3 leta	dipl. org. hot. in tur. (VS)	izredni	100
	visokošolski študijski program Zdravstveni turizem		dipl. org. zdr. tur. (VS)		100

Legenda: * MTD – Management turističnih destinacij, MTP – Management turističnih podjetij; ** DKT – Dediščinski in kulinarčni turizem.

Vir: UL EF (2018), UM EPF (2018), UM FT Brežice (2018), UP FTŠ Turistica (2018), VITT (2018), FKPV (2018) in VŠHTB (2018).

Tabela 5: Podiplomski turistični programi II. stopnje in doktorski programi

Visokošolski zavod	Program	Trajanje	Strokovni naziv	Način izvajanja študija	Vpisna mesta 2018/19
UL EF	magistrski program Turizem	2 leti	mag. posl. ved	redni	40 mest za EU, 12 mest za ne-EU
	turistični management EMTM*				
UM EF	doktorski program poslovne vede – Turizem	3 leta	dr. znanosti	redni/izredni	n. p.

se nadaljuje

Tabela 5: Podiplomski turistični programi II. stopnje in doktorski programi (nad.)

Visokošolski zavod	Program	Trajanje	Strokovni naziv	Način izvajanja študija	Vpisna mesta 2018/19
UM FT Brežice	magistrski program Turizem	2 leti	mag. turizma	redni/izredni	40 (30 redni, 10 izredni)
UP FTŠ Turistica	magistrski program Turizem	2 leti	mag. turizma	redni/izredni	50 (40 redni, 10 izredni)
	magistrski program Dediščinski turizem		mag. dediščinskega turizma	redni	30
	magistrski program Management trajnostnega razvoja		mag. trajnostnega razvoja	redni	n. p.
	doktorski program Inovativni turizem	3 leta	dr. znanosti	izredni	8
VITT Erudio	/	/	/	/	/
FKPV Celje	magistrski program Turizem (modula: Turistična destinacija, Hotelirska industrija)	2 leti	mag. turizma	Izredni	120
	doktorski program poslovne vede – Turizem	3 leta	dr. znanosti	Izredni	n. p.
VŠHT Bled	/	/	/	/	/

Legenda: * European master in tourism management.

Vir: UL EF (2018), UM EPF (2018), UM FT Brežice (2018), UP FTŠ Turistica (2018), VITT (2018), FKPV (2018) in VŠHTB (2018).

Pomembno je navesti še sistem pridobivanja uradno prepoznavnih kvalifikacij preko Nacionalnih poklicnih kvalifikacij (v nadaljevanju NPK), ki služijo kot dopolnitev standardnemu načinu pridobivanja izobrazbe na področju turizma. Namen tovrstnih izobraževanj je pridobiti neko kvalifikacijo za opravljanje dela na določenem delovnem mestu s področja turizma ali pa prekvalifikacijo oz. izpopolnitev delovnih kompetenc. Mayaka in Akama (2007) izpostavljata, da je težava v tem, da diploma in NPK zakonsko ne omogočata enake stopnje izobrazbe, včasih pa predvidevata isto delovno mesto. Način pridobivanja izobrazbe preko NPK je prav tako odraz nizkega akademskega statusa, ki ga ima turizem.

V Sloveniji je področje vseživljenjskega izobraževanja v začetni razvojni fazi. Na področju turizma zasledimo tudi veliko neformalno pridobljenega znanja, ki pa ga delodajalci

največkrat zanemarjajo in ga ne priznavajo. To za zaposlene pomeni dodatno zadrego, za turistično gospodarstvo in državo pa slabšo kvalifikacijsko strukturo kadrovskega virov in posledično nekonkurenčnost na mednarodnih trgih (Sibila Lebe in drugi, 2009).

Vidimo lahko, da so v Sloveniji na voljo izobraževalni programi za smer turizem na vseh ravneh. Kljub pestrosti izobraževalnih programov ostaja pereča problematika razmeroma nizka stopnja izobrazbe v turističnem gospodarstvu. Uveljavilo se je prepričanje, da študij turizma vodi k nestimulativni karieri, saj spada med nestimulativne študijske smeri. Sibila Lebe (2010) opozarja na neusklajenost izobraževalne vertikale in nerazumevanje pomembnosti višješolskega izobraževanja za področje turizma in gostinstva. Poleg tega ugotavlja, da se kompetence po vertikali formalnega izobraževanja (srednje, višje, visoke šole s področja gostinstva, hotelirstva in turizma) ne dopolnjujejo z usposobljenostjo diplomantov in s potrebami ter pričakovanji gospodarstva. S težavami se soočamo tudi na področju strokovnega usposabljanja, saj tudi tukaj ne moremo govoriti o sistemu, še manj pa o njegovi kakovosti (Tkalčič, 2009).

5 ANALIZA USKLAJENOSTI VISOKOŠOLSKIH PROGRAMOV TURIZMA S POTREBAMI SLOVENSKEGA TURIZMA

V empiričnem delu sem najprej pripravila raziskovalni načrt, kjer sem opredelila raziskovalni problem in namen magistrskega dela. Tu sem navedla vsebinske cilje raziskave in oblikovala svoje hipoteze. Nato sem opisala izbrano metodologijo in potek raziskave. Na podlagi zastavljenih hipotez sem sestavila vprašalnik, izvedla anketo ter analizirala njene rezultate. S pomočjo rezultatov sem sprejela oziroma nisem sprejela postavljene hipoteze ter tako prišla do odgovora na raziskovalno vprašanje, ali so visokošolski programi, ki jih ponujajo zavodi s področja turizma, usklajeni s potrebami v turističnem gospodarstvu.

5.1 Opredelitev problema, namena in ciljev

Za izbrano temo magistrskega dela sem se odločila zato, ker je področje ponudbe visokošolskih zavodov za potrebe slovenskega turizma slabo raziskano. Vodstveni kader na izobraževalnih institucijah se pogosto ne zaveda, kakšne so potrebe v turizmu, in posledično so ponudba visokošolskih programov in potrebe na področju turizma slabo usklajene.

Namen magistrskega dela je proučiti usklajenost visokošolskega programov s področja turizma s potrebami turističnega gospodarstva v Sloveniji ter podati predloge za usklajitev izobraževalnih programov s potrebami turizma. Predstavila sem visokošolsko izobraževanje s področja turizma v nekaterih državah, na kratko sem opisala visokošolske institucije na področju turizma v Sloveniji ter identificirala ključna znanja za turizem. V empiričnem delu naloge sem analizirala podatke, pridobljene s pomočjo spletne ankete, naslovljene na srednji in visoki management, zaposlen v turističnem gospodarstvu.

V magistrskem delu sem si zastavila naslednje vsebinske cilje:

- ugotoviti, kakšno je stanje na področju visokošolskega izobraževanja v Sloveniji in katere so izobraževalne potrebe na področju turizma;
- pregledati predmetnike visokošolskih institucij s področja turizma v Sloveniji in ugotoviti, katera znanja so zastopana v njihovih izobraževalnih programih;
- analizirati podatke, pridobljene na podlagi spletne ankete, ter na podlagi tega ovreči ali sprejeti hipoteze, ki se nanašajo na analizo usklajenosti visokošolskih programov s potrebami slovenskega turizma.

V empiričnem delu magistrskega dela sem na podlagi raziskane literature oblikovala šest hipotez. Testne vrednosti pri H1 in H2 sem določila na podlagi rezultatov raziskave, ki je omenjena v teoretičnem delu naloge. Wang (2008) je na podoben način ugotavljal razkorak med izobraževalnimi programi s področja turizma in potrebami avstralskega turizma. V omenjeni raziskavi so sodelovali tako turistično gospodarstvo kot tudi predstavniki izobraževalnih institucij. Managerji in akademiki so na lestvici od 1 do 5 ocenjevali pomembnost določenih znanj za zadovoljevanje potreb turističnega gospodarstva.

Hipoteze so zapisane v nadaljevanju:

H1: Managerska in organizacijska znanja so po mnenju managerjev zelo pomembna za delo v turističnem gospodarstvu, s statistično značilno oceno višjo od štiri, ter so po njihovem mnenju visoko zastopana v študijskih programih, s statistično značilno oceno višjo od tri.

H2: Teoretična turistična znanja so po mnenju managerjev manj pomembna za delo v turističnem gospodarstvu, s statistično značilno oceno nižjo od dva in pol, ter so po njihovem mnenju visoko zastopana v študijskih programih, s statistično značilno oceno višjo od štiri.

H3: Med pomembnostjo raziskovalnih znanj in prenosljivih znanj za delo v turističnem gospodarstvu in njihovo zastopanostjo v študijskih programih obstaja statistično značilna povezanost.

H4: Med pomembnostjo znanj s področja tujih jezikov za delo v turističnem gospodarstvu in njihovo zastopanostjo v študijskih programih obstaja statistično značilna povezanost.

H5: Vrsta sektorja, v katerem delajo turistični managerji, statistično značilno vpliva na povprečne vrednosti mnenj o pomembnosti znanj za delo v turističnem gospodarstvu.

H6: Vrsta sektorja, v katerem delajo turistični managerji, statistično značilno vpliva na povprečne vrednosti mnenj o zastopanosti znanj v študijskih programih.

5.2 Metodologija

Prvi del magistrskega dela je teoretičen. Tu sem uporabila deskriptivni pristop raziskovanja, in sicer metodo kompilacije, kjer sem raziskala, opisala in povzela stališča, spoznanja in ugotovitve avtorjev, ki so delovali na obravnavanem področju. Pri metodološkem delu naloge sem se opirala predvsem na dve obstoječi raziskavi z obravnavanega področja, in sicer na raziskavo avtorjev Ring, Dickinger in Wöber (2009) in na že omenjeno raziskavo avtorja Wanga (2008).

V empiričnem delu magistrske naloge sem uporabila primarno metodo zbiranja podatkov, saj so bili podatki zbrani s pomočjo spletnega vprašalnika, ki je bil posredovan v elektronski obliki in naslovljen na srednji in višji management s področja turizma. Uporabljeni vprašalniki so strukturirani, z vprašanji zaprtega tipa.

Pri deskriptivni statistični analizi (opisni statistični analizi) sem uporabila frekvenčne porazdelitve in srednje vrednosti. Inferenčna statistična analiza (sklepna statistična analiza) je tista analiza, s katero ocenjujemo parametre in preverjamo hipoteze. Za ocenjevanje parametrov sem uporabila intervale zaupanja, za preverjanje hipotez in statistično analizo vzorčnih podatkov pa sem uporabila t-test, Spearmanov korelacijski koeficient in analizo varianc (ANOVA) ter Games-Howellov in Tukeyev post-hoc test.

5.2.1 Predstavitev vprašalnika

Primarne podatke sem pridobila s pomočjo spletnega vprašalnika (Priloga 1), ki sem ga pripravila na spletnem portalu »EnKlikANKETA«. Vprašalnik je bil oblikovan na podlagi zbrane literature v predhodnem poglavju tega magistrske naloge. Na podlagi teorije je bilo razvitih šest širših sklopov znanj, kamor je bilo na podlagi vsebinske analize razvrščenih 462 predmetov sedmih visokošolskih zavodov, ki ponujajo izobraževanje na področju turizma (Priloga 2). Ti sklopi so naslednji:

- managerska in organizacijska znanja (19 vprašanj/trditev),
- ekonomija in pravo (4 vprašanja/trditve),
- teoretična turistična znanja (12 vprašanj/trditev),
- raziskovalna znanja (4 vprašanja/trditve),
- prenosljiva znanja (6 vprašanj/trditev) in
- tuji jeziki za poslovni namen (5 vprašanj/trditev).

Anketiranci so v prvem stolpcu ocenjevali v kolikšni meri se strinjajo, da so zgoraj omenjena znanja zastopana v študijskih programih, v drugem stolpcu pa v kolikšni meri se strinjajo, da so ta znanja pomembna za delo v turizmu. V vprašalniku sem uporabila petstopenjsko Likertovo lestvico (ocena 1 kaže najnižjo stopnjo strinjanja, ocena 5 pa najvišjo stopnjo strinjanja). Zanesljivost oz. notranjo konsistentnost vprašalnika sem merila s Cronbach alfo. Vrednosti Cronbach alfe se gibljejo na intervalu od 0 do 1, v splošnem višje vrednosti

pomenijo boljšo zanesljivost konstrukta. Rezultati mojega testa so se gibali med 0,8 in 0,95 (Priloga 3) kar pomeni, da je vprašalnik zanesljiv. Vprašalnik je bil predhodno testiran na majhnem vzorcu ciljnih anketirancev, na podlagi njihovih odgovorov pa so bila nekatera vprašanja naknadno popravljena. Končna anketa je bila objavljena na spletnem naslovu <https://www.1ka.si/a/124735>.

Vprašanja sem razdelila na sklope po logičnem vrstnem redu. Demografska vprašanja so postavljena na koncu vprašalnika. Vprašanja sem postavila na čim bolj jasen in razumljiv način.

5.2.2 Predstavitev vzorca

Spletni vprašalnik je bil objavljen na spletu od 8. 10. 2017 do 8. 1. 2018. Povezava do spletnega vprašalnika je bila poslana na 654 elektronskih naslovov. Populacijo je predstavljal srednji in višji management v podjetjih s področja turizma. Bazo s podatki za stik sem pridobila na spletnih straneh podjetij in preko družbenega omrežja LinkedIn. Na povabilo se je s klikom na vprašalnik odzvalo 212 predstavnikov podjetij, od tega jih je 94 vprašalnik popolnoma rešilo, 118 vprašalnikov pa je bilo nepopolno izpolnjenih. Nepopolno izpolnjene vprašalnike sem obravnavala kot neveljavne, zato je bilo v raziskavo vključenih 94 anketirancev, kar predstavlja moj vzorec. Odzivnost je bila skupno 32-odstotna, veljavni odstotek pa 14.

5.3 Omejitve raziskave

Pri raziskavi za magistrsko delo sem naletela na težavo ustvarjanja baze podatkov za stik s ciljno populacijo. Ker na spletnih straneh podjetij niso objavljeni vsi elektronski naslovi managerjev, sem povezavo do spletnega vprašalnika pošiljala tudi preko profesionalnega omrežja LinkedIn, saj je bilo tam veliko lažje priti do ciljne populacije. Druga težava, na katero sem naletela, je neodzivnost, saj je na spletno anketo, ki je bila poslana na 654 elektronskih naslovov, kliknilo le 212 anketiranih, kar predstavlja 32 % vprašanih, od tega sem jih lahko samo 94 upoštevala pri analizi rezultatov. Neveljavnih vprašalnikov je bilo torej 118. Veliko je bilo takih, ki na spletno anketo niso niti kliknili. Drugo težavo je predstavljalo dejstvo, da niso vsi anketirani v celoti odgovarjali na vsa vprašanja.

Medtem ko ima spletno anketiranje marsikatero prednost, kot so preprostost izvajanja, nizki stroški zbiranja podatkov, dostopnost do posameznikov v oddaljenih krajih in posledično zmanjševanje raziskovalčevega truda in porabe časa (Wright, 2005), se moramo po drugi strani zavedati, da lahko pri takem načinu zbiranja podatkov pride do nekaterih merskih napak. Najpogosteje se omenjata dve vrsti napak, tiste, ki izhajajo iz neopazovanja in do katerih pride še pred samim procesom zbiranja podatkov, in napake opazovanja, do katerih pride med merjenjem. Te napake so lahko naslednje (Lozar Manfreda, Vehovar & Batagelj, 2000):

- nepokritja: ciljna populacija zaradi določenih razlogov ni imela možnosti, da bi bila izbrana v vzorec;
- neodgovorov: odgovori tistih, ki v anketi niso sodelovali, bi lahko bili drugačni od odgovorov anketirancev;
- vzorčenja: anketirani niso bili vsi iz ciljne populacije;
- merjenja: odgovori sodelujočih v anketi odstopajo od njihove resnične vrednosti.

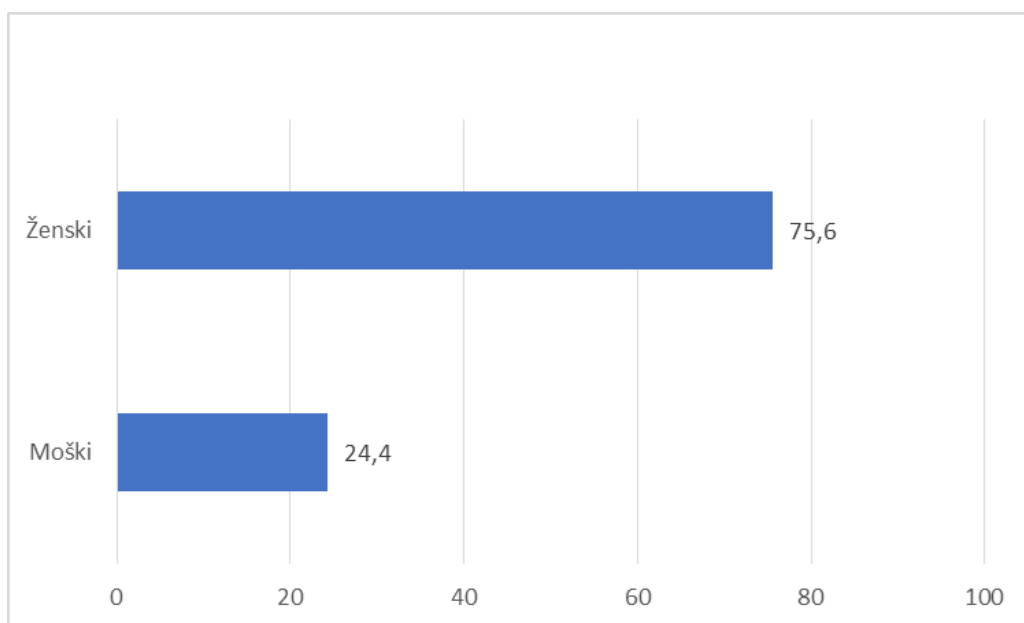
Zaradi navedenega poudarjam, da je pri sklepanju za celotno populacijo, tj. zaposlene v srednjem in višjem managementu na področju turizma, zajete v moji raziskavi, lahko prišlo do zgoraj omenjenih merskih napak.

5.4 Prikaz rezultatov analize usklajenosti visokošolskih programov turizma s potrebami slovenskega turizma

Za statistično obdelavo vprašanj sem uporabljala statistični program SPSS (angl. Statistical Package for Social Sciences). Ker je bil vprašalnik objavljen na spletu, sem podatke izvozila v SPSS, kjer sem pregledala vprašalnike in tiste, ki niso bili pravilno izpolnjeni, izključila iz analize.

V vzorec je bilo zajetih 94 anketirancev, od tega 75,60 % žensk in 24,40 % moških (slika 7). Kot vidimo, je pretežen del anketirancev ženskega spola.

Slika 7: Spol (v %)

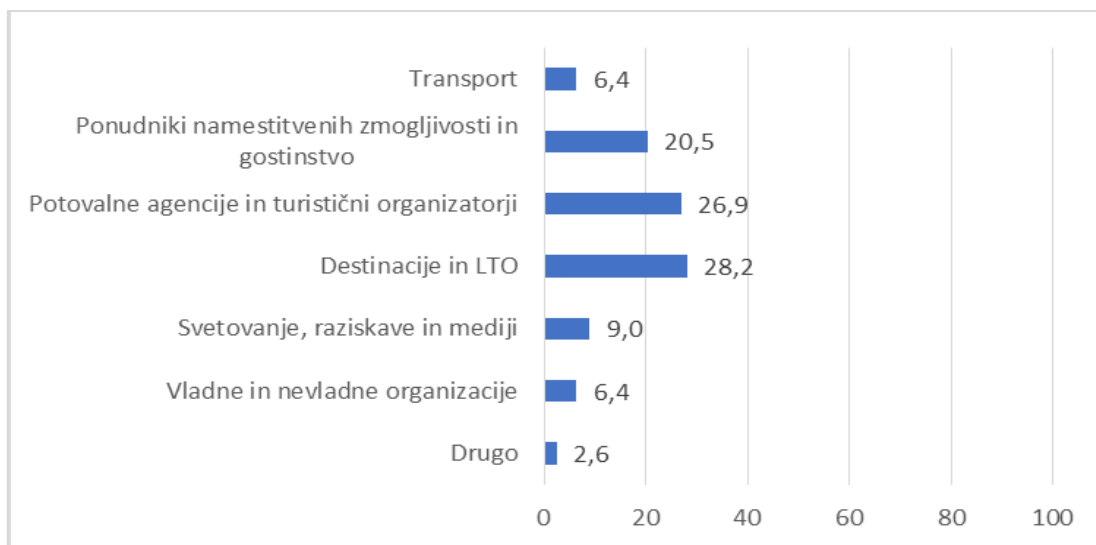

Vir: Lastno delo.

Največ anketirancev je zaposlenih v destinacijah in lokalnih turističnih organizacijah (28,20 %) ter v potovalnih agencijah in turističnih organizacijah (26,90 %). 20,50 %

anketirancev je zaposlenih pri ponudnikih namestitvenih zmogljivosti in obratov. 9 % anketirancev je zaposlenih na področju svetovanja, raziskav in medijev. V vladnih in nevladnih organizacijah in na področju transporta je zaposlen enak delež anketirancev, in sicer 6,4 %, 2,6 % anketirancev pa je zaposlenih na drugih področjih turizma (slika 8).

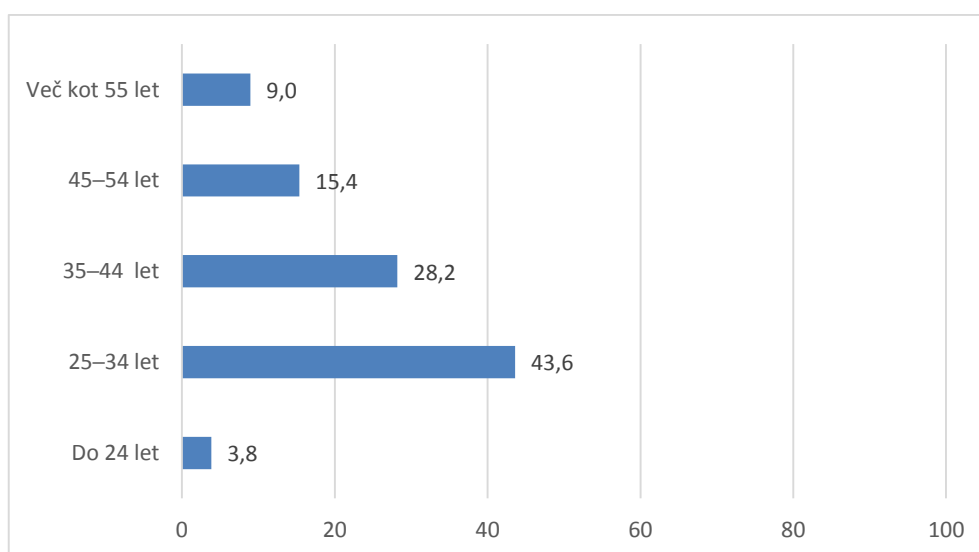
Slika 8: Vrsta turističnega sektorja (v %)

Vir: Lastno delo.

43,60 % anketirancev je starih od 25 do 34 let, 28,20 % spada v starostno skupino od 35 do 44 let. Približno 15 % udeleženi v anketi je starih od 45 do 54 let, 9 % anketirancev je starejših od 55 let ter 3,80 % mlajših od 24 let (slika 9).

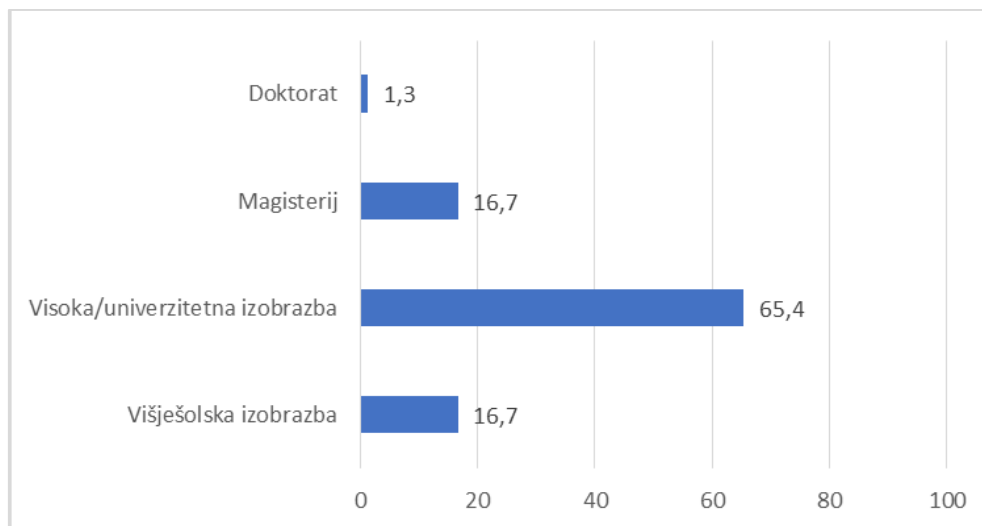
Slika 9: Starost (v %)

Vir: Lastno delo.

Zanimala me je tudi izobrazbena struktura anketirancev. Pretežen del anketirancev, tj. 65,40 %, ima visoko ali univerzitetno izobrazbo. Višješolsko izobrazbo ima 16,70 % anketirancev, enak delež anketirancev ima magisterij, zanemarljiv odstotek (1,30 %) pa ima doktorat (slika 10).

Slika 10: Izobrazba (v %)

Vir: Lastno delo.

Prvi sklop vprašanj se je nanašal na **managerska in organizacijska znanja**. Anketiranci so morali na lestvici od 1 do 5 označiti stopnjo strinjanja glede zastopanosti naštetih znanj v študijskih programih in stopnjo strinjanja glede pomembnosti teh znanj za delo v turizmu. Kot vidimo s slike 11, lahko največji razkorak najdemo pri znanjih s področja kriznega managementa, znanjih s področja managementa kakovosti in znanjih s področja prihodkovnega managementa. Splošna ugotovitev je, da so po mnenju managerjev managerska in organizacijska znanja premalo zastopana v študijskih programih in bi moral biti poudarek na njih večji, saj so za delo na turističnem področju po njihovem mnenju izrednega pomena. Managerji torej menijo, da mora biti v vsebini turističnih izobraževalnih programov poudarek na poslovnem managementu. Podobne rezultate so poročali tudi avtorji raziskav, ki so predstavljene v teoretičnem delu naloge. Znanja s področja managementa (npr. krizni management) so v očeh managerjev pomembnejša kot v očeh akademikov.

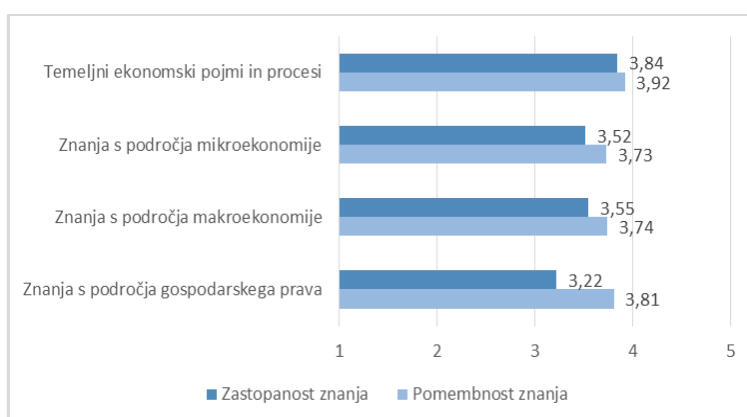
Slika 11: Povprečne ocene strinjanja glede zastopanosti in pomembnosti managerskih in organizacijskih znanj

Vir: Lastno delo.

Drugi sklop znanj se je nanašal na **ekonomijo in pravo**. Kot lahko razberemo s slike 12, je po mnenju managerjev ponudba tovrstnih znanj v študijskih programih dobro usklajena s potrebami v gospodarstvu. Največji razkorak najdemo pri znanjih s področja gospodarskega prava. To je skladno z ugotovitvijo v teoretičnem delu naloge, kjer avtorji trdijo, da bodo v prihodnosti znanja s področja prava zelo pomembna, česar se managerji pri nas že zavedajo.

Slika 12: Povprečne ocene strinjanja glede zastopanosti in pomembnosti znanj s področja ekonomije in prava

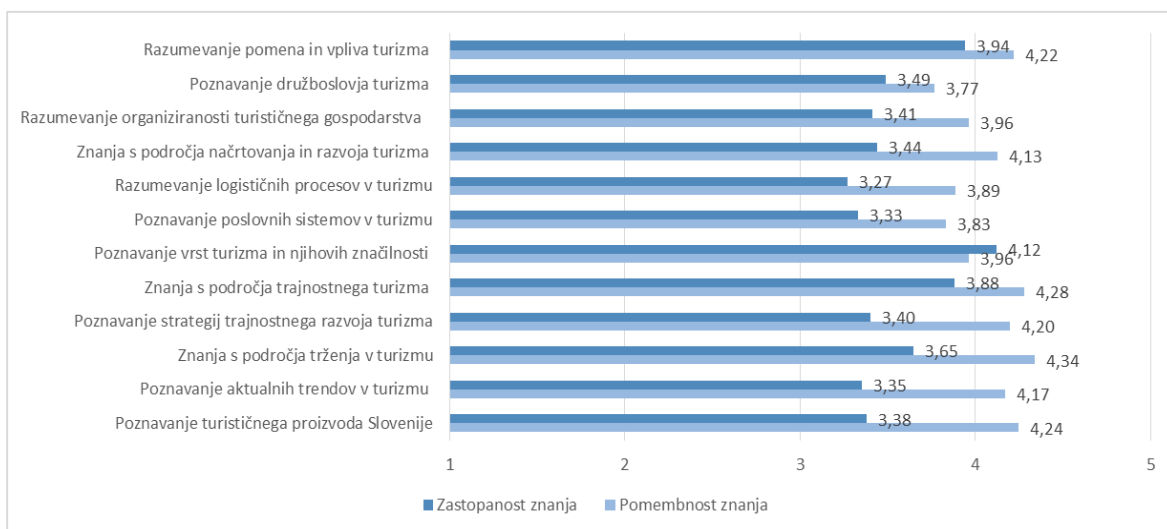

Vir: Lastno delo.

Naslednji sklop znanj se je nanašal na **teorijo turizma** (slika 13). Ugotovitev je v nasprotju z mojo predpostavko, da so teoretična znanja manj pomembna za delo v turizmu. Managerji namreč tudi tem znanjem pripisujejo velik pomen. Managerjem se zdijo najpomembnejša znanja s področja trženja v turizmu, znanja s področja trajnostnega turizma, zelo pomembno se jim zdi tudi poznavanje turističnega proizvoda Slovenije. Po njihovem mnenju so v študijskih programih najmanj zastopana znanja s področja razumevanja logističnih procesov v turizmu, znanja s področja poslovnih sistemov v turizmu in s področja aktualnih trendov v turizmu.

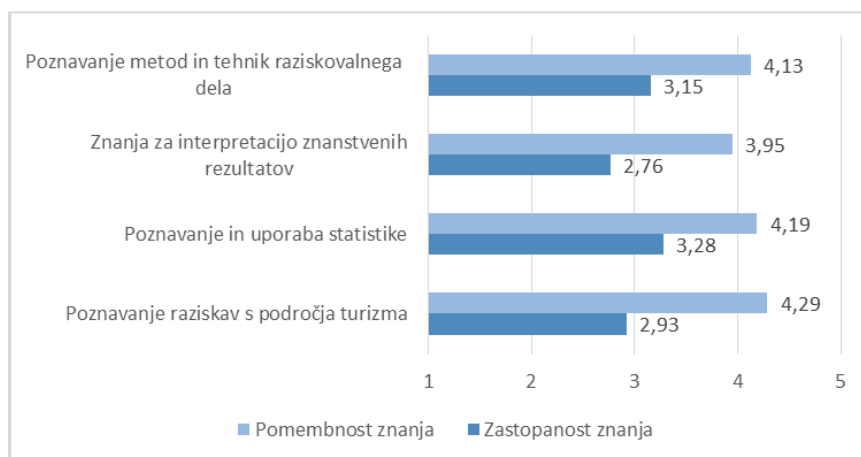
Slika 13: Povprečne ocene strinjanja glede zastopanosti in pomembnosti teoretičnih turističnih znanj

Vir: Lastno delo.

Četrty sklop znanj se je nanašal na **raziskovalna znanja**. Tudi tem vrstam znanj managerji pripisujejo velik pomen in menijo, da njihova zastopanost v študijskih programih ni zadostna. Največja vrzel se pojavlja pri poznavanju raziskav s področja turizma in pri znanjih za interpretacijo znanstvenih rezultatov (slika 14). Prenizka zastopanost teh znanj v izobraževalnih programih kaže na to, da področja turizma pri nas še ne obravnavamo kot samostojno znanstveno disciplino. Raziskovalna znanja so pogoj za širše in kompleksnejše razumevanje turizma, posledica česar je dvig ugleda turizma.

Slika 14: Povprečne ocene strinjanja glede zastopanosti in pomembnosti raziskovalnih znanj

Vir: Lastno delo.

Peti sklop znanj se navezuje na **prenosljiva znanja**, kjer je mogoče zaslediti največji razkorak med mnenji glede pomembnosti in zastopanosti teh znanj v študijskih programih. Prenosljiva znanja so po mnenju managerjev torej najpomembnejša za delo v turizmu in so po njihovem mnenju najmanj zastopana v študijskih programih (slika 15). Sklepamo lahko, da managerji ocenjujejo, da jim obstoječi izobraževalni proces ne omogoča usvojitve tovrstnih znanj. Prav zato so pomembni povezovanje visokošolskih institucij z gospodarstvom in prakso, vlaganje v mednarodne izmenjave in spodbujanje vseživljenjskega učenja.

Slika 15: Povprečne ocene strinjanja glede zastopanosti in pomembnosti prenosljivih znanj

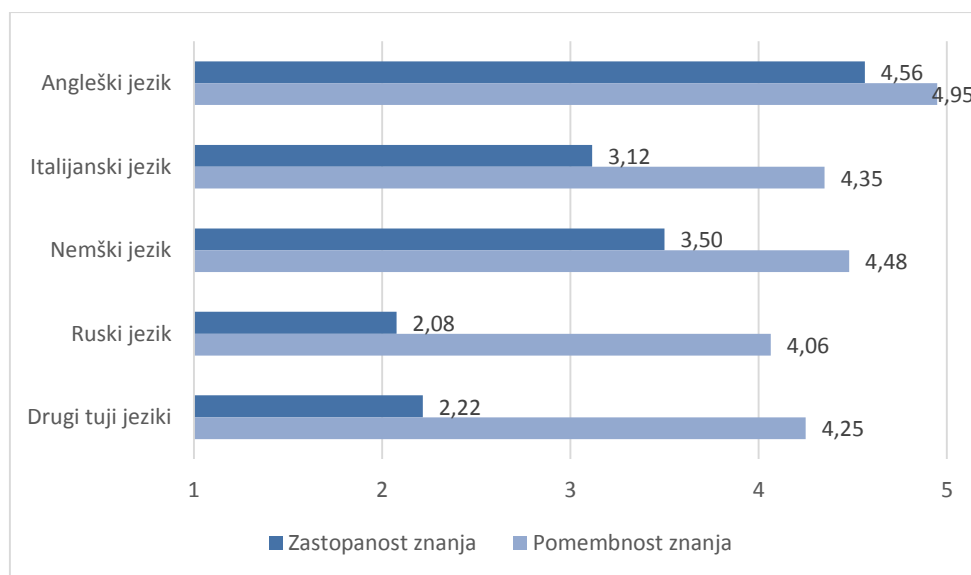

Vir: Lastno delo.

Zadnji sklop znanj se je nanašal na **tuje jezike za poslovni namen** (slika 16). Ugotavljam, da so potrebe po znanju tujih jezikov precej visoke. Zastopanost tujih jezikov v študijskih

programih je po mnenju managerjev nezadovoljiva (izjema je angleški jezik). Pod »drugi tuji jeziki« so anketiranci največkrat navajali kitajski jezik, španski jezik in srbohrvaški jezik.

Slika 16: Povprečne ocene strinjanja glede zastopanosti in pomembnosti tujih jezikov za poslovni namen

Vir: Lastno delo.

V nadaljevanju sem testirala zastavljene hipoteze. Rezultati testov so priloženi v Prilogi 4.

H1: Managerska in organizacijska znanja so po mnenju managerjev zelo pomembna za delo v turističnem gospodarstvu, s statistično značilno oceno višjo od štiri, ter so po njihovem mnenju visoko zastopana v študijskih programih, s statistično značilno oceno višjo od tri.

Hipotezo sem preverjala z dvema t-testoma za en vzorec, s katerima sem želela ugotoviti, ali se povprečje testne vrednosti (hipotetično povprečje) razlikujejo od povprečij drugih spremenljivk. Najprej sem vsa managerska in organizacijska znanja (19 trditvev) združila v skupini po pomembnosti (Priloga 4, Tabela 1) in zastopanosti (Priloga 4, Tabela 3). Nato sem povprečno vrednost skupine po pomembnosti in zastopanosti primerjala s testnima povprečjema štiri in tri. Če se bodo povprečja statistično značilno razlikovala od obeh testnih vrednosti, bom hipotezo sprejela.

V prvem delu preverjanja hipoteze 1 sem primerjala povprečne vrednosti pri sklopu **pomembnost managerskih in organizacijskih znanj** in izvedla t-test za en vzorec. P-vrednost je pod 0,05 pri desetih trditvah, kar pomeni, da se povprečja statistično značilno razlikujejo od testnega. Pri devetih trditvah je p-vrednost nad 0,05 (Priloga 4, Tabela 2). Povprečja so v večini višja od štiri. Izjeme so trditve, razvidne v tabeli Opisna statistika (Priloga 4, Tabela 1), in sicer znanja s področja managementa procesov, znanja s področja

managementa živilskih obratov, znanja s področja managementa prireditev in dogodkov, računovodska znanja za poslovno odločanje, znanja s področja e-poslovanja in znanja s področja poslovne informatike. Ne glede na to, da so se pri nekaterih trditvah pojavile statistično značilne razlike, hipoteze ne sprejemem.

Tabela 6: T-test pomembnosti managerskih in organizacijskih znanj

	Pomembnost managerskih in organizacijskih znanj ($\bar{x}$)	T-test	P
Znanja s področja managementa človeških virov	4,28	3,381	0,001
Znanja s področja finančnega managementa	4,19	2,349	0,021
Znanja s področja strateškega managementa	4,22	2,719	0,008
Znanja s področja projektnega managementa	4,20	2,427	0,017
Znanja s področja kriznega managementa	4,06	0,685	0,495
Znanja s področja managementa kakovosti	4,28	3,840	0,000
Znanja s področja managementa trženja in prodaje	4,45	6,819	0,000
Znanja s področja managementa procesov	3,66	-4,068	0,000
Znanja s področja managementa turističnih destinacij	4,43	5,351	0,000
Znanja s področja prihodkovnega managementa	4,00	0,000	1,000
Znanja s področja hotelskega managementa	4,13	1,523	0,132
Znanja s področja managementa živilskih obratov	3,50	-4,735	0,000
Znanja s področja managementa prireditev in dogodkov	3,98	-0,257	0,798
Znanja s področja organizacijskega vedenja	4,11	1,452	0,150
Računovodska znanja za poslovno odločanje	3,90	-1,240	0,218
Znanja s področja mednarodnega poslovanja	4,07	0,884	0,379
Znanja s področja e-poslovanja	3,93	-0,715	0,476
Znanja s področja poslovne informatike	3,75	-2,501	0,014
Poznavanje in uporaba informacijskih sistemov	4,10	1,195	0,235

Legenda: ($\bar{x}$) – aritmetična sredina

* Statistično pomembne razlike pri stopnji manjši od 0,05.

Vir: Lastno delo.

V drugem delu preverjanja hipoteze 1 sem prav tako primerjala vrednosti pri sklopu **zastopanost managerskih in organizacijskih znanj** in izvedla t-test za en vzorec. P-vrednost je pod 0,05 pri štirinajstih trditvah, kar pomeni, da se povprečja statistično značilno razlikujejo od testnega. Pri petih trditvah je p-vrednost nad 0,05 (Priloga 4, Tabela 4). Povprečja glede zastopanosti teh znanj v študijskih programih so večinoma višja od tri, izjema so znanja s področja kriznega managementa, znanja s področja managementa procesov in znanja s področja managementa živilskih obratov (Priloga 4, Tabela 3). Ne glede na to, da so se pri nekaterih trditvah pojavile statistično značilne razlike, hipoteze ne sprejemem.

Tabela 7: T-test zastopanosti managerskih in organizacijskih znanj

	Zastopanost managerskih in organizacijskih znanj ($\bar{x}$)	T-test	P
Znanja s področja managementa človeških virov	3,50	5,608	0,000
Znanja s področja finančnega managementa	3,52	5,468	0,912
Znanja s področja strateškega managementa	3,63	7,016	0,000
Znanja s področja projektnega managementa	3,23	2,404	1,000
Znanja s področja kriznega managementa	2,60	-3,500	0,048
Znanja s področja managementa kakovosti	3,05	0,547	0,012
Znanja s področja managementa trženja in prodaje	3,64	6,595	0,923
Znanja s področja managementa procesov	2,99	-0,110	0,000
Znanja s področja managementa turističnih destinacij	3,59	5,562	0,000
Znanja s področja prihodkovnega managementa	3,00	0,000	0,001
Znanja s področja hotelskega managementa	3,23	2,009	0,004
Znanja s področja managementa živilskih obratov	2,71	-2,579	0,025
Znanja s področja managementa prirediteljev in dogodkov	3,01	0,097	0,032
Znanja s področja organizacijskega vedenja	3,50	5,116	0,000
Računovodska znanja za poslovno odločanje	3,38	3,708	0,912
Znanja s področja mednarodnega poslovanja	3,41	3,593	0,000
Znanja s področja e-poslovanja	3,34	2,990	1,000
Znanja s področja poslovne informatike	3,24	2,273	0,048
Poznavanje in uporaba informacijskih sistemov	3,23	2,176	0,012

Legenda: ($\bar{x}$) – aritmetična sredina

* Statistično pomembne razlike pri stopnji manjši od 0,05.

Vir: Lastno delo.

H2: Teoretična turistična znanja so po mnenju managerjev manj pomembna za delo v turističnem gospodarstvu, s statistično značilno oceno nižjo od dva in pol, ter so po njihovem mnenju visoko zastopana v študijskih programih, s statistično značilno oceno višjo od štiri.

Tudi hipotezo 2 bom preverjala z dvema t-testoma za en vzorec. Vsa teoretična znanja (12 trditev) sem združila v skupini po pomembnosti (Priloga 4, Tabela 5) in zastopanosti (Priloga 4, Tabela 7). Nato sem povprečno vrednost skupine po pomembnosti in zastopanosti primerjala s testnima povprečjema dva in pol ter štiri. Če se bodo povprečja statistično značilno razlikovala od obeh testnih vrednosti, bom hipotezo sprejela.

V prvem delu preverjanja hipoteze 2 sem primerjala povprečne vrednosti pri sklopu **pomembnost teoretičnih znanj** in izvedla t-test za en vzorec. P-vrednost je pod 0,05 pri vseh trditvah (Priloga 4, Tabela 6), kar pomeni, da se povprečja statistično značilno razlikujejo od testnega. Nobeno povprečje ni nižje od testnega povprečja dva in pol (Priloga 4, Tabela 5). Hipoteze ne sprejemem. Teoretična znanja so pomembnejša, kot sem predvidevala.

Tabela 8: T-test pomembnosti teoretičnih znanj

	Pomembnost teoretičnih znanj ($\bar{x}$)	T-test	P
Razumevanje pomena in vpliva turizma	4,22	16,744	0,000
Poznavanje družboslovja turizma (antropologija, kulturologija, sociologija, psihologija, filozofija, zgodovina turizma)	3,77	11,238	0,000
Razumevanje organiziranosti turističnega gospodarstva (nacionalnega in mednarodnega)	3,96	14,583	0,000
Znanja s področja načrtovanja in razvoja turizma	4,13	15,812	0,000
Razumevanje logističnih procesov v turizmu	3,89	13,363	0,000
Poznavanje poslovnih sistemov v turizmu	3,83	12,142	0,000
Poznavanje vrst turizma in njihovih značilnosti	3,96	11,874	0,000
Znanja s področja trajnostnega turizma	4,28	18,042	0,000
Poznavanje strategij trajnostnega razvoja turizma	4,20	17,151	0,000
Znanja s področja trženja v turizmu	4,34	20,682	0,000
Poznavanje aktualnih trendov v turizmu	4,17	16,320	0,000
Poznavanje turističnega proizvoda Slovenije	4,24	17,889	0,000

Legenda: ($\bar{x}$) - aritmetična sredina

* Statistično pomembne razlike pri stopnji manjši od 0,05.

Vir: Lastno delo.

V drugem delu preverjanja hipoteze 2 sem primerjala povprečne vrednosti pri sklopu **zastopanost teoretičnih znanj** in izvedla t-test za en vzorec. P-vrednost je pod 0,05 pri devetih trditvah, kar pomeni, da se povprečja statistično značilno razlikujejo od testnega. Pri treh trditvah je p-vrednost nad 0,05 (Priloga 4, Tabela 8). Le ena trditev ima povprečje statistično značilno višje od testnega, in sicer poznavanje vrst turizma in njihovih značilnosti (Priloga 4, Tabela 7). Čeprav so se pri nekaterih znanjih pojavile statistično značilne razlike, hipoteze ne sprejemem.

Tabela 9: T-test zastopanosti teoretičnih znanj

	Zastopanost teoretičnih znanj ($\bar{x}$)	T-test	P
Razumevanje pomena in vpliva turizma	3,94	-0,628	0,532

se nadaljuje

Tabela 9: T-test zastopanosti teoretičnih znanj (nad.)

	Zastopanost teoretičnih znanj ($\bar{x}$)	T-test	P
Poznavanje družboslovja turizma (antropologija, kulturologija, sociologija, psihologija, filozofija, zgodovina turizma)	3,49	-4,438	0,000
Razumevanje organiziranosti turističnega gospodarstva (nacionalnega in mednarodnega)	3,41	-5,031	0,000
Znanja s področja načrtovanja in razvoja turizma	3,44	-5,308	0,000
Razumevanje logističnih procesov v turizmu	3,27	-6,663	0,000
Poznavanje poslovnih sistemov v turizmu	3,33	-7,051	0,000
Poznavanje vrst turizma in njihovih značilnosti	4,12	1,254	0,213
Znanja s področja trajnostnega turizma	3,88	-1,368	0,175
Poznavanje strategij trajnostnega razvoja turizma	3,40	-6,101	0,000
Znanja s področja trženja v turizmu	3,65	-3,476	0,001
Poznavanje aktualnih trendov v turizmu	3,35	-6,547	0,000
Poznavanje turističnega proizvoda Slovenije	3,38	-5,426	0,000

Legenda: ($\bar{x}$) – aritmetična sredina

* Statistično pomembne razlike pri stopnji manjši od 0,05.

Vir: Lastno delo.

H3: Med pomembnostjo raziskovalnih znanj in prenosljivih znanj za delo v turističnem gospodarstvu in njihovo zastopanostjo v študijskih programih obstaja statistično značilna povezanost.

Hipotezo 3 sem preverjala s Spearmanovim korelacijskim koeficientom, ki nam govori o povezanosti dveh spremenljivk. Če je korelacijski koeficient pozitiven, potem se s povečanjem ene spremenljivke povečuje tudi druga, če je negativen, potem se s povečanjem ene spremenljivke druga zmanjšuje.

Raziskovalna znanja in prenosljiva znanja sem združila po pomembnosti v skupno dimenzijo. Prav tako sem združila trditve, ki se navezujejo na zastopanost teh znanj v študijskih programih. Če bosta dimenziji pozitivno statistično značilno povezani, bom hipotezo sprejela.

Obe povezavi med raziskovalnimi znanji in prenosljivimi znanji sta statistično značilni, obe p-vrednosti sta 0,00. Spearmanov koeficient korelacije med raziskovalnimi znanji in prenosljivimi znanji po pomembnosti je 0,645 (Priloga 4, Tabela 9), po zastopanosti pa 0,600 (Priloga 4, Tabela 10). Moč povezanosti oz. korelacijski koeficient je pri obeh visok in pozitiven. Sklepamo torej lahko, da bolj kot so pomembna in zastopana raziskovalna znanja, bolj so pomembna in zastopana prenosljiva znanja. Hipotezo sprejemem.

Tabela 10: Spearmanov test korelacije med raziskovalnimi in prenosljivimi znanji po pomembnosti

		Raziskovalna znanja pomembnost	Prenosljiva znanja pomembnost
Raziskovalna znanja pomembnost	Koeficient korelacije	1,000	0,645**
	Asimp. p-vrednost (2-stranska)		0,000
	N	79	78
Prenosljiva znanja pomembnost	Koeficient korelacije	0,645	1,000
	Asimp. p-vrednost (2-stranska)	0,000	
	N	78	79

** Statistično pomembne razlike pri stopnji manjši od 0,01 (2-stranska).

Vir: Lastno delo.

Tabela 11: Spearmanov test korelacije med raziskovalnimi in prenosljivimi znanji po zastopanosti

		Raziskovalna znanja zastopanost	Prenosljiva znanja zastopanost
Raziskovalna znanja zastopanost	Koeficient korelacije	1,000	0,600**
	Asimp. p-vrednost (2-stranska)		0,000
	N	78	78
Prenosljiva znanja zastopanost	Koeficient korelacije	0,600	1,000
	Asimp. p-vrednost (2-stranska)	0,000	
	N	78	80

** Statistično pomembne razlike pri stopnji manjši od 0,01 (2-stranska).

Vir: Lastno delo.

H4: Med pomembnostjo znanj s področja tujih jezikov za delo v turističnem gospodarstvu in njihovo zastopanostjo v študijskih programih obstaja statistično značilna povezanost.

V hipotezi domnevam, da je povezava med pomembnostjo in zastopanostjo znanj na področju tujih jezikov statistično pozitivno povezana. Hipotezo sem preverjala s Spearmanovim korelacijskim koeficientom. Če bosta pomembnost in zastopanost znanj tujih jezikov za poslovni namen pozitivno statistično značilno povezani, bom hipotezo sprejela.

Rezultati Spearmanovega korelacijskega koeficienta kažejo, da je stopnja značilnosti višja od 0,05, kar pomeni, da ni statistične povezanosti med pomembnostjo in zastopanostjo znanj na področju tujih jezikov (Priloga 4, Tabela 11). Hipoteze 4 ne sprejmem.

Tabela 12: Spearmanov test korelacije med znanji »tuji jeziki za poslovni namen« po pomembnosti in zastopanosti

		Tuji jeziki zastopanost	Tuji jeziki pomembnost
Tuji jeziki zastopanost	Koeficient korelacije	1	0,275
	Asimp. p-vrednost (2-stranska)		0,062
Tuji jeziki pomembnost	Koeficient korelacije	0,275	1
	Asimp. p-vrednost (2-stranska)	0,062	

Vir: Lastno delo.

H5: Vrsta sektorja, v katerem delajo turistični managerji, statistično značilno vpliva na povprečne vrednosti mnenj o pomembnosti znanj za delo v turističnem gospodarstvu.

Hipotezo sem preverjala z analizo variance (One-way ANOVA), ki preveri homogenost varianc in kako se skupine oziroma sektorji v povprečju statistično značilno razlikujejo glede na pomembnost znanj za delo v turističnem gospodarstvu. Homogenost varianc preverimo z Levenovim testom. Če je pri Levenovem testu p-vrednost večja kot 0,05, potem se variance ne razlikujejo in ne kršimo pravila homogenosti. V tem primeru uporabimo test ANOVA. Če pa je pri Levenovem testu p-vrednost manjša kot 0,05, potem se variance razlikujejo, s tem pa kršimo pravilo homogenosti. V takem primeru za preverjanje statistično pomembnih razlik med sektorji uporabimo Welchev test.

Najprej sem iz spremenljivke Sektor izločila skupino Drugo, ker se test ANOVA oziroma Welchev test zaradi skupin manjših od dveh enot ne more ustrezno izvesti. Rezultati Levenovega testa (Priloga 4, Tabela 12) kažejo, da variance pri raziskovalnih in prenosljivih znanjih niso homogene ($p < 0,05$), kar pomeni, da kršimo pravilo homogenosti, zato sem izvedla Welchev test. Izkazalo se je, da je Welchev test neizvedljiv (Priloga 4, Tabela 14), saj ima pri navedenih znanjih vsaj en sektor ničelno varianco. Iz tega razloga sem v nadaljevanju uporabila rezultate testa ANOVA.

Rezultati testa ANOVA kažejo, da se statistično značilne razlike ($p < 0,05$) med sektorji glede na mnenje o pomembnost znanj kažejo le pri teoretičnih znanjih (Priloga 4, Tabela 13).

Tabela 13: ANOVA, pomembnost znanj glede na vrsto sektorja

	Znanja po pomembnosti ($\bar{x}$)	F	Asimp. p-vrednost
Raziskovalna znanja	4,14	1,850	0,114
Prenosljiva znanja	4,70	1,964	0,095
Tuji jeziki za poslovni namen	4,42	0,922	0,476

se nadaljuje

Tabela 13: ANOVA, pomembnost znanj glede na vrsto sektorja (nad.)

	Znanja po pomembnosti ($\bar{x}$)	F	Asimp. p-vrednost
Managerska in organizacijska znanja	4,06	0,745	0,593
Ekonomija in pravo	3,80	0,943	0,459
Teorija turizma	4,08	6,614	0,000

Legenda: ($\bar{x}$) – aritmetična sredina

* Statistično pomembne razlike pri stopnji manjši od 0,05.

Vir: Lastno delo.

Test ANOVA nam ne pove dovolj natančno, kateri sektorji se pri pomembnosti teoretičnih turističnih znanj med seboj statistično značilno razlikujejo, zato sem v nadaljevanju izvedla Tukeyev post-hoc test (Priloga 4, Tabela 15). Rezultati post-hoc testa kažejo ($p < 0,05$), da managerji v sektorju transport ter v sektorju svetovanje, raziskave in mediji v povprečju bolj pomembno ocenjujejo teoretična turistična znanja kot managerji v sektorjih potovalne agencije in turistični organizatorji ter managerji v sektorju destinacije in LTO. Prav tako ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo v povprečju bolj pomembno ocenjujejo teoretična turistična znanja kot managerji iz potovalnih agencij in turističnih organizatorjev.

Pete hipoteze ne sprejemem, saj se statistično značilne razlike ne kažejo pri managerskih mnenjih o pomembnosti vseh vrst znanj za delo v turizmu.

H6: Vrsta sektorja, v katerem delajo turistični managerji, statistično značilno vpliva na povprečne vrednosti mnenj o zastopanosti znanj v študijskih programih.

K preverjanju hipoteze 6 sem pristopila enako kot pri hipotezi 5. Za preverjanje homogenosti in statistično značilnih razlik pri zastopanosti znanj v študijskih programih glede na vrsto sektorja sem izvedla test ANOVA.

Rezultati Levenovega testa (Priloga 4, Tabela 16) za preverjanje homogenosti varianc pri šesti hipotezi kažejo, da se variance razlikujejo ($p < 0,05$) pri raziskovalnih, prenosljivih, managersko organizacijskih in teoretičnih znanjih. S tem je kršeno pravilo homogenosti in zato sem namesto ANOVE izvedla Welch test.

Rezultati Welchvega testa kažejo statistično značilne razlike ($p < 0,05$) med sektorji glede na mnenja o zastopanosti raziskovalnih znanj v študijskih programih (Priloga 4, Tabela 17).

Tabela 14: Welch test zastopanosti znanj glede na vrsto sektorja

	Znanja po zastopanosti ($\bar{x}$)	Asimp. F	Asimp. p-vrednost
Raziskovalna znanja	3,03	2,953	0,034
Prenosljiva znanja	3,15	2,233	0,085

se nadaljuje

Tabela 14: Welchov test zastopanosti znanj glede na vrsto sektorja (nad.)

	Znanja po zastopanosti ($\bar{x}$)	Asimp. F	Asimp. p-vrednost
Tuji jeziki za poslovni namen	3,09	0,898	0,511
Managerska in organizacijska znanja	3,25	0,290	0,913
Ekonomija in pravo	3,53	0,248	0,058
Teorija turizma	3,55	0,932	0,481

Legenda: ($\bar{x}$) – aritmetična sredina

* Statistično pomembne razlike pri stopnji manjši od 0,05.

Vir: Lastno delo.

Za prikaz statistično značilnih razlik ($p < 0,05$) med vrsto sektorja pri zastopanosti raziskovalnih znanj sem uporabila Games-Howellov post-hoc test (Priloga 4, Tabela 18). Rezultati Games-Howellovega testa kažejo, da managerji v sektorju destinacije in LTO v povprečju menijo, da so raziskovalna znanja manj zastopana v študijskih programih kot managerji v sektorjih svetovanje, raziskave in mediji ter v sektorju ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo.

Šeste hipoteze ne sprejemem, saj se statistično značilne razlike ne kažejo pri managerskih mnenjih o zastopanosti vseh vrst znanj v študijskih programih.

5.5 Priporočila za nadaljnja raziskovanja

Pričujoče magistrsko delo ima nekatere omejitve, pa tudi možnost nadgradnje. Magistrsko delo lahko predstavlja izhodišče za nadaljnja raziskovanja s področja usklajenosti visokošolskih programov s potrebami v slovenskem turizmu. V raziskavi so sodelovali le predstavniki gospodarstva, medtem ko predstavniki visokošolskih institucij niso sodelovali. Raziskavo bi lahko nadgradili tako, da bi k sodelovanju povabili tudi predstavnike visokošolskih institucij. Na ta način bi lahko pridobili še natančnejše rezultate glede področij razhajanja obeh omenjenih deležnikov.

Poudariti je treba, da je raziskava merila zgolj mnenja anketirancev, kar pomeni, da so odgovori lahko ponekod zavajajoči in niso odraz dejanskega stanja na obravnavanem raziskovalnem področju. Poleg spletne ankete bi tako lahko opravili tudi intervjuje s predstavniki turističnega gospodarstva, kar bi bolj osvetlilo dejansko stanje na obravnavanem področju.

Turistično gospodarstvo je po področjih delovanja izredno raznoliko. Sestavljajo ga različni sektorji, kot so namestitveni in gostinski obrati, transportna podjetja, potovalne agencije, turistične organizacije itd. V raziskavo so bila zajeta naključna podjetja in organizacije s področja turizma, zato so anketiranci neenakomerno porazdeljeni po sektorjih delovanja. Nadaljnje raziskovanje bi lahko ugotavljalo izobraževalne potrebe po vrstah sektorja.

Rezultati in spoznanja tovrstnega raziskovanja bi lahko služili kot usmeritev za povečanje učinkovitosti in uspešnosti turističnega gospodarstva na dolgi rok.

Teoretična znanja so se izkazala kot pomembna za delo v turističnem gospodarstvu. Kljub temu pa predavanja ne smejo biti zasnovana le na teoriji, temveč tudi na izkušnjah, zato je povezava med teorijo in prakso bistvena. Anketiranci predmetne raziskave niso bili neposredno vprašani o pomenu prakse za nadaljnji karierni razvoj v turističnem gospodarstvu. Tudi na tem področju obstaja priložnost za nadaljnja raziskovanja.

Potencialno področje raziskovanja je lahko tudi trajnostna naravnost visokošolskih turističnih programov. Podjetja namreč vse bolj prevzemajo trajnostna načela poslovanja in so vse bolj trajnostno naravnana. V prihodnosti lahko zato pričakujemo trajnostno strateško preobrazbo podjetij in prehod na zeleno gospodarstvo. To pomeni, da bomo potrebovali visoko izobražen kader, ki bo pravilno razumel vse vidike trajnostnega razvoja turizma.

SKLEP

Razvoj človeških virov in izboljšanje kakovosti intelektualnega kapitala sta temeljna dejavnika, ki lahko vplivata na dvig konkurenčnosti vsakega gospodarstva. Zaradi vse intenzivnejšega vključevanja turističnega gospodarstva in izobraževalnih institucij v širše mednarodno okolje se od zaposlenih v turizmu pričakuje, da imajo vedno več znanja in kompetenc.

Magistrsko delo analizira usklajenost visokošolskih programov s potrebami v turističnem gospodarstvu v Sloveniji. Prvi zastavljeni cilj je bil raziskati stanje na področju visokošolskega izobraževanja v Sloveniji. Ugotavljam, da v Sloveniji obstaja pestra ponudba visokošolskih programov s področja turizma. Ne glede na količino teh programov pa potrebujemo kakovostnejše in učinkovitejše izobraževalne programe (npr. program za hotelirstvo), ki bi zagotovili učinkovitost turističnega gospodarstva. Ta težava izhaja predvsem iz nezadostnega sodelovanja med visokošolskimi institucijami in gospodarstvom. Izobraževalni sistem je tisti, ki v veliki meri prispeva k neskladju med ponudbo in povpraševanjem znanja in spretnosti na trgu dela. Izobraževalni sistem se mora zato pravočasno in ustrezno odzvati na potrebe razvijajočega se turističnega gospodarstva, ki zahteva prilagodljive profile zaposlenih. Dodatno oviro predstavlja nezainteresiranost gospodarstva, da bi se dejavno vključevalo v proces oblikovanja in izvajanja učnih programov, na kar kaže tudi slaba odzivnost anketirancev za sodelovanje v predmetni raziskavi. Ključno je torej dolgoročno sodelovanje med gospodarstvom in visokim šolstvom, saj lahko le na ta način ugotavljamo in zadovoljujemo kadrovske potrebe v turizmu.

Drugi in tretji cilj sta bila ugotoviti, katera znanja so zastopana v izobraževalnih programih, in analizirati podatke, pridobljene na podlagi spletne ankete. Rezultati raziskave kažejo na strinjanje managerjev glede pomembnosti nekaterih managerskih znanj za delo v turističnem gospodarstvu. Četudi večina obstoječih predmetnikov temelji na ekonomsko-managerski

osnovi, jih je treba nadgraditi z znanji, kot so krizni management, management kakovosti in prihodkovni management, saj managerji menijo, da ta znanja niso dovolj zastopana v študijskih programih. Visokošolske institucije morajo dati večji poudarek prenosljivim znanjem, saj rezultati kažejo, da so ta za gospodarstvo izjemnega pomena. Študente je treba pripraviti do tega, da krepijo svoje veščine in se prilagajajo zahtevam delodajalca. To lahko storijo tudi tako, da več truda vložijo v mednarodne izmenjave (za študente in predavatelje). Na tak način se študentje osebno razvijajo ter razvijajo svoje socialne in komunikacijske kompetence. V novem okolju se lahko naučijo tujih jezikov, spoznavajo nove kulture in poglobljajo svoje znanje. Zaposleni, ki se vključujejo v sodelovanje z izobraževalnimi institucijami v tujini, na tak način krepijo dolgoročne odnose ter pridobijo izkušnje in nova znanja, ki jih lahko dodajo v svoje učne vsebine. Veliko vrzel najdemo tudi na področju znanj za podjetništvo. Izobraževalni programi morajo temeljiti na podjetništvu in zagotavljati praktično usposabljanje, saj lahko študenti le na tak način spoznajo različne segmente poslovanja podjetja, ki je lahko tudi njihov potencialni delodajalec. Visokošolske institucije s področja turizma v svojih študijskih programih premalo poudarjajo raziskovalna znanja. Študenti morajo skozi študijski proces spoznati metode raziskovalnega dela, usvojiti morajo statistična znanja, seznanjati se morajo z aktualnimi raziskavami s področja turizma, prav tako morajo znati interpretirati rezultate raziskav. Tovrstna znanja pripomorejo k boljšemu razumevanju kompleksnih turističnih pojavov in dvigujejo ugled turizma na področju znanstvenega in akademskega raziskovanja. Večji poudarek je treba dati tudi znanju tujih jezikov, ki naj bo odziv na spreminjajoče se demografske karakteristike turistov. Poudarek naj ne bo le na angleškem in nemškem jeziku, temveč tudi na drugih jezikih (ruski, kitajski, japonski itd.).

Dinamičnost turističnega sektorja in vedno bolj konkurenčno okolje zahtevata temeljit razmislek o tem, kakšna znanja potrebuje slovensko turistično gospodarstvo. Menim, da na tem področju obstajajo mnoge priložnosti za nadaljnja raziskovanja.

LITERATURA IN VIRI

1. Airey, D. (1979). Tourism education in the United Kingdom. *Journal article: Tourist Review*, 34(2), 13–15.
2. Airey, D. (2008). Tourism Education Life Begins at 40. *Téoros. Revue de recherche en tourisme*, 27(27–1), 27–32.
3. Airey, D. & Tribe, J. (2005). Growth and Development. V *An International Handbook of Tourism Education* (str. 13–19). Oxford: Elsevier.
4. Baum, T. (2005). On the social construction of skills in hospitality: Preliminary findings from comparative international studies. *3rd Asia-Pacific CHRIE Conference* (str. 56–58). Kuala Lumpur: Asia-Pacific CHRIE.
5. Beerkens, E. (2006). University policies for the knowledge society: Global standardization, Local re-inventions. *Conference of the international sociological association* (str. 6). Durban: International Sociological Association.

6. Bieger, T. (2005). *Tourismuslehre – Ein Grundriss (Tourism studies - A layout)*. Bern: Haupt.
7. Busby, G. & Fiedel, D. (2001). A contemporary review of tourism degrees in UK. *Journal of Vocational Education and Training*, 53(4), 501–521.
8. Busby, G. (2003). The Concept of Sustainable tourism within the Higher education Curriculum: A British Case Study. *Journal of hospitality, leisure, sport and tourism education*, 2(2), 48–58.
9. Christou S. E. (1999). *Hospitality management education in Greece (An exploratory study)*. Thessalonik: Department of Tourism Business, Technological Educational Institute of Thessalonik.
10. Cooper, C. & Shepherd, R. (1994). Dimensions of the education-tourism interface for tourism. *Industry and Higher education*, 8(1), 36–45.
11. Cooper, C. & Westlake, J. (1998). Stakeholders in tourism education. *Industry and Higher education*, 12(2), 93–100.
12. Cooper, C., Shepherd, R. & Westlake, J. (1994). *Tourism Hospitality Education*. Guildford: University of Surrey.
13. Cooper, C., Shepherd, R. & Westlake, J. (1996). *Educating the educators in tourism: a manual of tourism and hospitality education*. Madrid: The World Tourism Organisation, The University of Surrey.
14. Craig-Smith, S. & Ruhanen, L. (2006). Trends in Australia University Tourism Education: Three Decades of Growth and Development V P. Papageorgiou & E. Svivas (ur.), *Proceedings of Cutting Edge Research in Tourism – New Directions, Challenges and Applications* (str. 102–106). Guildford: University of Surrey.
15. Cvikl, H. & Alič, A. (2009). *Uvod v ekonomiko turizma*. Ljubljana: Višja strokovna šola za gostinstvo in turizem Maribor.
16. Čepar, Ž. (2009). *Socio-ekonomski dejavniki povpraševanja po visokošolskem izobraževanju v Sloveniji (doktorska disertacija)*. Koper: Fakulteta za management.
17. Dale, C. & Robinson, N. (2001). The theming of tourism education: a three-domain approach. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 13(1), 30–34.
18. Dwyer, L., Edwards, D., Mistilic, N., Roman, C. & Scott, N. (2009). Destination and enterprise management for a tourism future. *Tourism management*, 30(1), 63–74.
19. Ekonomska fakulteta. (2018). *Magistrski študijski programi*. Pridobljeno 23. marca 2018 iz <http://www.ef.uni-lj.si/podiplomsko>
20. Ekonomska fakulteta Maribor. (2018). *Študijski programi*. Pridobljeno 23. marca 2018 iz <http://www.epf.um.si/izobrazevalna-dejavnost/studijski-programi/>
21. Etzkowitz, H. & Leydesdorff, L. (2000). The Dynamics of Innovation: From National Systems and »Mode 2« to a Triple Helix of University-Industry-Government Relations. *Research Policy*, 29(2), 109–123.
22. Eurydice. (2018). *Better knowledge for better education policies*. Pridobljeno 14. aprila 2019 iz https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/index_en.php_sl

23. Evans, N. (2001). The development and positioning of business related university tourism education: A UK perspective. *Journal of Teaching in Travel and Tourism*, 1(1), 17–36.
24. Fakulteta za turizem. (2018). *Vpis na dodiplomski študij*. Pridobljeno 23. marca 2018 iz https://www.ft.um.si/bodoci-studenti/vpis_na_dodiplomski/Strani/default.aspx
25. Fidgeon, P. R. (2010). Tourism education and curriculum design: A time for consolidation and review? *Tourism Management*, 31(6), 699–723.
26. FKPV-Fakulteta za komercialne in poslovne Celje. (2018). *Splošno o programu Turizem*. Pridobljeno 23. marca 2018 iz <http://www.fkpv.si/studij/dodiplomski-studij/turizem-i/splosno-2/>
27. Gee, C. Y. (1999). *Human capital in the tourism industry: In search of professionalism for the 21st century: the need for standards in tourism education in a changing marketplace*. Madrid: The World Tourism Organisation.
28. Greuter, F. (2000). *Bausteine der schweizerischen Tourismuspolitik – Grundlagen, Beschreibung und Empfehlungen für die Praxis (Building blocks of the Swiss tourism policy – Principles, description and recommendations for the practice)* (doktorska disertacija). Bern: Universität St. Gallen.
29. Haywood, K. M. & Maki, K. (1992). A conceptual model of the Education/employment interface for the tourism industry. *World travel and tourism review*, 2, 237–246.
30. Inui, Y., Wheeler, D. & Lankford, S. (2006). Rethinking Tourism Education: What should schools teach? *Journal of hospitality, leisure, sport and tourism education*, 5(2), 25–35.
31. Jayawardena, C. (1997). *International hotel management*. Sri Lanka: Ceylon hotel school graduates Association.
32. King, B. & Craig-Smith, S. (2005). International tourism education: Australasia. V D. Airey & J. Tribe (ur.), *An international handbook of tourism education* (str. 111–121). London: Elsevier.
33. Knežević Cvelbar, L. (2010, 8. december). *Trendi v turističnem menedžmentu: implikacije za slovenski turizem*. Pridobljeno 15. oktobra 2017 iz <http://www.kongres-magazine.eu/sl/2010/12/trendi-v-turisticnem-menedzmentu-implikacije-za-slovenski-turizem/>
34. Košmrlj, K., Trunk Širca, N., Arzenšek, A., Novak, M., Jošt Lešer, V., Barle Lakota, A. & Lesjak, D. (2013). *Med produkcijo in prenosom znanja. Analiza programa mladih raziskovalcev*. Koper: Fakulteta za management.
35. Lenarčič, B. (2007). Transfer znanja in socialni kapital v družbi znanja. *Družboslovne razprave*, 23(56), 91–108.
36. Lewis, A. (2005). Rationalising a tourism curriculum for sustainable tourism development in small island states: A stakeholder perspective. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 4(2), 4–15.
37. Liu, A.Y. (2002). *Human resources development and planning for tourism* (diplomsko delo). Waterloo: University of Waterloo.

38. Lozar Manfreda, K., Vehovar, V. & Batagelj, Z. (2000). Veljavnost interneta kot anketnega orodja. *Teorija in praksa*, 37(6), 1035–1051.
39. Mayaka, M. & Akama, J. S. (2007). Systems approach to tourism training and education: The Kenyan case study. *Tourism Management*, 28(1), 298–306.
40. McKercher, B. (2002). *The Future of Tourism Education: An Australian Scenario?* *Tourism and Hospitality Research*, 3(3), 199–210.
41. Mihalič, T. (2003). *Kakovost in razvoj turističnega izobraževanja – primer Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
42. Ministrstvo za šolstvo in šport. (2000). *Inovacijska strategija na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport.
43. Morgan, M. (2004). From production line to drama school: Higher education or the future of tourism. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 16(2) 91–99.
44. Morrison, A. & O'Mahony, O. (2003). The liberation of hospitality management education. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 1(1), 38–44.
45. Müller, H. (2002). Grundlagen zu einem touristischen Berufsbildungskonzept (Principles of a tourism education concept). *Jahrbuch der Schweizerischen Tourismuswirtschaft*, 93–113.
46. Muršak, J. (2002). *Pojmovni slovar za področje poklicnega in strokovnega izobraževanja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad RS za šolstvo: Center RS za poklicno izobraževanje.
47. Ogorelc, A. (2001). *Mednarodni turizem*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
48. Paris, C. M. (2011). Social constructivism and tourism education. *Journal of Hospitality, Leisure, Sports and Tourism Education*, 10(2), 103.
49. Pearce, P. L. (2005). Australian tourism education: the quest for status. V C. H. Hsu (ur.), *Global tourism higher education: past, present, and future* (str. 251–267). New York: The Haworth Hospitality Press.
50. Petrova, P. & Mason, P. (2004). How Valuable Are Tourism Degrees? The Views Of The Tourism Industry. V J. Tribe & E. Wickens (ur.), *Critical Issues in Tourism Education* (str. 14). Buckinghamshire: Association for Tourism in Higher Education.
51. Piskaty, G., Elsik, M., Blumberger, W. & Thonabauer, C. (2000). *Vocational education and training in Austria*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
52. Powell, J. J. & Solga, H. (2008). *Internationalization of vocational and higher education systems: a comparative-institutional approach*. Pridobljeno 14. marca 2018 iz <http://www.econstor.eu/handle/10419/47650>
53. Praprotnik Gomzi, S. (2009). Izobraževanje kot pomemben element turizma. V A. Brezovec & J. Mekinc (ur.), *Management, izobraževanje in turizem – kreativno v spremembe* (str. 31–38). Portorož: Univerza na Primorskem, Fakulteta za turistične študije Portorož, Založba Turistica.

54. Renner-Bach, J. (2003). *Bildung hat Konjunktur - auch im Tourismus (Education is booming also in tourism)*. Bergamo: Montagna.
55. Richardson, J. I. (1999). *A history of Australian travel and tourism*. Melbourne: Hospitality press.
56. Ring, A., Dickinger, A. & Wöber, K. (2009). Designing the ideal undergraduate program in tourism: Expectations from industry and educators. *Journal of Travel Research*, 48(1), 106–121.
57. Ritchie, J. R. B. (1998). Alternative approaches to teaching tourism. *Proceedings of the First International Conference for Tourism Educators* (str. 23–24). Colombo: Leap Business Management.
58. Rodriguez-Anton, J. M., Alonso-Almeida, M. M., Rubio Andrada, L. & Celemin Pedroche, M. (2013). Are university tourism programmes preparing the professionals the tourist industry needs? A longitudinal study. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 12(1), 25–35.
59. Salgado, M. & Costa, C. (2011). Science and tourism education: National observatory for Tourism Education. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, 2(3), 143–157.
60. Sharpham, J. (1993). Managing the transition to mass higher education in Australia. *Long Range Planning*, 26(2), 51–58.
61. Sheldon, P., Fesenmaier, D., Woeber, K., Cooper, C. & Antonioli, M. (2008). Tourism Education Futures, 2010–2030: Building the Capacity to Lead. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 7(3), 61–68.
62. Sibila Lebe, S. (2010). Vpliv privlačnosti študija na višjih strokovnih šolah za gostinstvo in turizem na pomanjkanje tovrstnega kadra v Sloveniji. 2. mednarodna znanstveno – strokovna konferenca kakovost in inovativnost v turizmu in gostinstvu (str. 23–38). Bled: Višja strokovna šola za gostinstvo in turizem.
63. Sibila Lebe, S. Rok, M., Milfelner, B., Cvikl, H., Šarotar Žižek, S., Treven, S., Vrečko, I. & Iršič, M. (2009). *Sodoben model upravljanja s človeškimi viri za področje turizma: raziskovalni projekt v okviru ciljnega raziskovalnega programa »Konkurenčnost Slovenije 2006–2013« v letu 2008*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
64. Sigala, M. & Baum, T. (2003). Trends and issues in tourism and hospitality higher education: Visioning the future. *Tourism and Hospitality Research*, 4(4), 367–376.
65. Slovenska turistična organizacija. (2019). *Turizem v številkah 2016*. Ljubljana: Slovenska turistična organizacija.
66. Smith, G. & Cooper, C. (2000). Competitive approaches to tourism and hospitality curriculum design. *Journal of travel research*, 39(1), 90–95.
67. Stergiou, D., Airey, D. & Riley, M. (2008). Making sense of tourism teaching. *Annals of Tourism Research*, 35(3), 631–649.
68. Strašek, R. (2010). *Financiranje visokega šolstva za tretje tisočletje*. Pridobljeno 23. marca 2018 iz http://www.mvzt.gov.si/fileadmin/mvzt.gov.si/pageuploads/doc/dokumenti_visokosolstvo/KNJIZNICA/CRP-F3T-porocilo.pdf

69. SURS – Statistični urad Republike Slovenije. (2019). *Kazalci slovenskega turizma za leti 2017 in 2018*. Pridobljeno 23. marca 2019 iz <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/24>
70. Tkalčič, M. (2009). *Vpliv managementa v turističnem gospodarstvu na izobraževanje za turizem – primer Slovenije* (doktorska disertacija). Maribor: Fakulteta za organizacijske vede.
71. Tribe, J. (2002). The Philosophic Practitioner. *Annals of tourism research*, 29(2), 338–357.
72. Tribe, J. (2005). *Tourism, knowledge and the curriculum. An international handbook of tourism education*. Amsterdam: Elsevier.
73. Tritscher-Archan, S. & Nowak, S. (ur.) (2011). *VET in Europe. Country Report Austria. Report within the Framework of ReferNet Austria*. Vienna: Cedefop ReferNet.
74. UP FTŠ – Turistica-Fakulteta za turistične študije – Turistica. (2018). *Dodiplomski študij*. Pridobljeno 23. marca 2018 iz <http://www.turistica.si/studij-na-turistici/dodiplomski-studij>
75. Välimaa, J. & Hoffman, D. (2008). Knowledge society discourse and higher education. *Higher Education*, 56(3), 265–285.
76. VITT – Erudio, Visoka šola za turizem. (2018). *Predstavitev*. Pridobljeno 23. marca 2018 iz https://www.erudio.si/index.php?option=com_content&view=article&id=288&Itemid=124&lang=sl
77. VŠHTB – Visoka šola za hotelirstvo in turizem Bled. (2018). *Programi*. Pridobljeno 23. marca 2018 iz <http://www.vs-bled.si/vpis/programi/>
78. Wang, J. (2008). *Is tourism education meeting the needs of the tourism industry: An Australian case study*. Canberra: University of Canberra, Australian Capital Territory.
79. Weiermair, K. & Bieger, T. (2014). *Tourism education in Austria and Switzerland: Past problems and future challenges*. Innsbruck: University of Innsbruck, Center for Tourism and Service Economics.
80. Zehrer, A., Siller, H. & Altmann, A. (2006). A module system in tourism and leisure education-theoretical and practical perspectives. V C. Hu (ur.), *Imagining the future of travel and tourism education, Proceedings of the ISTEE Conference 2007* (str. 23–26). Las Vegas: ISTEE.

PRILOGE

Priloga 1: Predmetniki

Ekonomska fakulteta, program VPŠ, usmeritev Turizem

1. Letnik
1. semester (zimski)
Poslovna matematika
Pravo družb in poslovno pravo
Temelji managementa in organizacije
Temelji mikroekonomije
Uvod v poslovanje
2. semester (letni)
Osnove statistike
Poslovna informatika
Tuji jezik za poslovne in ekonomske vede 1
Temelji makroekonomije
Uvod v računovodstvo

2. Letnik
3. semester (zimski)
Ekonomika Slovenije v EU
Tuji jezik za poslovne in ekonomske vede 2
Osnove poslovnih financ
Statistična analiza
Uvod v trženje
4. semester (letni)
Davki in davčne obremenitve podjetij
Podjetništvo
Tehnike in oblike mednarodnega poslovanja
Temelji finančnega in poslovnega računovodstva
Ravnanje z ljudmi pri delu

3. Letnik
5. semester (zimski)
STROKOVNA PRAKSA
Strateški management 1
Osnove turizma
**Management v turizmu
**Poslovanje turističnih podjetij
Management proizvodnih in storitvenih procesov
6. semester (letni)
Elektronsko poslovanje
Poslovno okolje podjetja
Trajnostni turizem
IZBIRNI PREDMET
ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA

** - izbire en predmet tipa 4

Ekonomska fakulteta, program UPEŠ, usmeritev Turizem

1. Letnik
1. semester (zimski)
Matematika za poslovne in ekonomske vede
Mikroekonomija 1
Pravo družb in poslovno pravo
Temelji managementa
Uvod v poslovanje
2. semester (letni)
Informatika
Makroekonomija 1
Organizacijsko vedenje
Osnove statistike
Uvod v računovodstvo

2. Letnik
3. semester (zimski)
Ekonomika EU in Slovenije
Management proizvodnih in storitvenih procesov
Poslovne finance 1
Statistična analiza
Temelji trženja
4. semester (letni)
Davki in poslovanje podjetij
Podjetništvo
Ravnanje z ljudmi pri delu
Temelji finančnega in poslovnega računovodstva
Tuji jezik za poslovne in ekonomske vede 1

3. Letnik
5. semester (zimski)
Poslovno okolje podjetja
Strateški management 1
Osnove turizma
**Management v turizmu
**Poslovanje turističnih podjetij
Tuji jezik za poslovne in ekonomske vede 2
6. semester (letni)
Elektronsko poslovanje
Mednarodno poslovanje
Trajnostni turizem
** Informacijske tehnologije v turizmu
** Oblikovanje turističnih proizvodov
IZBIRNI PREDMET _____

** - izbere en predmet tipa 4

Ekonomska fakulteta, Podiplomski študijski program, usmeritev Turizem

1. Letnik
1. semester (zimski)
Upravljalna ekonomika
Metode in tehnike raziskovalnega dela
Ekonomija turizma
Računovodske informacije za odločanje
2. semester (letni)
Ekonomske politike EU
Ekonomija okolja v turizmu
Management turističnih destinacij
IZBIRNI PREDMET
Razvoj poslovnih spretnosti 1

2. Letnik
3. semester (zimski)
Oblikovanje in inoviranje turističnih proizvodov
* Raziskovalne metode v turizmu
* Turistični marketing
** Pravo v turizmu
** Turistična politika
DISPOZICIJA MAGISTRSKEGA DELA
4. semester (letni)
IZBIRNI PREDMET
Razvoj poslovnih spretnosti 2
MAGISTRSKO DELO

* Študent izbere en predmet tipa 11 izmed obeh navedenih.

** Študent izbere en predmet tipa 11 izmed obeh navedenih.

Ekonomska poslovna fakulteta, UM, Visokošolski program, usmeritev Turizem

1. Letnik
1. semester (zimski)
Osnove organizacije in splošnega managementa
Osnove ekonomike podjetja
Osnove ekonomije
Gospodarsko pravo
Sociologija
Tuji poslovni jezik I/I. (NEM), (ANG)
2. semester (letni)
Gospodarska matematika
Osnove marketinga
Osnove računovodstva
Osnove poslovne informatike
Osnove finančnega poslovanja
Tuji poslovni jezik I/I. (NEM),(ANG)

2. Letnik
3. semester (zimski)
Ekonomika turizma
Mednarodni finančni inštrumenti
Ekonomska politika
Poslovna statistika I
Projektni management
Izbirni predmet strokovnega razvoja 1/I
Obvezen: Tuji poslovni jezik II
4. semester (letni)
Marketing za turizem in gostinstvo
Izbirni predmet 1
Osnove stroškovnega in poslovnega računovodstva
Izbirni predmet strokovnega razvoja 1/II
Obvezen: Tuji poslovni jezik II
Praktično usposabljanje

3. Letnik
5. semester (zimski)
Gostinski management
Izbirni predmet usmeritve
Management kadrov
Metode raziskovanja tržišča
Sodelovanje javnega in zasebnega sektorja
E-poslovanje
Ekonomika logističnih sistemov
Politika podjetja in strateški management
Izbirni predmet strokovnega razvoja 2/I
6. semester (letni)
Potovanja in počitniške destinacije
Izbirni predmet 2
Izbirni predmet strokovnega razvoja 2/II
Praktično usposabljanje
Diplomski projekt

Fakulteta za turizem, UM, Visokošolski strokovni študijski program Turizem

1. Letnik
Osnove turizma
Ekonomika podjetja
Turistična geografija
Zgodovina in kulturna dediščina v turizmu
Prvi tuj jezik – angleščina za turistično stroko 1
Nemščina za turistično stroko 1
Pravo v turizmu
Komuniciranje in etika v turizmu
Potovalna dejavnost
Slovenski turistični proizvod
Prvi tuj jezik – angleščina za turistično stroko 2
Nemščina za turistično stroko 2

2. Letnik
Logistika v turizmu
Športni turizem
Ravnanje z ljudmi pri delu
Informatika in analiza podatkov v turizmu
Prvi tuj jezik – angleščina za turistično stroko 3
Nemščina v hotelirstvu in gostinstvu
Management prehrambnih obratov
Hotelirstvo
Management prireditev
Varnost v turizmu
Praktično usposabljanje 1

3. Letnik
Trženjsko komuniciranje
Marketing in raziskave turističnih trgov
Destinacijski management
Izbirni predmet 1
Izbirni predmet 2
Izbirni predmet 3
Praktično usposabljanje 2
Diplomsko delo

IZBIRNI PREDMETI
Turizem v tretjem življenjskem obdobju
Kakovost in odličnost
Zdravstvena rehabilitacija
Inovativnost v turizmu
Gastronomija in enogastronomija
Velnes
Igralniški turizem
Retorika za turistične delavce
Trajnostni turizem
Tuj jezik 3: italijanski jezik 1 in 2
Osnove turističnega vodenja

Fakulteta za turizem, UM, Univerzitetni študijski program Turizem

1. Letnik
Teorija turizma
Ekonomika podjetja
Turistična geografija
Organiziranost poslovanja turističnega podjetja
Prvi tuj jezik – angleščina v turizmu 1
Nemščina v turizmu
Uvod v gospodarsko pravo
Logistika turističnih sistemov
Informatika in analiza podatkov
Slovenska kulturna dediščina in turizem
Prvi tuj jezik – angleščina v turizmu 2
Nemščina v turističnem gospodarstvu

2. Letnik
Turistične strategije
Finance in poslovanje
Psihologija porabnikov v turizmu
Management človeških virov
Prvi tuj jezik – angleščina v turizmu 3
Nemški jezik in turizem
Marketing in raziskave turističnih trgov
Destinacijski management
Varnost v turizmu
Medijska kultura in turizem
Športni turizem

3. Letnik
Trajnostni razvoj
Sociologija turizma
Gastronomija in enogastronomija
Izbirni predmet 1
Izbirni predmet 2
Izbirni predmet 3
Praktično usposabljanje
Diplomsko delo

IZBIRNI PREDMETI
Turizem v tretjem življenjskem obdobju
Kakovost in odličnost
Management prireditev
Zdravstveni in medicinski turizem
Inovativnost in dobre prakse v turizmu
Velnes
Igralniški turizem
Retorika v poslovnem komuniciranju
Turistična promocija
Turistično vodenje in spremljanje
3. tuji jezik v turizmu I in II – italijanščina
Enologija in turizem

Fakulteta za turizem, UM, Magistrski študijski program Turizem

1. Letnik
Mednarodno turistično poslovanje
Mediji in turizem: oblikovanje zgodb v turizmu
Projektiranje in investiranje v turizmu
Trajnostni in družbeno odgovorni turizem
Politični vidiki turizma
Angleščina v turizmu - višja raven 1
Športni in aktivni turizem
Gost v središču turističnega dogajanja
Človeški kapital v turizmu
Zeleni turizem
Angleščina v turizmu - višja raven 2
Zgodovina Evrope za turizem

2. Letnik
Metode znanstveno-raziskovalnega dela
Analiza podatkov
Praktično usposabljanje
Izbirni predmet 1
Izbirni predmet 2
Izbirni predmet 3
Individualno raziskovalno delo
Magistrska naloga

IZBIRNI PREDMETI
3. tuji jezik v turizmu I in II - italijanski jezik
Kulturna dediščina
Enologija in turizem
Poslovna komunikacija v nemščini 1 in 2
Krizni management v turizmu
Psihologija porabnikov v turizmu
Turizem za 3. življenjsko obdobje
Globalizacija in turizem
Management oskrbovalnih verig v turizmu
Doživetja prehranskih kultur
Razvoj podeželja
Turistični prostori
Mednarodni menedžment v turizmu
Management prostega časa
Hotelirstvo

Turistica, UP, Univerzitetni študijski program, usmeritev Turizem

1. Letnik
Turistični sistemi
Upravljanje poslovnih sistemov
Metodološka izhodišča
Paradigme turizma
Človeški viri v turizmu
Angleški jezik v turizmu I
Komunikologija v turizmu
Upravljanje s prostorom in trajnostni turizem
Informacijski sistemi v turizmu
IZBIRNI PREDMETI
Zunanji izbirni predmet: Študent lahko izbere predmet s področja družboslovnih ali humanističnih znanosti (Študent lahko predmet izbere tudi iz nabora ponujenih notranjih izbirnih predmetov 1. letnika)

IZBIRNI PREDMETI
Kulturna dediščina in razvoj turistične kulture
Turistična geografija
2. Letnik
Management kakovosti v turizmu
Vedenje potrošnikov v turizmu
Analiza in kvantitativne ter kvalitativne metode
Hotelirstvo in gostinstvo
Potovalne dejavnosti
E-turizem in globalne mreže
Osnove trženja v turizmu
Računovodstvo v turizmu
Ekonomika turizma
IZBIRNI PREDMETI
Zunanji izbirni predmet: Študent lahko izbere enega od svetovnih jezikov na začetni ravni, lahko pa izbere predmet tudi iz nabora ponujenih notranje izbirnih predmetov

IZBIRNI PREDMETI
Tuji jezik v turizmu – začetna raven (nemški, italijanski, ruski ali francoski jezik)
Angleški jezik v turizmu II
Tematski turizem

3. Letnik
Projektno vodenje
Destinacijski management
Strateški management v turizmu
Podjetništvo
Turistične atrakcije
Varnost in turizem
IZBIRNI PREDMETI IN MODULI
IZBIRNI MODUL I: študent izbere dva predmeta iz modula
IZBIRNI MODUL II: študent izbere dva predmeta iz modula
Izbirni predmet
DIPLOMSKI SEMINAR (Študent v sklopu predmeta Diplomski seminar izdelava tudi zaključni predmet, pri katerem sodelujejo mentorji)

IZBIRNI PREDMETI IN MODULI
IZBIRNI MODUL I
Trženjske raziskave v turizmu
Avtentičnost v turizmu
Tržno komuniciranje v turizmu
Inovativnost v turizmu
IZBIRNI MODUL II
Računovodstvo za managerje
Poslovne finance v turizmu
Pravo v turizmu
IZBIRNI PREDMETI
Turistične prireditve
Tuji jezik v turizmu II- nižja nadaljevalna raven (nemščina, italijanščina)

Praktikum
Športni turizem
Kongresni turizem
Digitalno trženje v turizmu

Turistica, UP, Univerzitetni študijski program, usmeritev Kulturni turizem

1. Letnik
Paradigme turizma
Kultura in kulturni turizem
Metodološka izhodišča
Angleški jezik v turizmu I
Ekonomika turizma
Turistična geografija
Komunikologija v turizmu
Izbirni predmet 1
Izbirni predmet 2
Drugi tuji jezik v turizmu I
Izbirni predmet 1
Izbirni predmet 1
Drugi tuji jezik v turizmu I

IZBIRNI PREDMETI
Človeški viri v turizmu
Informacijski sistemi v turizmu
Avtentičnost v turizmu
Drugi tuji jezik v turizmu I - nemški jezik
Drugi tuji jezik v turizmu I - italijanski jezik
Zunanje izbirni predmet: izberejo katerikoli drugi predmet

2. Letnik
Turistična podjetja
Trženje kulturnega turizma
Dediščina in turizem
Umetnost in turizem
Urbani turizem in turizem na podeželju
Upravljanje poslovnih sistemov
Raziskave v turizmu
Interpretacija v kulturnem turizmu
Izbirni predmet 3
Izbirni predmet 4

IZBIRNI PREDMETI
Podjetništvo
Festivalski turizem
Turizem specifičnih ciljnih skupin
Angleški jezik v turizmu II
Drugi tuji jezik v turizmu II - nemški jezik
Drugi tuji jezik v turizmu II - italijanski jezik
Kreativno dizajnersko razmišljanje

Zunanje izbirni predmet: izberejo katerikoli drugi predmet

3. Letnik
Management prireditvev
Turistične atrakcije
Poslovne finance
Turistično vodenje
Gastronomski turizem
Antropologija turizma
Strokovna praksa
Izbirni predmet 5
Izbirni predmet 6
Diplomski seminar

IZBIRNI PREDMETI
Muzeji, galerije in zbirateljstvo
Varovana območja narave in parki
Tržno komuniciranje v turizmu
Projektno vodenje
Vedenje potrošnikov v turizmu
Zunanje izbirni predmet: izberejo katerikoli drugi predmet

Turistica, UP, Visokošolski študijski program, usmeritev Management turističnih destinacij

1. Letnik
Upravljanje poslovnih sistemov
Kultura in kulturni turizem
Uvod v turizem
Osnove metodologije in statistike
Destinacija kot sistem
Angleški jezik v turizmu
Ekonomika turističnih podjetij
Turistični produkt Slovenije
Osnove računovodstva v turizmu
IZBIRNI PREDMETI IN MODULI
2. tuji jezik v turizmu I (študent izbere en jezik)
Izbirni modul (študent izbere enega):
- Družboslovni modul
- Modul E-turizem
- Jezikovni modul
- Zunanje izbirni modul

IZBIRNI PREDMETI IN MODULI
2. tuji jezik v turizmu I - nemški jezik
2. tuji jezik v turizmu I - italijanski jezik
DRUŽBOSLOVNI MODUL
Psihologija in etika v turizmu
Družboslovni vidiki turizma
MODUL E-TURIZEM
Osnove informacijsko komunikacijskih tehnologij
Upravljanje turističnih informacijskih sistemov
JEZIKOVNI MODUL

Poslovni angleški jezik v turizmu
Medkulturna komunikacija v turizmu v nemškem jeziku – izbirni predmet v Jezikovnem modulu
Medkulturna komunikacija v turizmu v italijanskem jeziku – izbirni predmet v Jezikovnem modulu

2. Letnik
Poslovne finance
Destinacijski management
Trajnostni turizem
Osnove potovalne dejavnosti
Marketing v turizmu
Človeški viri v turizmu
Tematski turizem
Organizacija in procesi v hotelirstvu
Načrtovanje in urejanje prostora
Projektni management
IZBIRNI PREDMETI
2. tuji jezik v turizmu II (študent nadaljuje z izbranim jezikom iz 1.letnika)

IZBIRNI PREDMETI
2. tuji jezik v turizmu II - nemški jezik
2. tuji jezik v turizmu II - italijanski jezik

3. Letnik
Strateški management v turizmu
Pravno upravne vsebine v turizmu
Management kakovosti v turizmu
Trendi v potovalni dejavnosti
IZBIRNI MODULI
Izbirni moduli Hotelirstvo, Potovalne agencije in navtični turizem, Sodobni trendi v turizmu (študent znotraj modula izbere 3 predmete)
Strokovna praksa
Zaključni projekt ali dodatni predmet izbranega Izbirnega modula v tekočem študijskem letu

IZBIRNI PREDMETI V MODULIH
IZBIRNI MODUL HOTELIRSTVO
Management nastanitvenih obratov
Management prehrambenih obratov
Varnost in turizem
Kongresna dejavnost
IZBIRNI MODUL POTOVALNE AGENCIJE IN NAVTIČNI TURIZEM
Management potovalne dejavnosti
Navtični turizem
E-poslovanje
Informacijski sistemi
IZBIRNI MODUL SODOBNI TRENDI V TURIZMU
Podjetništvo v turizmu
Inovativnost v turizmu

Prihodkovni management v turizmu
Trženjske raziskave v turizmu
Športni turizem
IZBIRNI MODUL KULTURNI TURIZEM
Kulturna dediščina in turizem
Urbani turizem in turizem na podeželju
Potovanje, turizem in umetnost
Gastronomski turizem

Turistica, UP, Visokošolski študijski program, usmeritev Management turističnih podjetij

1. Letnik
Upravljanje poslovnih sistemov
Uvod v turizem
Osnove metodologije in statistike
Vedenje potrošnikov v turizmu
Angleški jezik v turizmu
Ekonomika turističnih podjetij
Osnove informatike
IZBIRNI PREDMETI IN MODULI
Izbirni modul (študent izbere enega):
- Družboslovni modul
- Modul E-turizem
- Jezikovni modul ali
- zunanje izbirni modul

IZBIRNI PREDMETI IN MODULI
2. tuji jezik v turizmu I - nemški jezik
2.tuji jezik v turizmu I - italijanski jezik
DRUŽBOSLOVNI MODUL
Psihologija in etika v turizmu
Družboslovni vidiki turizma
MODUL E-TURIZEM
Osnove informacijsko komunikacijskih tehnologij
Upravljanje turističnih informacijskih sistemov
JEZIKOVNI MODUL
Poslovni angleški jezik v turizmu
Medkulturna komunikacija v turizmu v nemškem jeziku – izbirni predmet v Jezikovnem modulu
Medkulturna komunikacija v turizmu v italijanskem jeziku – izbirni predmet v Jezikovnem modulu

1. Letnik
Poslovne finance
Komunikologija v turizmu
Trajnostni turizem
Marketing v turizmu
Človeški viri v turizmu
Organizacija in procesi v hotelirstvu
Organizacija in procesi v prehrabnih obratih
Projektni management
IZBIRNI PREDMETI

2. tuji jezik v turizmu II (študent nadaljuje z izbranim jezikom iz 1.letnika)
STROKOVNA PRAKSA 1

IZBIRNI PREDMETI
2. tuji jezik v turizmu II - nemški jezik
2. tuji jezik v turizmu II - italijanski jezik

Magistrski študijski programi 2. stopnje, usmeritev Turizem

1. Letnik
Ekonomika turizma
Družbene in individualne dimenzije turizma
Prostorski učinki turizma
Organizacija in upravljanje turističnih struktur
Metodologija in raziskovanje v turizmu
POSLOVNO-ORGANIZACIJSKA SMER (obvezni predmeti)
Oblikovanje globalnih turističnih mrež
Računovodstvo za odločanje v turizmu
Organizacijska kultura in vodenje
Podjetništvo v turizmu
Razvoj človeških potencialov
DRUŽBENO-PROSTORSKA SMER (obvezni predmeti)
Sociologija mobilnih kultur
Socialne mreže v turizmu
Turizem in prosti čas
Sonaravna paradigma trajnostnega družbenega razvoja
Destinacijski management

1. Letnik
IZBIRNI PREDMETI (Študent izbere predmete v obsegu 30 ECTS)
Regionalno planiranje
Strategije v turizmu
Metodologije kadrovanja v turizmu
Korporativno upravljanje
Varnost in turizem
Prihodkovni management in poslovno odločanje v turističnih podjetjih
Projektno vodenje
Management kakovosti v turizmu
Mednarodni turistični marketing
Culture and communication in tourism
Športni turizem
Zunanje izbirni predmet 1
Zunanje izbirni predmet 2
MAGISTRSKA NALOGA

Magistrski študijski programi 2. stopnje, usmeritev Dediščinski turizem

1. semester
Koncepti upravljanja in prezentacije dediščine
Metodologija raziskovanja v turizmu
Kulturni spomeniki Slovenije
Zgodovina turizma
Notranje izbirni predmet 1
2. semester
Turistični sistemi
Naravne vrednote in njihovo varovanje
Strateški management turističnih podjetij
Notranje izbirni predmet 2
Notranje izbirni predmet 3
3. semester
Projektno vodenje
Marketing dediščine v turizmu
Notranje izbirni predmet 4
Notranje izbirni predmet 5
Zunanje izbirni predmet 1*

* Zunanje izbirne predmete lahko študent izbira v okviru študijskih programov UP FTŠ Turistice in UP FHŠ, v okviru drugih študijskih programov UP ali iz drugih študijskih programov iste stopnje v Sloveniji in v tujini (znotraj in izven stroke). Študent lahko izbere predmet tudi iz nabora notranje izbirnih predmetov na tem študijskem programu.

4. semester
Notranje izbirni predmet 6*
Zunanje izbirni predmet 2**
Magistrsko delo

** Zunanje izbirne predmete lahko študent izbira v okviru študijskih programov UP FTŠ Turistice in UP FHŠ, v okviru drugih študijskih programov UP ali iz drugih študijskih programov iste stopnje v Sloveniji in v tujini (znotraj in izven stroke). Študent lahko izbere predmet tudi iz nabora notranje izbirnih predmetov na tem študijskem programu.

Notranje izbirni predmeti modula »Turizem«

Predmet
Ekonomika turizma
Prostorski učinki turizma
Sociologija mobilnih kultur (strok.)
Valorizacija avtentičnosti v turizmu
Interpretacija turističnih resursov
Destinacijski management
Management kulturnih prireditev
Kulinarična kultura
Verske prireditve in romarski turizem

Notranje izbirni predmeti modula »Dediščina«

Predmet
Dediščina v muzejih in muzeologija
Praktikum dediščine
Pomorska antropologija
Nesnovna dediščina
Zgodovina okolja in krajine

Notranje izbirni predmeti modula »Jezik in komuniciranje v turizmu«

Predmet
Angleščina v turizmu
Italijanščina v turizmu
Nemščina v turizmu
Turistični diskurz
Komunikologija v turizmu

Doktorski študijski program 3. stopnje, usmerite Inovativni turizem

Študijski program 3. stopnje Inovativni turizem je zasnovan kot triletni doktorski študij.

Predmetnik 1. letnika

Predmeti
Obvezni predmet
Metodologija raziskovanja v turizmu
Organizacijsko-poslovni vidiki v turizmu
Družboslovno-humanistični vidiki v turizmu
Prostorsko-okoljski vidiki v turizmu
Praktikum za pripravo dispozicije
Samostojno delo na dispoziciji
Izbirni predmet
Izbirni predmet

Predmetnik 2. letnika

Predmeti
Obvezni predmet
Pisanje in objavljanje znanstvenih besedil
Management inoviranja
Inovativnost v turizmu
Izbirni predmet
Izbirni predmet
Samostojno raziskovalno delo, priprava in javna predstavitev doktorske dispozicije

Predmetnik 3. letnika

Predmeti
Obvezno delo
Samostojno raziskovalno delo, priprava in zagovor doktorske disertacije

Notranje izbirni predmeti študijskega programa

Predmeti
Intelektualni kapital v turizmu
Prostorsko planiranje turizma
Čezmejno sodelovanje v turizmu
Avtentičnost v turizmu
Turizem in varnost
Vpliv kulturnih razlik na komunikacijo v turizmu/Communication and cultural difference
Sistemi in sistemska dinamika
Marketinške inovacije v turizmu
Novi pristopi k merjenju uspešnosti v turizmu
Človeški viri v turizmu – sodobni pristopi
Raziskovanje podjetništva
Management znanja v turističnih podjetjih
Strateški razvoj in konkurenčnost turizma
Kakovost v turizmu
Dediščina, potencial razvoja turizma
Kulturna dediščina- izhodišče turističnih inovacij
Literarni in filmski turizem
Turizem in potovalne kulture Azije
Kultura hrane in kulinarični turizem
Potenciali športnega turizma
Okoljska etika in filozofija trajnostnega turizma
Psihološki vidiki komuniciranja
Ekonomska zgodovina inovacij v turizmu
Kreativno reševanje problemov
Mrežna analiza destinacije

ERUDIO, Dodiplomski program Dediščinski in kulturni turizem

1. letnik
Skupni predmeti 1:
Uvod v turizem in prosti čas
Poslovanje gostinskih in hotelskih podjetij
Osnove pisnega, vizualnega in poslovnega komuniciranja
Pravne podlage v turizmu
SMER 1 - Turizem v naravi in dediščinski turizem:
Upravljanje zavarovanih območij
Ohranitvena biologija, ekologija in Natura 2000
SMER 2 - Kulinarični turizem in protokolarni dogodki:
Ekološko kmetovanje in pomen lokalne trajnostne oskrbe v turizmu
Zaščitene narodne posebnosti in gastronomska kultura
Skupni predmeti 2:
Vodenje skupin in participativno upravljanje
Osnove kreativnega mišljenj
Osnove doživljanja narave in temelji izkustvenega učenja
Interpretacija naravne in kulturne dediščine v turizmu
Poslovna komunikacija v angleščini

2. letnik
Skupni predmeti 1:
Osnove podjetništva in menedžmenta
Geografija turizma
Ekonomika turizma
Ekoturizem
Uvod v trajnostni razvoj in kakovost življenja
Osnove zbiranja in analize podatkov
Trženje v gostinstvu in turizmu
Komunikacija v nemščini
SMER 1 - Turizem v naravi in dediščinski turizem:
Doživljanje krajine
Tri izbirni predmeti
SMER 2 - Kulinarični turizem in protokolarni dogodki:
Govorice prehranskih kultur
Tri izbirni predmeti
PROGRAMSKI IZBIRNI PREDMETI:
Menedžment arheološke dediščine za turistično izrabo
Etnološka dediščina in turizem
Turizem in medkulturne razlike
Pohodniški in kolesarski turizem
Urbani turizem in umetnost
Trajnostni dizajn v turizmu
Turizem in mediatizacija
Turizem pustolovščin in doživetij
Turizem in rekreacija na podeželju
Management prireditvev
Podjetništvo v popularni kulturi
Spletno podjetništvo
Tehniška dediščina in osnove muzeologije
Zdravje in turizem

3. letnik
Skupni predmeti 1:
Komunikacija v italijanskem jeziku
SMER 1 - Turizem v naravi in dediščinski turizem:
Menedžment potovanj in poslovanje potovalnih agencij
Menedžment turistične destinacije
Izbirni predmeti
SMER 2 - Kulinarični turizem in protokolarni dogodki:
Dietetika in prehranski stili
Kakovost hrane in pijače
Vino, gastronomija in kultura
Kuharstvo in organizacija velikih kuhinj
Poslovni protokol in bonton
Izbirni predmeti
Skupni predmeti 2:
Praktično izobraževanje
Diplomsko delo
PROGRAMSKI IZBIRNI PREDMETI:
Menedžment arheološke dediščine za turistično izrabo
Etnološka dediščina in turizem
Turizem in medkulturne razlike

3. letnik
Pohodniški in kolesarski turizem
Urbani turizem in umetnost
Trajnostni dizajn v turizmu
Turizem in mediatizacija
Turizem pustolovščin in doživetij
Turizem vodnih športov
Turizem in rekreacija na podeželju
Management prireditev
Podjetništvo v popularni kulturi
Spletno podjetništvo
Tehniška dediščina in osnove muzeologije
Zdravje in turizem

Visoka šola za hotelirstvo in turizem Bled, Visokošolski študijski program Hotelirstvo in turizem

1. letnik
1. semester
Statistika
2. tuj jezik (ANJ/NEJ/ITJ)
Ekonomika turističnih podjetij
Ekonomika turizma
Gastrokultura
2. semester
Poslovno komuniciranje
1. tuj jezik (ANJ/NEJ)
Dediščina in avtentičnost
Izbirni modul: Hotelirski management: Procesna tehnika v pripravi in ponudbi hrane
Izbirni modul: Turistični management: Inovativnost in podjetnost v turizmu
Praktično usposabljanje

2. letnik
3. semester
Ravnanje z ljudmi pri delu
2. tuj jezik (ANJ/NEJ/ITJ)
Trženje storitev
Izbirni modul: Hotelirski management: Poslovanje v hotelirstvu
Izbirni modul: Turistični management: Strategije in sestavine gostoljubnosti v hotelirstvu in turizmu
4. semester
1. tuj jezik (ANJ/NEJ)
E-trženje

2. letnik
Dediščina in avtentičnost
Pravni predpisi
Kakovost hrane in pijač
Praktično usposabljanje

3. letnik
5. semester
Poslovne finance in računovodstvo
Osební management
2. tuj jezik (ANJ/NEJ/ITJ)
Trajnostni turizem
Management kakovosti in odličnosti v hotelirstvu in turizmu
6. semester
1. tuj jezik (ANJ/NEJ)
Izbirni modul: Hotelirski management: Management v hotelirstvu
Izbirni modul: Hotelirski management: Kultura bivalnega okolja v turizmu
Izbirni modul: Hotelirski management: izbirni predmet
Izbirni modul: Turistični management: Poslovni turizem
Izbirni modul: Turistični management: Destinacijski management
Izbirni modul: Turistični management: izbirni predmet
Diplomsko delo

Izbirni predmeti
Sodobna družba in prosti čas
Protokol v hotelirstvu in turizmu
Podjetništvo
Cenovne strategije v turizmu
Vedenje uporabnikov
3. tuj jezik (NEJ/ITJ)
Management v velneškem turizmu

Visoka šola za hotelirstvo in turizem Bled, Visokošolski študijski program Zdravstveni turizem

1. letnik
1. semester
Statistika
2. tuj jezik (ANJ/NEJ/ITJ)
Ekonomika in podjetništvo

Ekonomika turizma
Pravni predpisi
Poslovno komuniciranje
2. semester
1. tuj jezik (ANJ/NEJ)
Uvod v zdravstveni turizem
Destinacijski management
Trženje storitev
Praktično usposabljanje

2. letnik
3. semester
Poslovne finance in računovodstvo
2. tuj jezik (ANJ/NEJ/ITJ)
Dejavniki vpliva na zdravje
Osnove anatomije in fiziologije človeka
Veda o boleznih
4. semester
Ravnanje z ljudmi pri delu
1. tuj jezik (ANJ/NEJ)
E-trženje
Izbirni modul: Management zdraviliškega turizma: Zdraviliški turizem
Izbirni modul: Management wellness turizma: Wellness turizem
Praktično usposabljanje

3. letnik
5. semester
Zdravstveni sistemi
Ustvarjanje vrednosti v zdravstvenem turizmu
2. tuj jezik (ANJ/NEJ/ITJ)
Preventiva, zdravljenje in rehabilitacija v zdravstvenem turizmu
Integrativni pristopi v zdravstvenem turizmu
6. semester
Osební management in razvoj vodstvenih veščin
Izbirni modul: Management zdraviliškega turizma: Management zdravilišč in rehabilitacijskih centrov
Izbirni modul: Management zdraviliškega turizma: Medkulturna komunikacija
Izbirni modul: Management zdraviliškega turizma: Izbirni predmet

Izbirni modul: Management wellness turizma: Management wellness centrov
Izbirni modul: Management wellness turizma: Trajnostni turizem
Izbirni modul: Management wellness turizma: Izbirni predmet
Diplomsko delo

Izbirni predmeti
Management stresa
Zdravje in gibanje
Zdravje in prehrana
Gastrokultura
3. tuj jezik (ITJ/NEJ)
Management v hotelirstvu

Fakulteta za poslovne in komercialne vede Celje, dodiplomski študij, usmeritev Turizem I

1. letnik
Poslovna informatika
Uporaba statističnih metod
Prvi tuji jezik I (angleščina, nemščina)
Drugi tuji jezik I (italijanščina, angleščina, nemščina)
Osnove trženja v turizmu
Osnove vodenja v turizmu
Poslovno komuniciranje
Ekonomika poslovnih sistemov

2.letnik
Osnove študija turizma
Uvod v trajnostni razvoj v turizmu
Prvi tuji jezik II (angleščina, nemščina)
Drugi tuji jezik II (italijanščina, angleščina, nemščina)
Računovodski in finančni vidiki poslovanja
Poslovni sistemi v turizmu
Kadri v turistični dejavnosti
Trendi v turistični dejavnosti

3.letnik			
Modul: WELLNESS TURIZEM	Modul: MENEDŽMENT PRIREDITEV	Modul: MENEDŽMENT ŠPORTA	Modul: MARKETING TURIZMA
Zdraviliški in Spa menedžment	Menedžment prireditev	Menedžment športnih organizacij	Trženje storitev v turizmu
Trženje storitev v turizmu	Trženje storitev v turizmu	Organizacija in trženje športnih prireditev	Organizacija in trženje športnih prireditev
Izbirni predmeti modula (Študent izbere dva iz izbranega modula):			
Trendi v ekološkem in wellness turizmu	Trendi razvoja menedžmenta prireditev	Menedžment športnega turizma	Nabavno poslovanje v turizmu
Hotelski menedžment	Financiranje storitev v turizmu	Prosti čas	Menedžment turistične destinacije
Gostinsko poslovanje	Prosti čas	Financiranje storitev v turizmu	Upravljanje odnosov s kupci
Izbirni predmet			
Menedžment inovacij v turizmu Psihologija in etika Menedžment kakovosti v turizmu Menedžment znanja v turistični organizaciji Pridobivanje sredstev EU Organizacijska kultura Tretji tuji jezik I (ita.) Igralniško-zabavišni turizem Sodobno elektronsko poslovanje v turizmu E-trženje Turistična geografija in kulturna dediščina Uporaba blockchain tehnologije in kriptovalut			
Strokovno usposabljanje			
DIPLOMSKA NALOGA ali DIPLOMSKA IZPITA: Kalkulacije v turizmu Veščine pogajanj			

Fakulteta za poslovne in komercialne vede Celje, podiplomski študij, usmeritev Turizem II

1. letnik
Raziskovalna metodologija
Usmerjanje ustvarjalnosti
Primerjalni gospodarski sistemi
Strategija in razvoj podjetja
Prihodkovni menedžment v turizmu
Kadri v turizmu
Modul: TURISTIČNA DESTINACIJA
Upravljanje turističnih destinacij
Modul: HOTELIRSKA INDUSTRIJA
Menedžment hotela

2. letnik
Raziskovalni seminar
Modul: TURISTIČNA DESTINACIJA
Ekonomija trajnostnega razvoja
Ekonomija športa
Trženje v turizmu
Turizem in regionalni razvoj
Modul: HOTELIRSKA INDUSTRIJA
Hotelske verige
Računovodsko poročanje za hotelirstvo
Menedžment hrane in pijače (F&B)
Organizacija in informatizacija hotelov
Prosto izbirni predmet na FKPV ali drugi visokošolski institucij
Medkulturno komuniciranje
Menedžment turističnih agencij
Informacijska podpora poslovanju
Pravo v turizmu
Dispozicija magistrske naloge
MAGISTRSKA NALOGA

Priloga 2: Spletni vprašalnik

Pozdravljeni, sem Vernesa Šabić, študentka Ekonomske fakultete v Ljubljani, in pripravljam magistrsko nalogo z naslovom »Analiza usklajenosti visokošolskih programov turizma s potrebami v slovenskem turizmu«. Namen raziskave je ugotoviti, kakšen je razkorak med visokošolskimi turističnimi programi in potrebami v slovenskem turističnem gospodarstvu. Vaše sodelovanje je za raziskavo ključno, saj lahko le z vašimi odgovori dobim odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja. Anketa je anonimna, za izpolnjevanje pa boste potrebovali približno 7 minut časa. Zbrani podatki bodo uporabljeni izključno za pripravo tega magistrskega dela. Obravnavani bodo strogo zaupno in analizirani na splošno (in nikakor ne na ravni odgovorov posameznika ali podjetja). Za sodelovanje se vam prijazno zahvaljujem.

Vernesa Šabić

Q1 – V prvem stolpcu ocenite, v kolikšni meri se strinjate, da so spodaj naštetá znanja zastopana v študijskih programih. V drugem stolpcu ocenite, v kolikšni meri se strinjate, da so spodaj naštetá znanja pomembna za delo v turizmu. Ocenjevalna lestvica je petstopenjska (od 1 do 5), pri čemer 1 pomeni »Sploh se ne strinjam«, 2 pomeni »Ne strinjam se«, 3 pomeni »Niti se strinjam niti se ne strinjam«, 4 pomeni »Strinjam se« in 5 pomeni »Popolnoma se strinjam«. Pri vsaki trditvi označite le oceno, ki najbolj ustreza vašemu mnenju.

Q2 – MANAGERSKA IN ORGANIZACIJSKA ZNANJA

	Zastopanost znanja					Pomembnost znanja				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Znanja s področja managementa človeških virov	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja finančnega managementa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja strateškega managementa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja projektnega managementa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja kriznega managementa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja managementa kakovosti	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja managementa trženja in prodaje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja managementa procesov	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja managementa turističnih destinacij	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja prihodkovnega managementa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja hotelskega managementa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja managementa živilskih obratov	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja managementa prireditev in dogodkov	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja organizacijskega vedenja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Računovodska znanja za poslovno odločanje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja mednarodnega poslovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja e-poslovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja poslovne informatike	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poznavanje in uporaba informacijskih sistemov	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q3 – EKONOMIJA IN PRAVO

	Zastopanost znanja					Pomembnost znanja				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Poznavanje temeljnih ekonomskih pojmov in procesov	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja mikroekonomije	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja makroekonomije	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poznavanje zakonodaje in pravnih vsebin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q4 – TEORETIČNA TURISTIČNA ZNANJA

	Zastopanost znanja					Pomembnost znanja				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Razumevanje pomena in vpliva turizma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poznavanje družboslovja turizma (antropologija, kulturologija, sociologija, psihologija, filozofija, zgodovina turizma)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Razumevanje organiziranosti turističnega gospodarstva (nacionalnega in mednarodnega)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja načrtovanja in razvoja turizma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Razumevanje logističnih procesov v turizmu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poznavanje poslovnih sistemov v turizmu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poznavanje vrst turizma in njihovih značilnosti	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja trajnostnega turizma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poznavanje strategij trajnostnega razvoja turizma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja s področja trženja v turizmu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poznavanje aktualnih trendov v turizmu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Zastopanost znanja					Pomembnost znanja				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Poznavanje turističnega proizvoda Slovenije	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q5 – RAZISKOVALNA ZNANJA

	Zastopanost znanja					Pomembnost znanja				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Poznavanje raziskav s področja turizma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poznavanje in uporaba statistike	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znanja za interpretacijo znanstvenih rezultatov	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poznavanje metod in tehnik raziskovalnega dela	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q6 – PRENOSLJIVA ZNANJA

	Zastopanost znanja					Pomembnost znanja				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Osebnostne kompetence (vseživljenjsko učenje in osebni razvoj)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Socialne kompetence (predstavitvene sposobnosti, komunikacijske in pogajalske sposobnosti, timsko delo ipd.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ustvarjalnost, refleksija in kritično razmišljanje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poslovna etika	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Podjetništvo in razumevanje pomena podjetništva za gospodarski razvoj	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q7 – TUJI JEZIKI ZA POSLOVNI NAMEN

	Zastopanost znanja					Pomembnost znanja				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Angleški jezik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Italijanski jezik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nemški jezik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Zastopanost znanja					Pomembnost znanja				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Ruski jezik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Drug tuji jezik:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

XDS2a4 – V katerem turističnem sektorju delate?

- Transport
- Ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo
- Potovalne agencije in turistični organizatorji
- Destinacije in LTO
- Svetovanje, raziskave in mediji
- Vladne in nevladne organizacije
- Drugo:

XSPOL – Spol:

- Moški
- Ženski

XSTAR2a4 – V katero starostno skupino spadate?

- Do 24 let
- 25–34 let
- 35–44 let
- 45–54 let
- Več kot 55 let

XIZ1a2 – Kakšna je vaša najvišja dosežena formalna izobrazba?

- Višješolska izobrazba
- Visoka/univerzitetna izobrazba
- Magisterij
- Doktorat
- Drugo:

Priloga 3: Cronbach's Alpha

SKLOP 1

Item-Total Statistics	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Znanja s področja managementa človeških virov	58,06	162,192	0,804	0,942
Znanja s področja finančnega management	58,1	162,829	0,71	0,943
Znanja s področja strateškega management	57,99	163,965	0,707	0,943
Znanja s področja projektne managementa	58,34	164,411	0,603	0,945
Znanja s področja kriznega managementa	58,95	163,768	0,562	0,946
Znanja s področja managementa kakovosti	58,53	162,137	0,725	0,943
Znanja s področja managementa trženja in prodaje	57,9	162,208	0,719	0,943
Znanja s področja managementa procesov	58,6	160,587	0,762	0,942
Znanja s področja managementa turističnih destinacij	57,97	161,183	0,688	0,943
Znanja s področja prihodkovnega managementa	58,57	159,237	0,755	0,942
Znanja s področja hotelskega managementa	58,35	160,737	0,637	0,944
Znanja s področja managemente živilskih obratov	58,89	159,757	0,712	0,943
Znanja s področja managementa prireditev in dogodkov	58,58	161,764	0,612	0,945
Znanja s področja organizacijskega vedenje	58,08	160,534	0,78	0,942
Računovodska znanja za poslovno odločanje	58,2	161,59	0,701	0,943
Znanja s področja mednarodnega poslovanja	58,16	162,733	0,587	0,945

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Znanja s področja e-poslovanja	58,26	162,563	0,589	0,945
Znanja s področja poslovne informatike	58,34	162,388	0,629	0,944
Poznavanje in uporaba informacijskih sistemov	58,35	161,978	0,648	0,944

Scale Statistics				Reliability Statistics	
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items	Cronbach's Alpha	N of Items
61,57	179,88	13,412	19	0,946	19

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Znanja s področja managementa človeških virov	73,1	84,821	0,671	0,916
Znanja s področja finančnega managementa	73,17	88,452	0,497	0,920
Znanja s področja strateškega managementa	73,14	84,72	0,706	0,915
Znanja s področja projektnega managementa	73,12	84,441	0,702	0,915
Znanja s področja kriznega managementa	73,36	86,077	0,6	0,918
Znanja s področja managementa kakovosti	73,09	86,135	0,67	0,916
Znanja s področja managementa trženja in prodaje	72,95	88,283	0,578	0,918
Znanja s področja managementa procesov	73,64	86,337	0,607	0,918
Znanja s področja managementa turističnih destinacij	72,97	86,934	0,568	0,918
Znanja s področja prihodkovnega managementa	73,33	85,965	0,623	0,917
Znanja s področja hotelskega managementa	73,27	85,524	0,653	0,916
Znanja s področja managemente živilskih obratov	73,81	87,092	0,429	0,922

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Znanja s področja managementa prireditvev in dogodkov	73,4	86,554	0,535	0,919
Znanja s področja organizacijskega vedenje	73,23	87,66	0,523	0,919
Računovodska znanja za poslovno odločanje	73,44	89,236	0,412	0,922
Znanja s področja mednarodnega poslovanja	73,33	86,459	0,618	0,917
Znanja s področja e-poslovanja	73,46	82,46	0,715	0,915
Znanja s področja poslovne informatike	73,58	84,351	0,606	0,918
Poznavanje in uporaba informacijskih sistemov	73,31	85,592	0,608	0,917

Scale Statistics					
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items	Reliability Statistics	
77,37	95,587	9,777	19	Cronbach's Alpha	N of Items
				0,922	19

SKLOP 2

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Temeljni ekonomski pojmi in procesi	10,29	4,868	0,68	0,731
Znanja s področja mikroekonomije	10,62	5,034	0,668	0,737
Znanja s področja makroekonomije	10,58	4,359	0,814	0,657
Znanja s področja gospodarskega prava	10,91	6,265	0,362	0,869

Scale Statistics					
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items	Reliability Statistics	
14,13	8,573	2,928	4	Cronbach's Alpha	N of Items
				0,807	4

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Temeljni ekonomski pojmi in procesi	11,28	5,909	0,767	0,836
Znanja s področja mikroekonomije	11,47	5,116	0,807	0,816
Znanja s področja makroekonomije	11,46	5,206	0,828	0,807
Znanja s področja gospodarskega prava	11,39	6,446	0,568	0,905

Scale Statistics				Reliability Statistics	
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items	Cronbach's Alpha	N of Items
15,2	9,686	3,112	4	0,878	4

SKLOP 3

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Razumevanje pomena in vpliva turizma	38,72	52,204	0,735	0,894
Poznavanje družboslovja turizma (antropologija, kulturologija, sociologija, psihologija, filozofija, zgodovina turizma)	39,17	51,748	0,631	0,899
Razumevanje organiziranosti turističnega gospodarstva (nacionalnega in mednarodnega)	39,24	50,73	0,699	0,895
Znanja s področja načrtovanja in razvoja turizma	39,22	51,531	0,719	0,894
Razumevanje logističnih procesov v turizmu	39,39	52,858	0,586	0,901
Poznavanje poslovnih sistemov v turizmu	39,33	53,656	0,628	0,899
Poznavanje vrst turizma in njihovih značilnosti	38,54	53,807	0,6	0,900
Znanja s področja trajnostnega turizma	38,78	55,087	0,55	0,902
Poznavanje strategij trajnostnega razvoja turizma	39,26	54,415	0,544	0,902
Znanja s področja trženja v turizmu	39,01	53,691	0,577	0,901
Poznavanje aktualnih trendov v turizmu	39,3	52,017	0,737	0,894
Poznavanje turističnega proizvoda Slovenije	39,28	52,081	0,612	0,900

Scale Statistics						
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items		Reliability Statistics	
42,66	62,326	7,895	12		Cronbach's Alpha	N of Items
					0,906	12

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Razumevanje pomena in vpliva turizma	44,38	68,54	0,845	0,943
Poznavanje družboslovja turizma (antropologija, kulturologija, sociologija, psihologija, filozofija, zgodovina turizma)	44,81	70,101	0,643	0,950
Razumevanje organiziranosti turističnega gospodarstva (nacionalnega in mednarodnega)	44,61	69,146	0,844	0,943
Znanja s področja načrtovanja in razvoja turizma	44,42	68,877	0,808	0,944
Razumevanje logističnih procesov v turizmu	44,7	69,746	0,761	0,946
Poznavanje poslovnih sistemov v turizmu	44,76	69,748	0,719	0,947
Poznavanje vrst turizma in njihovih značilnosti	44,62	66,458	0,812	0,944
Znanja s področja trajnostnega turizma	44,31	71,258	0,702	0,948
Poznavanje strategij trajnostnega razvoja turizma	44,38	71,006	0,714	0,947
Znanja s področja trženja v turizmu	44,24	72,707	0,667	0,949
Poznavanje aktualnih trendov v turizmu	44,39	68,707	0,854	0,943
Poznavanje turističnega proizvoda Slovenije	44,32	69,619	0,81	0,944

Scale Statistics						
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items		Reliability Statistics	
48,54	82,526	9,084	12		Cronbach's Alpha	N of Items
					0,950	12

SKLOP 4

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Poznavanje raziskav s področja turizma	9,24	6,031	0,65	0,789

Poznavanje in uporaba statistike	8,88	5,662	0,7	0,766
Znanja za interpretacijo znanstvenih rezultatov	9,41	6,063	0,606	0,811
Poznavanje metod in tehnik raziskovalnega dela	9,04	6,453	0,692	0,776

Scale Statistics						
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items		Reliability Statistics	
12,19	10,183	3,191	4		Cronbach's Alpha	N of Items
					0,830	4

Item-Total Statistics					
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	
Poznavanje raziskav s področja turizma	12,28	10,152	0,804	0,940	
Poznavanje in uporaba statistike	12,38	9,059	0,884	0,914	
Znanja za interpretacijo znanstvenih rezultatov	12,61	8,729	0,858	0,925	
Poznavanje metod in tehnik raziskovalnega dela	12,44	9,224	0,901	0,909	

Scale Statistics						
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items		Reliability Statistics	
16,57	16,197	4,025	4		Cronbach's Alpha	N of Items
					0,941	4

SKLOP 5

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Osebnostne kompetence (vseživljensko učenje in osebnostni razvoj)	15,84	20,29	0,676	0,906
Socialne kompetence (predstavitvene sposobnosti, komunikacijske in pogajalske sposobnosti, timsko delo ipd.)	15,61	19,253	0,777	0,891
Ustvarjalnost, refleksija in kritično razmišljanje	15,99	19	0,816	0,885

Poslovna etika	15,84	18,872	0,816	0,885
Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije	15,35	22,104	0,633	0,911
Podjetništvo in razumevanje pomena podjetništva za gospodarski razvoj	15,75	19,911	0,801	0,888

Scale Statistics					
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items	Reliability Statistics	
18,88	28,161	5,307	6	Cronbach's Alpha	N of Items
				0,911	6

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Osebnostne kompetence (vseživljensko učenje in osebnostni razvoj)	23,48	5,612	0,817	0,845
Socialne kompetence (predstavitvene sposobnosti, komunikacijske in pogajalske sposobnosti, timsko delo ipd.)	23,41	6,065	0,547	0,881
Ustvarjalnost, refleksija in kritično razmišljanje	23,61	4,677	0,8	0,841
Poslovna etika	23,48	5,92	0,715	0,861
Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije	23,59	5,27	0,713	0,856
Podjetništvo in razumevanje pomena podjetništva za gospodarski razvoj	23,76	5,134	0,648	0,871

Scale Statistics				Reliability Statistics	
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items	Cronbach's Alpha	N of Items
28,27	7,659	2,768	6	0,880	6

SKLOP 6

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Angleški jezik	10,65	17,673	0,419	0,841
Italijanski jezik	12,14	13,961	0,672	0,778
Nemški jezik	11,82	13,388	0,831	0,733
Ruski jezik	13,14	13,841	0,688	0,773
Drugi tuji jeziki	12,96	13,478	0,556	0,823

Scale Statistics					
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items	Reliability Statistics	
15,18	21,668	4,655	5	Cronbach's Alpha	N of Items
				0,827	5

Item-Total Statistics					
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	
Angleški jezik	17,35	12,744	0,225	0,931	
Italijanski jezik	17,85	8,383	0,803	0,833	
Nemški jezik	17,77	8,904	0,838	0,831	
Ruski jezik	18,15	6,808	0,853	0,827	
Drugi tuji jeziki	18,04	7,19	0,91	0,802	

Scale Statistics					
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items	Reliability Statistics	
22,29	13,36	3,655	5	Cronbach's Alpha	N of Items
				0,881	5

Priloga 4: Analiza rezultatov s pomočjo programa SPSS

Tabela 1: Opisna statistika pomembnosti managerskih in organizacijskih znanj

	N	Povprečje	Std. odklon	Std. napaka povprečja
Znanja s področja managementa človeških virov	90	4,28	0,779	0,082
Znanja s področja finančnega managementa	90	4,19	0,763	0,080
Znanja s področja strateškega managementa	89	4,22	0,780	0,083
Znanja s področja projektnega managementa	90	4,20	0,782	0,082
Znanja s področja kriznega managementa	90	4,06	0,770	0,081
Znanja s področja managementa kakovosti	88	4,28	0,694	0,074
Znanja s področja managementa trženja in prodaje	89	4,45	0,622	0,066
Znanja s področja managementa procesov	88	3,66	0,786	0,084
Znanja s področja managementa turističnih destinacij	87	4,43	0,741	0,079
Znanja s področja prihodkovnega managementa	88	4,00	0,830	0,089
Znanja s področja hotelskega managementa	86	4,13	0,779	0,084
Znanja s področja managementa živilskih obratov	86	3,50	0,979	0,106
Znanja s področja managementa prireditvev in dogodkov	87	3,98	0,835	0,090
Znanja s področja organizacijskega vedenja	88	4,11	0,734	0,078
Računovodska znanja za poslovno odločanje	88	3,90	0,774	0,082
Znanja s področja mednarodnega poslovanja	88	4,07	0,724	0,077
Znanja s področja e-poslovanja	88	3,93	0,894	0,095
Znanja s področja poslovne informatike	88	3,75	0,938	0,100
Poznavanje in uporaba informacijskih sistemov	88	4,10	0,803	0,086

Tabela 2: Prikaz rezultatov t-testa za en vzorec za preverjanje prve hipoteze o pomembnosti managerskih in organizacijskih znanj

	Testna vrednost = 4					
	t	df	Asimp. p-vrednost (2-stranska)	Razlika v povprečjih	95-% interval zaupanja	
					Nizki	Visoki
Znanja s področja managementa človeških virov	3,381	89	0,001	0,278	0,11	0,44
Znanja s področja finančnega managementa	2,349	89	0,021	0,189	0,03	0,35
Znanja s področja strateškega managementa	2,719	88	0,008	0,225	0,06	0,39
Znanja s področja projektnega managementa	2,427	89	0,017	0,200	0,04	0,36
Znanja s področja kriznega managementa	0,685	89	0,495	0,056	-0,11	0,22
Znanja s področja managementa kakovosti	3,840	87	0,000	0,284	0,14	0,43
Znanja s področja managementa trženja in prodaje	6,819	88	0,000	0,449	0,32	0,58
Znanja s področja managementa procesov	-4,068	87	0,000	-0,341	-0,51	-0,17
Znanja s področja managementa turističnih destinacij	5,351	86	0,000	0,425	0,27	0,58
Znanja s področja prihodkovnega managementa	0,000	87	1,000	0,000	-0,18	0,18
Znanja s področja hotelskega managementa	1,523	85	0,132	0,128	-0,04	0,29
Znanja s področja managementa živilskih obratov	-4,735	85	0,000	-0,500	-0,71	-0,29
Znanja s področja managementa prireditev in dogodkov	-0,257	86	0,798	-0,023	-0,20	0,15
Znanja s področja organizacijskega vedenja	1,452	87	0,150	0,114	-0,04	0,27
Računovodska znanja za poslovno odločanje	-1,240	87	0,218	-0,102	-0,27	0,06
Znanja s področja mednarodnega poslovanja	0,884	87	0,379	0,068	-0,09	0,22
Znanja s področja e-poslovanja	-0,715	87	0,476	-0,068	-0,26	0,12
Znanja s področja poslovne informatike	-2,501	87	0,014	-0,250	-0,45	-0,05
Poznavanje in uporaba informacijskih sistemov	1,195	87	0,235	0,102	-0,07	0,27

Tabela 3: Opisna statistika zastopanosti managerskih in organizacijskih znanj

	N	Povprečje	Std. odklon	Std. napaka povprečja
Znanja s področja managementa človeških virov	94	3,50	0,864	0,089
Znanja s področja finančnega managementa	94	3,52	0,924	0,095
Znanja s področja strateškega managementa	94	3,63	0,867	0,089
Znanja s področja projektnega managementa	94	3,23	0,944	0,097
Znanja s področja kriznega managementa	94	2,60	1,120	0,116
Znanja s področja managementa kakovosti	92	3,05	0,953	0,099
Znanja s področja managementa trženja in prodaje	92	3,64	0,933	0,097
Znanja s področja managementa procesov	90	2,99	0,954	0,101
Znanja s področja managementa turističnih destinacij	90	3,59	1,004	0,106
Znanja s področja prihodkovnega managementa	90	3,00	1,017	0,107
Znanja s področja hotelskega managementa	90	3,23	1,102	0,116
Znanja s področja managementa živilskih obratov	90	2,71	1,063	0,112
Znanja s področja managementa prirediteljev in dogodkov	90	3,01	1,086	0,114
Znanja s področja organizacijskega vedenja	90	3,50	0,927	0,098
Računovodska znanja za poslovno odločanje	90	3,38	0,967	0,102
Znanja s področja mednarodnega poslovanja	88	3,41	1,068	0,114
Znanja s področja e-poslovanja	90	3,34	1,093	0,115
Znanja s področja poslovne informatike	90	3,24	1,020	0,108
Poznavanje in uporaba informacijskih sistemov	90	3,23	1,017	0,107

Vir: Lastno delo.

Tabela 4: Prikaz rezultatov t-testa za en vzorec za preverjanje prve hipoteze o zastopanosti managerskih in organizacijskih znanj

	Testna vrednost = 3					
	t	df	Asimp. p-vrednost (2-stranska)	Razlika v povprečjih	95-% interval zaupanja	
					Nizki	Visoki
Znanja s področja managementa človeških virov	5,608	93	0,000	0,500	0,32	0,68
Znanja s področja finančnega managementa	5,468	93	0,000	0,521	0,33	0,71
Znanja s področja strateškega managementa	7,016	93	0,000	0,628	0,45	0,81
Znanja s področja projektnega managementa	2,404	93	0,018	0,234	0,04	0,43
Znanja s področja kriznega managementa	-3,500	93	0,001	-0,404	-0,63	-0,17
Znanja s področja managementa kakovosti	0,547	91	0,586	0,054	-0,14	0,25
Znanja s področja managementa trženja in prodaje	6,595	91	0,000	0,641	0,45	0,83
Znanja s področja managementa procesov	-0,110	89	0,912	-0,011	-0,21	0,19
Znanja s področja managementa turističnih destinacij	5,562	89	0,000	0,589	0,38	0,80
Znanja s področja prihodkovnega managementa	0,000	89	1,000	0,000	-0,21	0,21
Znanja s področja hotelskega managementa	2,009	89	0,048	0,233	0,00	0,46
Znanja s področja managementa živilskih obratov	-2,579	89	0,012	-0,289	-0,51	-0,07
Znanja s področja managementa prireditev in dogodkov	0,097	89	0,923	0,011	-0,22	0,24
Znanja s področja organizacijskega vedenja	5,116	89	0,000	0,500	0,31	0,69
Računovodska znanja za poslovno odločanje	3,708	89	0,000	0,378	0,18	0,58
Znanja s področja mednarodnega poslovanja	3,593	87	0,001	0,409	0,18	0,64
Znanja s področja e-poslovanja	2,990	89	0,004	0,344	0,12	0,57
Znanja s področja poslovne informatike	2,273	89	0,025	0,244	0,03	0,46
Poznavanje in uporaba informacijskih sistemov	2,176	89	0,032	0,233	0,02	0,45

Vir: Lastno delo.

Tabela 5: Opisna statistika pomembnosti teoretičnih znanj

	N	Povprečje	Std. odklon	Std. napaka povprečja
Razumevanje pomena in vpliva turizma	82	4,22	0,930	0,103
Poznavanje družboslovja turizma (antropologija, kulturologija, sociologija, psihologija, filozofija, zgodovina turizma)	82	3,77	1,022	0,113
Razumevanje organiziranosti turističnega gospodarstva (nacionalnega in mednarodnega)	82	3,96	0,909	0,100
Znanja s področja načrtovanja in razvoja turizma	80	4,13	0,919	0,103
Razumevanje logističnih procesov v turizmu	81	3,89	0,935	0,104
Poznavanje poslovnih sistemov v turizmu	82	3,83	0,991	0,109
Poznavanje vrst turizma in njihovih značilnosti	82	3,96	1,116	0,123
Znanja s področja trajnostnega turizma	79	4,28	0,876	0,099
Poznavanje strategij trajnostnega razvoja turizma	82	4,20	0,895	0,099
Znanja s področja trženja v turizmu	80	4,34	0,795	0,089
Poznavanje aktualnih trendov v turizmu	82	4,17	0,927	0,102
Poznavanje turističnega proizvoda Slovenije	82	4,24	0,883	0,097

Vir: Lastno delo.

Tabela 6: Prikaz rezultatov t-testa za en vzorec za preverjanje prve hipoteze o pomembnosti teoretičnih znanj

	Testna vrednost = 2,5					
	t	df	Asimp. p-vrednost (2-stranska)	Razlika v povprečjih	95-% interval zaupanja	
					Nizki	Visoki
Razumevanje pomena in vpliva turizma	16,744	81	0,000	1,720	1,52	1,92
Poznavanje družboslovja turizma (antropologija, kulturologija, sociologija, psihologija, filozofija, zgodovina turizma)	11,238	81	0,000	1,268	1,04	1,49
Razumevanje organiziranosti turističnega gospodarstva (nacionalnega in mednarodnega)	14,583	81	0,000	1,463	1,26	1,66
Znanja s področja načrtovanja in razvoja turizma	15,812	79	0,000	1,625	1,42	1,83
Razumevanje logističnih procesov v turizmu	13,363	80	0,000	1,389	1,18	1,60
Poznavanje poslovnih sistemov v turizmu	12,142	81	0,000	1,329	1,11	1,55
Poznavanje vrst turizma in njihovih značilnosti	11,874	81	0,000	1,463	1,22	1,71
Znanja s področja trajnostnega turizma	18,042	78	0,000	1,778	1,58	1,97
Poznavanje strategij trajnostnega razvoja turizma	17,151	81	0,000	1,695	1,50	1,89
Znanja s področja trženja v turizmu	20,682	79	0,000	1,838	1,66	2,01

	Testna vrednost = 2,5					
	t	df	Asimp. p-vrednost (2-stranska)	Razlika v povprečjih	95-% interval zaupanja	
					Nizki	Visoki
Poznavanje aktualnih trendov v turizmu	16,320	81	0,000	1,671	1,47	1,87
Poznavanje turističnega proizvoda Slovenije	17,889	81	0,000	1,744	1,55	1,94

Vir: Lastno delo.

Tabela 7: Opisna statistika zastopanosti teoretičnega znanja

	N	Povprečje	Std. odklon	Std. napaka povprečja
Razumevanje pomena in vpliva turizma	82	3,94	0,880	0,097
Poznavanje družboslovja turizma (antropologija, kulturologija, sociologija, psihologija, filozofija, zgodovina turizma)	82	3,49	1,045	0,115
Razumevanje organiziranosti turističnega gospodarstva (nacionalnega in mednarodnega)	82	3,41	1,054	0,116
Znanja s področja načrtovanja in razvoja turizma	82	3,44	0,957	0,106
Razumevanje logističnih procesov v turizmu	82	3,27	0,994	0,110
Poznavanje poslovnih sistemov v turizmu	82	3,33	0,861	0,095
Poznavanje vrst turizma in njihovih značilnosti	82	4,12	0,880	0,097
Znanja s področja trajnostnega turizma	82	3,88	0,807	0,089
Poznavanje strategij trajnostnega razvoja turizma	82	3,40	0,887	0,098
Znanja s področja trženja v turizmu	82	3,65	0,921	0,102
Poznavanje aktualnih trendov v turizmu	82	3,35	0,894	0,099
Poznavanje turističnega proizvoda Slovenije	82	3,38	1,038	0,115

Vir: Lastno delo.

Tabela 8: Prikaz rezultatov t-testa za en vzorec za preverjanje prve hipoteze o zastopanosti teoretičnih znanj

	Testna vrednost = 4					
	T	df	Asimp. p-vrednost (2-stranska)	Razlika v povprečjih	95-% interval zaupanja	
					Nizki	Visoki
Razumevanje pomena in vpliva turizma	-0,628	81	0,532	-0,061	-0,25	0,13
Poznavanje družboslovja turizma (antropologija, kulturologija, sociologija,	-4,438	81	0,000	-0,512	-0,74	-0,28

	Testna vrednost = 4					
	T	df	Asimp. p-vrednost (2-stranska)	Razlika v povprečjih	95-% interval zaupanja	
					Nizki	Visoki
psihologija, filozofija, zgodovina turizma)						
Razumevanje organiziranosti turističnega gospodarstva (nacionalnega in mednarodnega)	-5,031	81	0,000	-0,585	-0,82	-0,35
Znanja s področja načrtovanja in razvoja turizma	-5,308	81	0,000	-0,561	-0,77	-0,35
Razumevanje logističnih procesov v turizmu	-6,663	81	0,000	-0,732	-0,95	-0,51
Poznavanje poslovnih sistemov v turizmu	-7,051	81	0,000	-0,671	-0,86	-0,48
Poznavanje vrst turizma in njihovih značilnosti	1,254	81	0,213	0,122	-0,07	0,32
Znanja s področja trajnostnega turizma	-1,368	81	0,175	-0,122	-0,30	0,06
Poznavanje strategij trajnostnega razvoja turizma	-6,101	81	0,000	-0,598	-0,79	-0,40
Znanja s področja trženja v turizmu	-3,476	81	0,001	-0,354	-0,56	-0,15
Poznavanje aktualnih trendov v turizmu	-6,547	81	0,000	-0,646	-0,84	-0,45
Poznavanje turističnega proizvoda Slovenije	-5,426	81	0,000	-0,622	-0,85	-0,39

Vir: Lastno delo.

Tabela 9: Korelacija raziskovalnih in prenosljivih znanj po pomembnosti

		Raziskovalna_znanja _pomembnosti	Prenosljivost_znanja _pomembnosti
Raziskovalna_znanja_pom embnost	Koeficient korelacije	1,000	0,645**
	Asimp. p-vrednost (2-stranska)		0,000
	N	79	78
Prenosljivost_znanja_pom embnost	Koeficient korelacije	0,645**	1,000
	Asimp. p-vrednost (2-stranska)	0,000	
	N	78	79

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Vir: Lastno delo.

Tabela 10: Korelacija raziskovalnih in prenosljivih znanj po zastopanosti

		Raziskovalna_znanja_zastopanost	Prenosljivost_znanja_zastopanost
Raziskovalna_znanja_zastopanost	Koeficient korelacije	1,000	0,600**
	Asimp. p-vrednost (2-stranska)		0,000
	N	78	78
Prenosljivost_znanja_zastopanost	Koeficient korelacije	0,600**	1,000
	Asimp. p-vrednost (2-stranska)	0,000	
	N	78	80

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Vir: Lastno delo.

Tabela 11: Korelacija tujih jezikov za poslovni namen po pomembnosti in zastopanosti

		Tuji_jeziki_zastopanost	Tuji_jeziki_pomembnost
Tuji_jeziki_zastopanost	Koeficient korelacije	1	0,275
	Asimp. p-vrednost (2-stranska)		0,062
	N	51	47
Tuji_jeziki_pomembnost	Koeficient korelacije	0,275	1
	Asimp. p-vrednost (2-stranska)	0,062	
	N	47	48

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Vir: Lastno delo.

Tabela 12: Levenov test homogenosti varianc

	Levenova statistika	df1	df2	Asimp. p-vrednost
Raziskovalna_znanja_pomembnost	3,030	5	69	,016
Prenosljivost_znanja_pomembnost	4,515	5	69	,001
Tuji_jeziki_pomembnost	2,239	5	42	,068
Managerska_org_pomembnost	2,143	5	63	,072
Ekonomija_pravo_pomembnost	1,598	5	70	,172
Teorija_pomembnost	2,148	5	64	,071

Vir: Lastno delo.

Tabela 13: ANOVA

	Vsota kvadratov	df	Povprečje kvadratov	F	Asimp. p-vrednost
Raziskovalna_znanja_pomembnost	8,222	5	1,371	1,850	0,114
Prenosljivost_znanja_pomembnost	2,060	5	0,349	1,964	0,095
Tuji_jeziki_pomembnost	2,485	5	0,497	0,922	0,476
Managerska_org_pomembnost	1,089	5	0,186	0,745	0,593
Ekonomija_pravo_pomembnost	3,031	5	0,537	0,943	0,459
Teorija_pomembnost	16,960	5	2,827	6,614	0,000

Vir: Lastno delo.

Tabela 14: Welch test

	Asimp. F	df1	df2	p-vrednost
Raziskovalna_znanja_pomembnost	Welch	.	.	.
Prenosljivost_znanja_pomembnost	Welch	.	.	.

a. Robust tests of equality of means cannot be performed for Raziskovalna_znanja_pomembnost because at least one group has 0 variance.

b. Robust tests of equality of means cannot be performed for Prenosljivost_znanja_pomembnost because at least one group has 0 variance.

Vir: Lastno delo.

Tabela 15: Mnogotere primerjave

Dependent Variable	(I) Sektor	(J) Sektor	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Teorija_pomembnost	1 Transport	2 Ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo	-,50130	,37309	,760	-1,5974	,5948
		3 Potovalne agencije in turistični organizatorji	-1,24976*	,35994	,011	-2,3072	-,1923
		4 Destinacije in LTO	-1,19256*	,35479	,016	-2,2349	-,1503
		5 Svetovanje, raziskave in mediji	,23636	,45292	,995	-1,0942	1,5669
		6 Vladne in nevladne organizacije	-,69091	,45292	,649	-2,0215	,6397
		1 Transport	,50130	,37309	,760	-,5948	1,5974
	2 Ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo	3 Potovalne agencije in turistični organizatorji	-,74846*	,25223	,046	-1,4895	-,0074
		4 Destinacije in LTO	-,69126	,24483	,066	-1,4105	,0280
		5 Svetovanje, raziskave in mediji	,73766	,37309	,367	-,3584	1,8337
		6 Vladne in nevladne organizacije	-,18961	,37309	,996	-1,2857	,9065
		1 Transport	1,24976*	,35994	,011	,1923	2,3072
		2 Ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo	,74846*	,25223	,046	,0074	1,4895
	3 Potovalne agencije in turistični organizatorji	4 Destinacije in LTO	,05720	,22428	1,000	-,6017	,7161
		5 Svetovanje, raziskave in mediji	1,48612*	,35994	,001	,4287	2,5436
		6 Vladne in nevladne organizacije	,55885	,35994	,632	-,4986	1,6163
		1 Transport	1,19256*	,35479	,016	,1503	2,2349
	4 Destinacije in LTO	2 Ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo	-,69126	,24483	,066	-,0280	1,4105

Dependent Variable	(I) Sektor	(J) Sektor	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
		3 Potovalne agencije in turistični organizatorji	-,05720	,22428	1,000	-,7161	,6017
		5 Svetovanje, raziskave in mediji	1,42893*	,35479	,002	,3866	2,4712
		6 Vladne in nevladne organizacije	,50165	,35479	,719	-,5407	1,5440
	5 Svetovanje, raziskave in mediji	1 Transport	-,23636	,45292	,995	-1,5669	1,0942
		2 Ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo	-,73766	,37309	,367	-1,8337	,3584
		3 Potovalne agencije in turistični organizatorji	-1,48612*	,35994	,001	-2,5436	-,4287
		4 Destinacije in LTO	-1,42893*	,35479	,002	-2,4712	-,3866
		6 Vladne in nevladne organizacije	-,92727	,45292	,328	-2,2579	,4033
	6 Vladne in nevladne organizacije	1 Transport	,69091	,45292	,649	-,6397	2,0215
		2 Ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo	,18961	,37309	,996	-,9065	1,2857
		3 Potovalne agencije in turistični organizatorji	-,55885	,35994	,632	-1,6163	,4986
		4 Destinacije in LTO	-,50165	,35479	,719	-1,5440	,5407
		5 Svetovanje, raziskave in mediji	,92727	,45292	,328	-,4033	2,2579

Vir: Lastno delo.

Tabela 16: Levenov test homogenosti varianc

	Levenova statistika	Df1	Df2	Asimp. p-vrednost
Raziskovalna_znanja_zastopanost	3,114	5	68	0,014
Prenosljivost_znanja_zastopanost	4,539	5	70	0,001
Tuji_jeziki_zastopanost	1,625	5	45	0,173
Managerska_org_zastopanost	3,408	5	68	0,008
Ekonomija_pravo_zastopanost	1,543	5	70	0,188
Teorija_zastopanost	4,919	5	70	0,001

Vir: Lastno delo.

Tabela 17: Welchov test

	Asimp. F	df	df2	Asimp. p-vrednost
Raziskovalna_znanja_zastopanost	2,953	5	22,161	0,034
Prenosljivost_znanja_zastopanost	2,233	5	23,172	0,085
Tuji_jeziki_zastopanost	0,898	5	12,982	0,511
Managerska_org_zastopanost	0,290	5	20,208	0,913
Ekonomija_pravo_zastopanost	0,248	5	18,370	0,058
Teorija_zastopanost	0,932	5	20,190	0,481

Vir: Lastno delo.

Tabela 18: Mnogotere primerjave

Dependent Variable	(I) Sektor	(J) Sektor	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Raziskovalna_znanja_zastopanost	1 Transport	2 Ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo	,12813	,23332	,993	-,6242	,8805
		3 Potovalne agencije in turistični organizatorji	-,34286	,26048	,773	-1,1585	,4728
		4 Destinacije in LTO	-,67500	,22906	,081	-1,4089	,0589
		5 Svetovanje, raziskave in mediji	,12143	,20306	,989	-,5918	,8347
		6 Vladne in nevladne organizacije	-,05000	,17678	1,000	-,7176	,6176
	2 Ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo	1 Transport	-,12813	,23332	,993	-,8805	,6242
		3 Potovalne agencije in turistični organizatorji	-,47098	,28246	,561	-1,3222	,3802
		4 Destinacije in LTO	-,80313*	,25378	,036	-1,5701	-,0362
		5 Svetovanje, raziskave in mediji	-,00670	,23059	1,000	-,7308	,7174
		6 Vladne in nevladne organizacije	-,17813	,20781	,952	-,8349	,4787
	3 Potovalne agencije in turistični organizatorji	1 Transport	,34286	,26048	,773	-,4728	1,1585
		2 Ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo	,47098	,28246	,561	-,3802	1,3222
		4 Destinacije in LTO	-,33214	,27895	,839	-1,1691	,5048
		5 Svetovanje, raziskave in mediji	,46429	,25803	,484	-,3301	1,2587
	4 Destinacije in LTO	6 Vladne in nevladne organizacije	,29286	,23790	,818	-,4428	1,0285
		1 Transport	,67500	,22906	,081	-,0589	1,4089
		2 Ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo	,80313*	,25378	,036	,0362	1,5701
		3 Potovalne agencije in turistični organizatorji	,33214	,27895	,839	-,5048	1,1691
		5 Svetovanje, raziskave in mediji	,79643*	,22627	,021	,0923	1,5006
		6 Vladne in nevladne organizacije	,62500	,20302	,054	-,0068	1,2568
	5 Svetovanje, raziskave in mediji	1 Transport	-,12143	,20306	,989	-,8347	,5918
		2 Ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo	,00670	,23059	1,000	-,7174	,7308
		3 Potovalne agencije in turistični organizatorji	-,46429	,25803	,484	-1,2587	,3301
		4 Destinacije in LTO	-,79643*	,22627	,021	-1,5006	-,0923
		6 Vladne in nevladne organizacije	-,17143	,17316	,911	-,7751	,4322
	6 Vladne in nevladne organizacije	1 Transport	,05000	,17678	1,000	-,6176	,7176
		2 Ponudniki namestitvenih zmogljivosti in gostinstvo	,17813	,20781	,952	-,4787	,8349
		3 Potovalne agencije in turistični organizatorji	-,29286	,23790	,818	-1,0285	,4428
		4 Destinacije in LTO	-,62500	,20302	,054	-1,2568	,0068
		5 Svetovanje, raziskave in mediji	,17143	,17316	,911	-,4322	,7751

Vir: Lastno delo.